

58

3

ΤΗ ΠΟΡΦΥΡΙΑΔΙ ΣΧΟΛΗ
ΚΑΡΛΟΒΑΣΙΩΝ

1903

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΟ ΘΕΩΡΗΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΤΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ,

ΣΥΝΤΕΘΕΙΣΑ

Πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδάζοντων αὐτὴν

ΠΑΡΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ

Τοῦ ἐφευρετοῦ τῆς μεθόδου.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Ι.

ΛΕΩΝΙΔΟΥ.

—•••—
1840.

ELIZABETH

THE TO WHOM THE KING HAS GRANTED

LETTERS

OF FULL POWER

TO THE LORDS OF THE KING'S

CHAMBER

AND TO THE LORDS OF THE KING'S

SECRETARY

TO BE SHOWN TO ALL WHOM

THEY SHALL COME TO

BY APPOINTMENT

TO THE LORDS OF THE KING'S CHAMBER

AND TO THE LORDS OF THE KING'S

SECRETARY

1840.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

ΕΙΝΑΙ αναντιζήρητως αποδεδειγμένον, ὅτι ἀρ' ὅλας τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας, ὅσαι ἐφευρέθησαν ἀπὸ πολλοὺς σοφοὺς καὶ πεφωτισμένους ἀνδρας ἄχρι τῆς σήμερον, καμμὶξ δὲν ἐφάνη ἐκ πρώτης αὐτῆς ἀρχῆς μὲ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην ἐντέλειαν αὐτῆς, χωρὶς νὰ μὴ λάβῃ ποσῶς ἀνάγκην, ἢ ἀπὸ τὸν ἴδιον ἐφευρετήν, ἢ ἀπὸ ἄλλον τινα, διὰ νὰ βελτιωθῆ, ἢ νὰ τελειοποιηθῆ μὲ ὅλους τοὺς ἀναγκαίους καὶ ἀμετατρέπτους κανόνας· πολλαὶ δὲ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἐφευρεθεῖσαι πρῶτον, ἐτελειοποιήθησαν παρ' ἄλλων μετὰ παρέλευσιν πολλῶν χρόνων καὶ αἰώνων.

Μίξ ἐξ αὐτῶν, καὶ μάλιστα τῶν ὠραιωτέρων, εἶναι ἡ Μουσικὴ, τῆς ὁποίας τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον καὶ τὴν ὠφέλειαν πολλὰ ὀλίγοι τῶν περὶ τὸ ἔθνος μας γνωρίζουν, ὅλα δὲ σχεδὸν τὰ σοφὰ τῆς Εὐρώπης καὶ πεφωτισμένα ἔθνη καταγίνονται ἀδικόπως διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ἐπεκτείνωσι τὰ ὄριά της, καὶ νὰ φθάσωσι εἰς τὸ μὴ περαιοτέρω τῆς τελειότητος αὐτῆς.

Οἱ παρ' ὅλων τῶν αἰώνων μνημονεύμενοι καὶ ἐπαινούμενοι πρόγονοί μας Ἕλληνες, ἀπανθίζοντες τὰ κελὰ, ὡς αἱ μέλισσαι, ἐφθασαν νὰ ὑψώσωσι καὶ αὐτὴν εἰς τοὺς ὑψηλοὺς τῶν ἐπιστημῶν

θρόνους, παρκαγόντες αὐτὴν εἰς τὴν ἀνελλιπῆ ἐντέλειαν· ἀλλ' ὁ πανδαμάτωρ χρόνος, ἢ αἱ ἀλλεπάλληλοι καταστροφαὶ τῶν Ἑλλήνων ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔρριψαν καὶ τὴν Μουσικὴν εἰς τὴν αὐτὴν τύχην εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέπεσαν καὶ τόσαι ἄλλαι ὠραῖαι τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι, ὡς ἡ γλυφικὴ, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ ζωγραφικὴ, καὶ αἱ λοιπαὶ· μόνον δὲ ἔμειναν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους μικρὰ τινα ἔχνη τῆς θεωρίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἐπὶ ψιλοῖς μόνον ὀνόμασιν.

Ἦσαν ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνας μόλις πρὸ εἰκοσιῆξ ἔτων οἱ ἀείμνηστοὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει χρηματήσαντες Μουσικοδιδάκταλοι, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Κ. Χρυσάνθος, ὁ Πρωτοψάλτης Κ. Γρηγόριος, καὶ ὁ Χαρτοφύλαξ Κ. Χουρμούζιος (οἱ καὶ κατ' εὐτυχίαν διδάκταλοί μου) ἐπέχειρσαν ἵνα ἀναπτύξωσιν ἄλλον τινα τρόπον εὐληπτότερον ἀπὸ τὸν τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου, τὸν ὁποῖον καὶ προῆξαν εἰς φῶς, εὐκολύναντες πολὺ τὸ δύσληπτον καὶ ἄγγραφον τοῦ τρόπου ἐκείνου μὲ τὸν ὅλον γραπτὸν τρόπον· ἂν δὲ καὶ εἶχον τὴν ἐπιθυμίαν νὰ προχωρήωσι καὶ περαιτέρω κατὰ τὸν ζῆλον των, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἐπακτείνωσι τὰ ὅρια τῆς μεθόδου των περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια σήμερον εὐρίσκεται, καὶ τοῦτο βέβαια ἔγεινε καθ' ὅσον αἱ περιστάσεις τοῖς ἐπέτρεπον κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν· ὅθεν ὕστερον ἀπὸ τόσα δεινὰ, ὕστερον ἀπὸ τόσας δυσκολίας καὶ ἐξοδα, τὰ ὅποια πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς ἠκολούθησαν, ἔμεινε πάλιν τὸ ἔθνος ὕστερημένον ἐντελεστέρου, ἢ ὁπωσοῦν τελειωτέρου συστήματος Μουσικῆς· καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος.

Ἡ περὶ ἧς πρόκειται μέθοδος συνίσταται ἀπὸ σημείων, (συμβο-

λικά) τινὰ τῶν Μουσικῶν τόνων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται, ἴσον, ὀλίγον, πεταστή, κέντημα, κεντήματα, ἀπόστροφος, ἑλαφρὸν, ὑπόρροη, καὶ χαμιλῆ, διὰ τῶν ὁποίων ἔγραφον τοὺς Μουσικοὺς τόνους· ἀλλὰ τὰ σημεῖα αὐτὰ εἶχον τοιαύτην ἐν ἐκυτοῖς ἀστασίαν, ὥστε μετῆρχοντο ὅλους τοὺς Μουσικοὺς τόνους τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸ ἴσον, κατὰ τὰς περιστάσεις, προσήρμοζον ποτὲ μὲν τὸν Ζῆ, ἄλλοτε τὸν Πᾶ, τὸν Βᾶ, τὸν Γᾶ, τὸν Δῖ, τὸν Κῆ, τὸν Ϛῆ, τὸν Ζῆ εἰς τὸ ὀλίγον παρομοίως, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὰ λοιπὰ σημεῖα, ὥστε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον ποτὲ δὲν ἐδείκνυσεν ὠρισμένως ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τόνον, καθ' ἓν δ' ἐξ αὐτῶν μετῆρχετο ὅλους τοὺς Μουσικοὺς τόνους. Κατ' αὐτὴν τῆν ἐφαρμογὴν ἀπὸ μόνας τὰς ταχύτας ὀνομασίας τῶν σημείων νομίζω, ὅτι δὲν ἦτον ἐλπίζόμενον πώποτε τὸ νὰ προκύψῃ κανὲν τε βραβηθητικὸν μέσον εἰς τοὺς ψάλλοντας (ἐκτὸς μόνου τοῦ ὅτι ἐγνώριζον τὴν ἀνάβασιν καὶ τὴν κατὰβασιν)· ἀλλὰ πολλάκις παρεισέφρουον μᾶλλον ἄπειρα προσκόμματα, ἐμπόδια, καὶ ἀπορίαι, τοῦτ' ἔστι κρατοῦντες τὰ βιβλία των τινὲς τῶν Μουσικῶν μὲν, κατ' οὐδένα τρόπον ἔβλεπον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔψαλλον, καὶ ὑπὸ τῶν σημείων αὐτῶν ἦτον ὑποκεκρυμμένη ἢ πολυπερίκιλος, ἢ πολύχρους, καὶ δυσνόητος ὕλη τῶν Μουσικῶν τόνων· οἱ ψάλλοντες ὅθεν κρατοῦντες τὰ βιβλία ἀντὶ νὰ βλέπωσι τὴν δυσνόητον ταύτην τῆς Μουσικῆς ὕλην, ἔβλεπον ἴσον, ὀλίγον, πεταστήν, καὶ τὰ ἐξῆς· ἦτον λοιπὸν εἰς τοὺς τοιούτους ἐπόμενον καὶ τὸ νὰ ψάλλουν προμαντεύοντες· ὥστε ἐὰν συνέπιπτε κατὰ περιστάσιν μικρὰ τις παραδρομὴ, ἢ παρα-

φωνία, τότε ἄλλος τρόπος θεραπείας δὲν ὑπῆρχεν, εἰ μὴ τὸ νὰ ὀπισθοδρομήσουν ἐπαναλαμβάνοντες πάλιν τὴν αὐτὴν περίοδον, καὶ ζητοῦντες μαρτίριαν διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ λύσουν τὴν ἀπορίαν των.

Τὸ περιστατικὸν τοῦτο συνέβαινε πολλάκις ὄχι μόνον εἰς ἀδ-νάτους μαθητάς, ἀλλὰ καὶ εἰς διδασκάλους, καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον δὲν ἐρθριῶ νὰ τὸ ὁμολογήσω) μ' ὅλον ὅτι εὐτύχησα, καὶ καυχῶμαι νὰ ἦμαι εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν τῶν παντὸς ἐπικίνου ἀξίων διδασκάλων καὶ ἐφευρετῶν αὐτῆς τῆς μεθόδου· καὶ ἴσως, λέγω, νὰ συνέβαινε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἐφευρετάς τῆς μεθόδου· ὅλα δὲ ταῦτα προσέκυπτον βέβαια ἀπὸ τὸν ἀνίσχυρον, τὸν ἀρίστον, τὸν ἄσχυρον, καὶ συγκεχυμένον διοργανισμὸν τῆς τοιαύτης γραφῆς,

Κατὰ τὴν τέχνην αὐτὴν ἐκπαιδευθεὶς, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, ἀρχήθην, ἐνησχολούμην περὶ αὐτὴν ἀόκνως· ἀλλ' αἰείποτε ἐνωχλούμην ἀπὸ τὰς διαφόρους αὐτῆς συγκεχυμένας ιδέας, αἱ ὁποῖαι ἀκαταπαύστως ἠρεθίζον τὴν περιέργειάν μου, καὶ τὸ πνεῦμα μου ἐζήτει, εἰ δυνατὸν, νὰ προχωρήσῃ εἰς περισσοτέραν φαντασίαν ἀφ' ὅτι ἐδιδάχθην, ὄχι διὰ νὰ φανῶ ἀνώτερος τῶν διδασκάλων μου, ἢ τῶν ἐγκρατεστέρων Μουσικοδιδασκάλων, ἀπαγεῖ ἀλλὰ διὰ νὰ συντελέσω τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τοὺς συναδελφοὺς μου καὶ εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ διδασχθῶσι τὴν ὠρίαν τῆς Μουσικῆς τέχνην, κινούμενος ἀπὸ ἐνθέρμιον πρὸς τὴν πατρίδα ζῆλον, καὶ σκεπτόμενος, ὅτι ὄχι μόνον οἱ τοῦ ἔθνους ἡμῶν Μουσικοδι-

δάτκαλοι δὲν θέλουν καταδεχθῆ νὰ μὲ κατακρίνουν ὡς τολμη-
 τικόν, ἀλλὰ ὡς φίλοι τῆς προσόδου, καὶ ὡς συναδελφοὶ μᾶλλον
 θέλουν μὲ ὑπεραπίσει· ἀποσοβήσας δὲ κάθε δειλίαν καὶ ἀδυνα-
 μίαν μου, ἀπετόλμητα, καὶ συνέλαβον ἰδέαν νὰ προάξω εἰς φῶς
 σύστημα ἀπλουστεράς, εὐληπτοτέρας, μεθοδικῆς, καὶ τίποτε πε-
 ρισσότερον, ἐπιστηριζομένης εἰς ἀλφάβητον ἐφηρμοσμένον ἐπὶ
 τῆς ὀκταχόρθου Διὰ πασῶν, τὸ ὁποῖον ἐπιστηριζόμενον εἰς
 τὴν ἄμεσον δύναμιν τῶν αὐτοσυστάτων αὐταῦ σημείων, ἐκφράζε-
 ται καὶ παριστᾶ εὐκρινῶς ἄνευ τινος προῖδεαστικῆς δυνάμεως τὰ
 τῶν Μουσικῶν ὄλων τόνων συστατικά.

Ἐπομένως ἡ μέθοδος αὕτη ἐπιστηριζομένη εἰς τοιαῦτα ση-
 μεία αὐτοσυστάτη, ἀμετάβλητα, καὶ ἰσχυρὰν ἔχοντα δύναμιν,
 διαλύει πᾶσαν ἀσάφειαν, καθότι αὐτὰ ἰσοδύναμα ὄντα τῶν γραμ-
 μάτων τῆς διαλέκτου μας, εὐκολύνουν καὶ καθοδηγοῦν τὸν ψάλ-
 λοντα εἰς τὸ σκοπούμενον· καὶ ἡ δύναμις τῆς μεθόδου ταύτης
 ἀπέδειξε, καὶ ἀκαταπαύστως ἀποδεικνύει ἐν ὀλίγῳ καιροῦ δια-
 στήματι μαθητὰς τελειοποιημένους.

Εἶτα διὰ τῆς δυνάμεως τῶν αὐτοσυστάτων σημείων τῆς γρα-
 φῆς ταύτης ὄχι μόνον οἱ ἀρχόμενοι νὰ διδαχθῶσι τὴν μέθοδον
 ταύτην δύνανται ἐν ὀλίγῳ χρόνου διαστήματι νὰ γίνωσιν ἐγ-
 κρατεῖς τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ οἱ σπουδάσαντες ἄλλην παρ' αὐ-
 τὴν μέθοδον, ἔχοντες ἀνά χεῖρας τὴν Εἰσχωγῆν τῆς μεθόδου
 ταύτης, δύνανται ἄνευ κόπων πολλῶν ν' ἀποκτήσωσι τὴν γνῶσιν
 καὶ δύναμιν τοῦ πράγματος.

Διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἀπλουστάτης μὲν, ἀλλὰ περιεκτικῆς ταύτης μεθόδου δυνάμεθα νὰ γράφωμὲν ὄχι μόνον μέλη τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς, καὶ τῆς Ἀσιατικῆς Μουσικῆς, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅποιονδήποτε μέλος Εὐρωπαϊκόν.

Πολλοὶ εἰπόντες τὸν τρόπον τῆς μεθόδου μου ταύτης καλὸν μ' ἐπρότεινον, διὰτὶ δὲν ἐφήρμοσα τοὺς ὀρισμοὺς καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς ἐπάνω εἰς τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα σημεῖα τῆς μεθόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς διατήρησιν καὶ ὑποστηριγμὸν αὐτῆς, ἀλλ' ἐτόλμησα νὰ ἐπινοήσω ἄλλα ἰδικά μου; πρὸς τοὺς ὁποίους εἶπον, καὶ λέγω, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι ἡ μόνη μου εὐχαρίστησις διὰ νὰ ἀκολουθῆσω εἰς τὰ αὐτὰ σημεῖα τῶν διδασκάλων μου, ἂν ἦτον δυνατόν, χωρὶς παντελῶς νὰ μεταβάλλω καὶ ὅσα κατέταξα εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο σύστημα· ἀλλὰ πῶς; ἢ μὲ ποῖον τρόπον ἢμπορεῖ νὰ γίνῃ μία τοιούτων κανόνων ἐφαρμογὴ εἰς τοιαύτης φύσεως σημεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπολύτως ἀνεπίδεκτα μιᾶς ἐφαρμογῆς τοιούτων ὀρισμῶν καὶ κανόνων; Παρ. χ. τὸ ὀλίγον, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παραστήσῃ ταῦτοχρόνως τὸ ἀνιέναι, καὶ κατιέναι, ὁποῖος τόνος εἶναι, ὁποῖου διαστήματος, καὶ ὁποίας ποιότητος, τοῦτ' ἔστι τὴν αὐτοσύστατον αὐτοῦ δύναμιν; καὶ μ' ὅλον τοῦτο πρὸς τιμὴν τοῦ συστηματός μου, ἐπαναλέγω, ἐφύλαξα τοὺς περισσοτέρους χαρακτῆρας τοῦ τελευταίου συστήματος τῶν ἀνωτέρων διδασκάλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δηλ. τὸ ψηφιστὸν, ὀνομάσας πᾶ, τὸ ὀμαλὸν (κατιέναι) βέ, (ἢ βοῦ), τὸ ἄττερον Γᾶ, τὴν Πεταστὴν Δῖ (ἀνιέναι), τὸ ἐλαφρὸν Δῖ

(κατιέναι), και τὸ ἴσον σε (ἢ ζῶ)· ἐκ δὲ τοῦ παλαιοῦ συστήματος τὸ λύγισμα K ē (κατιέναι)· διὰ νὰ γνωρίζωμεν ὅποιοι εἶναι, ὁποίου διαστήματος, ὁποίου γένους, ὁποίου συστήματος, και ὁποίας ποιότητος καθότι δὲν ἔχομεν αὐτὴν μόνην τὴν ἀνάγκην, τοῦ νὰ γνωρίζωμεν δηλ. μόνην τῶν πραγμάτων τὴν ὑπαρξιν, ἀλλὰ πολλὸ περισσότερο και τὸ εἶδος, και τὸ σχῆμα, και τὴν ποιότητα τῆς ὕλης τῶν πραγμάτων· και καθὼς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν δὲν ὠφελοῦμεθα ὅταν γνωρίζωμεν μόνον ὅτι ὑπάρχει εἰς αὐτὰ ἡ δύναμις τῶν φωνηέντων, ἀλλὰ πολλὸ περισσότερο τὰς διαφοροὺς και ποικίλας δυνάμεις και ποιότητας τῶν φωνηέντων και συμφώνων γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διὰ τῆς αὐτοσυστάτου ταύτης δυνάμεως τῶν εἰκοσιτεσσάρων τούτων σημείων παριστάνονται ἀμέσως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει και εἰς τοὺς περὶ τὴν Μουσικὴν χαρακτῆρας.

Μέγα τῶντι, και ἄξιον θαυμασμοῦ και ἀπορίας εἶναι τὸ ὑποκείμενον τοῦτο τῆς αὐτοσυστάτου τῶν γραμμῶν δυνάμεως, διὰ τῆς ὁποίας δυνάμεθα νὰ παραστήσωμεν τὰς διαφοροὺς και ἀπείρους ιδέας μας, και νὰ γνωρίζωμεν ἀμέσως, βλέποντες αὐτὰ, τὴν ἀπειρον πληθὺν τῶν πραγμάτων τοῦ παντός, και τὴν ποικίλην και πολυειδῆ ὕλην και οὐσίαν αὐτῶν· ἐάν λοιπὸν ἡ δύναμις αὐτὴ εἶναι τοσοῦτον ἀφρευκτος διὰ τὴν κατάληψιν και γνῶσιν τῆς ἀπεράντου ποικιλίας τῶν πραγμάτων, χωρὶς τῆς ὁποίας δὲν δυνάμεθα ὄχι πολλὰ, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ὀλίγα τινα νὰ γνωρίσωμεν, και

ἡ ὁποία εἶναι ἀχώριστος ἐν ταύτῳ καὶ συνδεδεμένη μὲ τὰ τῆς διαλέκτου σημεῖα πρὸς σαφήνειαν καὶ παράστασιν καὶ τῶν πλέον δυσνοήτων ἰδεῶν, ἐννοιῶν, καὶ γνώσεων, διὰ ποῖον λόγον νὰ μὴ ὑπάρχη ἐν χρήσει καὶ εἰς τὴν τῆς Μουσικῆς γραφὴν πρὸς σαφήνειαν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς πολυχρόου, τῆς πολυειδοῦς, καὶ δυσνοήτου τῶν Μουσικῶν τόνων συμπλοκῆς; ἄρα ἐπιστημονικῶς θεωρουμένη μία τοιαύτη γραφικὴ μέθοδος, ἐξ ἀνάγκης ἀπαιτεῖ νὰ ἔχη ἄφευκτον ἐν ἑαυτῇ καὶ αὐτοσύστατον δύναμιν.

Τελευταῖον, φίλοι ὁμογενεῖς, ἔχετε ἀνὰ χεῖρας μέθοδον τῆς γραφῆς τῆς Μουσικῆς, τῆς ὁποίας οἱ ὅρισμοί καὶ οἱ κανόνες εἶναι αὐστηροί, ἀμετάτρεπτοι, καὶ ἀμετάβλητοι, καὶ τῆς ὁποίας ἡ δύναμις ἀπεδείχθη, καὶ πανταχόθεν ὅλον ἐν ἀποδεικνύεται βέσιμος· ἥτις διδασκομένη ἀπὸ πολλοὺς εἰς διάφορα μέρη, ἀνέδειξε καὶ ἀναδεικνύει ἐν ὀλίγῳ καιροῦ διαστήματι (ὡς εἴρηται) μαθητὰς τελειοποιημένους, μὲ ἄνεσιν, μὲ εὐκολίαν, μ' εὐχαρίστησιν, καὶ προχωροῦντας γιγαντιαίοις βήμασι· δὲν ἀμφιβάλλει πλέον ὁ ψάλλον μὲ τοιοῦτους χαρακτῆρας κάθε Μουσικὸν μάθημα, καθότι τὸ αὐτοσύστατον τῶν σημείων, καὶ ἀμετάτρεπτον τῶν κανόνων εὐκολύνει αὐτὸν, καὶ τῷ παριστᾶ ψηλαφητὰ τὰ πράγματα.

Μεταξὺ τοῦ διαστήματος τούτου, καταγινόμενος μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν αὐτοσύστατον αὐτὴν δύναμιν εἰς ἄλλου εἴδους χαρακτῆρας, ἐδοκίμασα καὶ διάφορα ἄλλα σημεῖα, ἐξαιρέτως δὲ τὰ Ἀραβικὰ καὶ ἀριθμητικὰ σημεῖα. Ἐτόνισα δὲ πολλὰ καὶ διάφορα τῆς Μουσικῆς μαθήματα

μὲ τὰ Ἑλληνικὰ τῆς διαλέκτου μας γράμματα, ἀλλὰ παραδώ-
 σας αὐτὰ εἰς πολλοὺς μαθητὰς, οὔτε ἐδυνήθην νὰ κατορθώσω τὸ
 μηδὲν, οὔτε δὲ καρπὸς τις ἔγινεν ἐξ αὐτῶν, καθότι ἐκάστης γρα-
 φῆς καὶ τέχνης ἴδιον εἶναι τὸ νὰ ἔχη ἴδια ἰδικάτης σημεῖα . . . .
 πρὸς ἀποφυγὴν πάσης συγχύσεως διαφόρων ἰδεῶν.

Ἡ, περὶ ἧς ὁ λόγος, διὰ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων γραφικὴ
 μέθοδος θέλει καταχωρηθῆ πρὸς πληροφορίαν τῶν περὶέργων εἰς
 τὴν δευτέραν ἐκδοσιν τῆς Εἰσαγωγῆς μου, (ἥτις σὺν Θεῷ θέλει
 τυπωθῆ καὶ δεύτερον χωρὶς ἐρωταποκρίσεων) ἡ ὁποία θέλει δια-
 νέμεσθαι δωρεὰν εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς ἐπὶ τῇ μεθόδῳ μου
 ἐκδοθησομένης προσεχῶς Ἀνθολογίας.

Ἐγὼ μὲν, ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοί, τοσοῦτον ἐδυνάθην, Φίλοι Μουσικο-
 διδάσκαλοι, ν' ἀναπτύξω μέχρι τοῦ δε, καὶ νὰ πολυπλασιάσω
 τὸ δοθέν μοι τάλαντον σύμρωνον μὲ τὰς ὑποίας ἔσχον δυνάμεις
 ἐκ φύσεως, ἐκ μαθήσεως, καὶ ἐκ πείρας. Ἀπόκειται δὲ τὸ λοι-
 πὸν νὰ ἀναπληρώσῃτε καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ, παρέχοντες συγγνώμην
 εἰς τὰς ἐλλείψεις μου, καὶ διορθοῦντες αὐτάς, καθότι γνωρίζετε
 ὅτι τὸ ἐντελὲς εἰς κάθε ἔργον δὲν εἶναι ἀνθρώπινον.

Ἐρῶσθε.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 15 Δεκεμβ. 1840.

Ὁ ταπεινὸς συγγραφεὺς καὶ ἐκδότης

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΕΣΒΙΟΣ.

« Τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλεῖστοι, καὶ τῶν ἀπὸ περιπά-
» του φιλοσόφων οἱ ἄριστοι, περὶ τῆς ἀρχαίας Μουσικῆς σκυ-
» τάξαι ἐσπούδασαν, καὶ περὶ τῆς αὐτῆς γεγεννημένης παραφθο-
» ρᾶς· ἀλλὰ καὶ γραμματικῶν καὶ ἀρμονικῶν οἱ ἐπ' ἄκρον παι-
» δείας ἐλληλακότες, πολλὴν σπουδὴν περὶ τούτου πεποίηται. »

(Πλούταρχ. ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς διαλόγῳ.)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΤΟΥ

ΛΕΣΒΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

§ 1.

ΠΕΡΙ ΗΧΟΥ.

ΕΡ. ΤΙ ΕΣΤΙΝ ΗΧΟΣ;

Απ. Κάθε άπλοῦς κρότος εἶναι ἤχος. (α)

Ερ. Πόθεν παράγεται ὁ ἤχος;

Απ. Ἄπο τὴν τρομώδη κίνησιν τοῦ ἀέρος, τὴν ὁποῖαν προ-
ξενεῖ μίᾳ δύναμις.

Ερ. Πόσαι εἶναι αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας γεννᾶται ὁ ἤχος;

(α) Φθόγγος ἐστὶ φωνῆς πτώσις ἐμμελής ἐπὶ μίαν τάσιν. (Ἀριστόξ.)

- Απ.** Δύω ἢ πρώτη εἶναι ὁ ἀήρ, ἢ δὲ δευτέρα εἶναι μία ὁποιαδήποτε δύναμις.
- Ερ.** Πῶς δυνάμεθα νὰ βεβαιωθῶμεν, ὅτι αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα αἷτια ἀπὸ τὰ ὁποῖα παράγεται ὁ ἦχος;
- Απ.** Εἶναι παρατηρημένον, ὅτι μία δύναμις κτυπῶσα τὸν ἀέρα, ὁ ἀήρ κλονεῖται, ἢτε κάμει κυματίσεις· θλιβόμενος δὲ, φθάνει εἰς τὰ ὠτα μας, καὶ κτυπῶν τὸ τύμπανον τῶν ὠτων μας, προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν μας τὸ αἶσθημα τοῦ ἤχου διὰ μέσου τῶν νεύρων — ἄρα ὁ ἦχος παράγεται ἀπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ ἀέρος, ἢτοι ἀπὸ τὴν βίαν τὴν ὁποῖαν τῷ προξενεῖ μία δύναμις(α).
- Ερ.** Πῶς ἄλλως ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ ἀήρ εἶναι τὸ μέσον τοῦ ἤχου;
- Απ.** Ὅταν εἰς ἓν μέρος βάλωμεν ἓν ὄργανον (χορδὴν δηλ. ἢ κώδωνα, ἢ ἄλλο τι), καὶ τὸ κτυπήσωμεν, ἢμπορεῖ νὰ ἀκουσθῇ ἕως εἰς ἓν ἀρκετὸν διάστημα· ὅταν ἕμως μὲ κἀνένα τρόπον εὐγάλωμεν ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸν ἀέρα, δὲν ἀκούεται σχεδὸν δι' ὅλου (β).

§ 2.

- Ερ.** Πόθεν γέννᾶται ἡ ὀξύτης καὶ ἡ βαρύτης τοῦ ἤχου;
- Απ.** Ἀπὸ τὴν διάφορον δυνάμιν, διαδοχὴν, καὶ ποσότητα τῶν παλμῶν τῶν ἠχητικῶν σωμάτων (γ).

(α) Πᾶντες οἱ φθόγγοι γίνονται πληγῆς τινος γιγνομένης. (Εὐκλείδ)

(β) Ἦχο· εἶναι μία κυματοειδῆς κίνησις τοῦ ἀέρος, παραγομένη ἀπὸ τὴν τρομώδη κίνησιν τῶν μερῶν ἐνὸς σώματος, ὅπου προξενεῖται ἀπὸ εἰσβολῆν. (Βενιαμίν Μαρτίνος Ἄγγλος).

(γ) Μαλμοὶ λέγονται αἱ κινήσεις μιᾶς κρουομένης χορδῆς, τοῦτ' ἐστὶν ἡ τρέ-

- Ερ.** Πῶς ἔμπορεῖ νὰ παρασταθῇ τοῦτο μὲ ἀπλούστερον τρόπον;
- Απ.** Ἐὰν οἱ παλμοὶ τοῦ κρουομένου σώματος ἐξακολουθοῦν νὰ γίνωνται ἀδύνατοι καὶ ἄραιοι, τοῦτ' ἔστι νὰ διαδέχεται ἄργά ὁ εἰς τὸν ἄλλον, ἀναγκαίως ἔπεται νὰ ἦναι ὁ ἤχος βαρῦς, ἤτοι χαμηλός, ἐὰν δὲ οἱ παλμοὶ τοῦ σώματος γίνονται δυνατοὶ καὶ συχνοί, ἀναγκαίως ἔπεται ὦστε καὶ ὁ ἤχος νὰ ἦναι ὀξύς ἤτοι ὑψηλός.
- Ερ.** Εἶναι κανὲν μέσον ἀπλοῦν, διὰ τοῦ ὁποίου ν' ἀποδεικνύεται πραγματικῶς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου;
- Απ.** Εἶναι ἡ χορδὴ (α) ἡ ὁποία οὔσα τεντομένη μετριῶς, καὶ κρουομένη, ἡ διαδοχὴ τῶν παλμῶν τῆς ἐξακολουθεῖ νὰ γίνεται μακρὰ καὶ ἀδύνατος, ἄρα ὁ ἤχος πρέπει νὰ ἦναι ἀδύνατος· οὔσα δὲ τεντομένη δυνατὰ, θέλει κάμει παλμοὺς ἰσχυροὺς καὶ ταχεῖς· ἄρα καὶ ὁ ἤχος τότε ἀναγκαίως πρέπει νὰ ἦναι ὀξύς, δηλαδὴ δυνατός.
- Ερ.** Διατί μεταξὺ δύο χορδῶν τεντομένων εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τάσιν, τῆς μίας παχείας, τῆς δὲ ἄλλης λεπτῆς, αἰσθανόμεθα διαφορετικὸν τὸν ἤχον;
- Απ.** Διὰ τὴν διαφορὰν τῆς δυνάμεως καὶ ποσότητος τῶν παλμῶν τῶν χορδῶν.
- Ερ.** Ποία εἶναι ἡ αἰτία τῆς διαφορᾶς, ἥτις εὐρίσκεται μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο ἤχων;

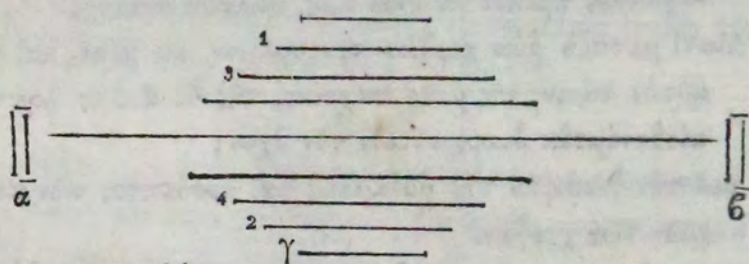
μουσα κίνησις τῆς χορδῆς.

(α) Ἡ χορδὴ κινουμένη, πάσχει ἀπὸ δύο δυνάμεις· ἡ μία εἶναι ἐκείνη ἣτις τραβοῦσα τὴν εὐγάζει ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς, ἡ δὲ ἄλλη εἶναι ἐκείνη ἣτις τὴν ἔλκει εἰς τὴν πρώτην τῆς θέσιν.

- Απ. Ὅτι ἡ μὲν μία χορδή παχὴ οὖσα, θλίβει τὸν ἀέρα μὲ ἀδυναμίαν καὶ χαιρότητα· ὅθεν οἱ παλμοὶ αὐτῆς ἀδύ-
τοι ὄντες καὶ ἀρεοὶ, ἀδυνάτως πῶς ἐξικολουθεῖ νὰ γίνε-
ται καὶ ἡ διάφορος διαδοχὴ τῶν κυματίσεων τοῦ ἀέρος
(α). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἦχος ἐξέρχεται δασύς, καὶ βομ-
βώδης, ἢ χονδρός· τὰ ἐναντία ἡμποροῦμεν νὰ ἐνοήσω-
μεν καὶ διὰ τὴν ἑτέραν, δηλαδὴ τὴν λεπτὴν χορδὴν.

§ 3.

- Ερ. Διὰ ποῖον λόγον ὁ ἦχος κατ' ἀρχὰς μὲν ἀκούεται δυνα-
τός, ἔπειτα δὲ ὀλιγοστεύει;
- Απ. Διότι οἱ παλμοὶ τοῦ κινουμένου σώματος προχωροῦντες
βαθμηδὸν, ἀδυνατοῦσιν.
- Ερ. Εἶναι δυνατόν ν' ἀποδειχθῇ τοῦτο πραγματικῶς;
- Απ. Μάλιστα, ὅταν μίαν χορδὴν τεντομένην, τῆς ὁποίας τὰ
ἄκρα εἶναι α. β.

τὴν τραβίξωμεν ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς εἰς τὸ γ'. καὶ ἔπει-
τα τὴν ἀφίσωμεν, κινουμένη θέλει φθάσει μὲ ὀρμὴν εἰς
τὸ 1, ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ 2, ἀπὸ τὸ δύο εἰς τὸ 3,

(α) Κυματίσεις εἶναι αἱ κινήσεις τοῦ ἀέρος, ἢ αἱ ὁποῖαι γεννῶνται ἐκ τῶν θλι-
ψεων, τὰς ὁποίας προξενεῖ μία χορδὴ κινουμένη, καὶ κλύττουσα τὸν ἀέρα.

ἀπὸ τὸ 3, εἰς τὸ 4, καὶ οὕτω κινουμένη ἀπὸ τὸ ἐν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, θέλει παύει (βαθμηδὸν ἢ δύναμις τῆς κινήσεως τῆς, ἕως νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν προτέραν τῆς θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκειτο φυσικῶ τῷ λόγῳ λοιπὸν ἔπεται, ὅτι ἡ δύναμις τῆς β'. κινήσεως τῆς χορδῆς θέλει εἶναι ὀλιγοτέρα τῆς α'. ἢ γ', τῆς β'. ἢ δ', τῆς γ'. καὶ οὕτω καθεξῆς παύουσα ὅθεν βαθμηδὸν ἢ δύναμις ἥτις ἔβαλεν εἰς κίνησιν τὴν χορδὴν, παύει κατ' ὀλίγον καὶ ἡ ὀρμὴ καὶ πλήξις (ἢ θλίψις) τῶν παλμῶν, μὲ τὴν ὁποίαν πλήττον τὸν ἀέρα ὥστε ἀναλόγως τῆς δυνάμεως τῆς χορδῆς μὲ τὴν ὁποίαν πλήτει τὸν ἀέρα, θέλει ἀκούεται καὶ ὁ ἦχος. δι' αὐτὸν τὸν λόγον λοιπὸν ὁ ἦχος δὲν ἀκούεται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἴσος, ὅλ. ὁ αὐτός, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἐλαττοῦται ἕως ὅτου νὰ μὴ ἀκούεται δι' ὅλου.

Ερ. Πόθεν προέρχεται τὸ, ὅτι ὁ ἦχος μερικῶν σωμάτων διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ, μερικῶν δὲ ὄχι;

Απ. Ἀπὸ τὴν διάφορον ποσότητα τῶν παλμῶν τῶν ἡχητικῶν σωμάτων.

§ 4.

Ερ. Αὐξάνει, ἢ ὀλιγοστεύει ὁ ἦχος καμμίαν φοράν;

Απ. Καὶ αὐξάνει, καὶ ὀλιγοστεύει κατὰ τὴν πυκνότητα, ἢ ἀρεότητα τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ἀήρ· εἰς μὲν τὰς κοιλάδας, ἐπειδὴ ὁ ἀήρ εἶναι πυκνώτερος, ἀπὸ τὸ βαρὸς τῆς ἀτμοσφίρας (α) ὁ ἦχος ἀκούεται πολλὰ δυνατός· εἰς δὲ

(α) Ὁ ἀήρ ὅταν ᾖναι ἀρετός, εἶναι καὶ θερμός· ὅταν δὲ ᾖναι πυκνός, κρύος,

τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν μὲ τὸ νὰ ᾔηται ἀρεότερος ὁ ἤχος, ἀκούεται πολλὰ ἀδύνατος.

Ερ. Ὁ ἤχος κινεῖται πολλὰ ὀγλήγορα; ἢ ὄχι;

Απ. Ναί· ἡ κίνησις τοῦ ἤχου εἶναι πολλὰ γρήγορος· δὲν ἡμπορεῖ ὅμως ποτὲ νὰ συγκριθῇ ἡ κίνησις του μὲ τὴν τοῦ φωτός (α).

Ερ. Ἔως εἰς πόσον διάστημα ἡμπορεῖ ν' ἀκουσθῇ ὁ ἤχος;

Απ. Ὁ μεγαλύτερος ἤχος τῶν κανονίων (λέγων) ἡμπορεῖ ν' ἀκουσθῇ 60 μιλίων διάστημα, καὶ ἔτι πλέον.

§ 5.

Ερ. Ἡ βία κίνησης τοῦ ἀνέμου πειράζει καμμίαν φοράν τὸν ἤχον;

Απ. Μάλιστα· αὐτὴ διώκουσα τὸν ἤχον, τὸν φέρει ταχύτερον, παρὰ ὅταν ἤθελεν ἤσθαι ἡρεμία, ἢ ἡσυχία.

Ερ. Ποία διαφορὰ εὑρίσκεται μεταξὺ τῶν μεγάλων καὶ τῶν μικρῶν ἤχων;

νὰ ᾔηται ψυχρός· ὅθεν ὁ ἤχος πρέπει νὰ ᾔηται πολλὰ δυνατώτερος, ὅταν ὁ ἀήρ ᾔηται ψυχρός.

(α) Ἡμπορεῖ τις νὰ παρατηρήσῃ ἀπὸ τοὺς κρότους τῶν κερυνῶν, ἢ τῶν κανονίων, πόση εἶναι ἡ ταχύτης τοῦ ἤχου καὶ τοῦ φωτός· ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου φθάνει τὸ φῶς, ἔως ὅτου ν' ἀκουσθῇ ὁ ἤχος, περνοῦν 5, καὶ 6, δευτέρα λεπτά, ἢ καὶ περισσότερον, κατὰ τὸ διάστημα

Περὶ τῆς ταχύτητος τοῦ ἤχου ὁμιλοῦν πολλοὶ σοφοὶ ἄνδρες, ἐξ αὐτῶν ἄλλοι μὲν λέγουσιν, ὅτι ὁ ἤχος διατρέχει εἰς ἓν δεύτερον λεπτόν 1200 πόδας τοῦ Παρι, ἄλλοι δὲ, 968, ἄλλοι 1115, καὶ ἄλλοι ἄλλα· τοῦτο ὅμως ὄχι ὅτι προέρχεται ἀπὸ ἀσυμφωνίαν τινὰ τῶν φιλοσόφων, ἀλλ' ἀπὸ τὴν πυκνότητά, ἢ ἀρεότητα τοῦ ἀέρος· διότι ἄλλη ἡ πυκνότης τοῦ ἀέρος τῆς Βλαύδος, ἄλλη τῆς Ῥωσσίας, ἄλλη τῶν Παρισίων, καὶ ἄλλη τῶν λοιπῶν μερῶν.

- Απ. Καρμμία· φθάνει μόνον νὰ ἦναι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τάσιν (α).
- Ερ. Ἐπὶ τί συνίσταται ὁ ἦχος;
- Απ. Ἐπὶ μίαν καὶ μόνην βάσιν (β).
- Ερ. Ἐνθα μὲτὰ τὴν πληξίν τοῦ ἀέρος ὁ ἦχος παύει; ἢ διαρκεῖ καὶ ἐπὶ πολὺ;
- Απ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν παλμῶν τῶν ἡχητικῶν σωμάτων.
- Ερ. Πόσα καὶ ποῖα εἶναι τὰ αἷτια, τὰ ὁποῖα μᾶς κάμουν νὰ αἰσθανώμεθα τὸν ἦχον;
- Απ. Τρία· τὸ σῶμα τὸ ὁποῖον πλήττει τὸν ἀέρα, ὁ πληττόμενος ἀήρ, καὶ ἡ ἀκοή.
- Ερ. Τί πρῶγμα εἶναι ἡ ἡχώ;
- Απ. Ἡχώ λέγεται ἡ ἐπανάκαμψις, ἢ ἐπανάληψις τοῦ ἡχοῦ (γ).

(α) Τάσις λέγεται τὸ τέντωμα τῆς χορδῆς.

(β) Μία γὰρ τάσις ἐν φωνῇ ληφθεῖσα, ἐμμελεῖ φθόγγον ἀποτελεῖ (Βακχ. Γέροντ.)

(γ) Ἡ ἡχώ γεννᾶται ἀπὸ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἡχοῦ, δηλ. ἀπὸ τὴν ἀντίκρουσιν τὴν ὁποῖαν λαμβάνει ὁ ἀήρ ἀπὸ κανὲν ἄλλο σῶμα στερεόν· τὸ ἀποτελεσμα τοῦτο ἡμπορεῖ τις νὰ τὸ ἰδῇ πραγματικῶς εἰς τὴν ἀντίκρουσιν ἐνὸς ὕδατος· τοῦτ' εἶστιν εἰς ἐν περιεχόμενον ὕδωρ εἰς Στέρναν, ἢ εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπου εἰς τὸ τέλος τοῦ νεροῦ εὐρίσκονται βράχοι, ῥίπτων τίς πέτραν ἰκανοῦ μεγέθους εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο, θίλει κάμει κυκλοειδῆς κυματίσεις, αἱ δὲ κυματίσεις αὐταὶ κτυπῶσαι εἰς τὸν βράχον, ἐπισθοδρομοῦσι κατ' αὐτὸν λοιπὸν ἀπαράλλακτον τὸν τρόπον γινόμενης τῆς κρούσεως καὶ ἀντικρούσεως τοῦ ἀέρος, γεννᾶται ἡ ἡχώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

[ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΤΟΝΟΥ.

§ 1.

- Ερ. Τόνον Μουσικόν λέγοντες, τί ἐννοοῦμεν;
 Απ. Τὸ συνιστάμενον ἀπὸ ἤχους, καὶ διάστημα.
 Ερ. Πόθεν παράγεται ὁ Μουσικὸς τόνος;
 Απ. Ἀπὸ ἤχους, πλὴν διαφορῶν βαθμῶν, τοὺς ὁποίους μίᾳ δύναμις προξενεῖ.
 Ερ. Πόσα καὶ ποῖα εἶναι τὰ συττατικὰ τοῦ Μουσικοῦ τόνου;
 Απ. Δύω, οἱ διαφορῶν βαθμῶν ἤχοι, καὶ τὸ διάστημα.

§ 2.

- Ερ. Διάστημα τονιαῖον λέγοντες, τί ἐννοοῦμεν;
 Απ. Τὸ ἐμπεριεχόμενον ἀπὸ δύο ἀνομοίων ἤχων (α).
 Ερ. Πόθεν ἠμποροῦμεν νὰ διακρίνωμεν τοῦτο;
 Απ. Ἀπὸ πολλὰ καὶ διάφορα ἡχητικὰ ὄργανα.
 Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον;
 Απ. Δύω, ἢ καὶ περισσότερα διαφοροῦ μεγέθους ἢ κατασκευῆς ὄργανα κρουόμενα, ἀναγκαστικῶς πρέπει νὰ παράξουν ἤχους εἰς διαφοροὺς βαθμοὺς· αὐτὸ λοιπὸν τὸ ὁποῖον εὕρισκεται ἀναμεταξὺ εἰς τοὺς διαφοροὺς καὶ ἀνομοίους ἤχους, λέγεται διάστημα τονιαῖον (β).

(α) Διάστημα ἐστὶ τὸ περιεχόμενον ἀπὸ δύο φθόγγων ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι. (Ἀριστόξ.)

(β) Διάστημα ἐστὶ διαφορὰ δύο φθόγγων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι. (Βακχ.)

Ερ. Δυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν τοῦτο μὲ περισσοτέρην σαφήνειαν;

Απ. Νκί· (α) παρ. χαρ. μία χορδὴ τεντωμένη εἰς ἓν μέρος οὕτω.

(. |] α ————— γ | ————— β |].)

τῆς ὁποίας τὰ ἄκρα εἰσὶν α. β. καὶ κρουομένη, θέλει ἐκβάλλει ἓνα ἀπλοῦν κρότον, (ὅστις καὶ ἤχος λέγεται)· ἅμα δὲ ὁποῦ ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς χορδῆς ἓν ὀλίγον μέρος, πατήσωμεν δηλ. τὸν δάκτυλον εἰς τὸ γ, καὶ ἔπειτα κτυπήσωμεν τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῆς χορδῆς, θέλει ἐκβάλλει τότε ἓν ἄλλο τι διάφορον ἀπὸ τὸ πρῶτον· τοῦτ' ἔστι διάφορον ἤχον. Τὸ εὑρισκόμενον λοιπὸν μεταξὺ τῆς ἀρχῆς τῆς χορδῆς καὶ τοῦ δακτύλου, δηλ. τοῦ α. γ, ὀνομάζεται, Διάστημα Τονιαῖον· ὁ τόνος ἄρα συνίσταται ἀπὸ δύο ἀνομοίους ἤχους, καὶ ἀπὸ διάστημα (β).

§ 3.

Ερ. Εὑρίσκονται εἰς τὴν Μουσικὴν τόνοι μεγάλοι καὶ μικροί;

Απ. Ναί· (γ) οἱ ὅποιοι κατὰ τὰ διαστήματά των ἔχουν καὶ τὰς ὀνομασίας των.

(α) Τοῦτο δύναται τίς νὰ τὸ παρατηρήσῃ, ἀφ' οὗ βάλλει εἰς σειρὰν κώδωνας μὲ διάφορα μεγέθη, καὶ κτυπῶν αὐτοὺς, τότε δέλουσιν εὐγεῖ ἤχοι εἰς διαφόρους βαθμούς· ὅθεν καὶ τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὴν διάφορον ποσότητα τῆς ὕλης τῶν κωδῶνων, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν παλμῶν.

(β) Διάστημα ἔστι μέγεθος φωνῆς ὑπὸ δυοῖν φθόγγων περιγεγραμμένον. (Εὐκλείδ.)

(γ) Τοῦτο τὸ μέγεθος θεωρεῖται ἤδη κατὰ τὰ διαστήματα τῶν τόνων.

- Ερ. Εύρίσκονται καὶ ἄλλοι μικρότεροι τόνοι ἀπὸ αὐτῶν, ἢ ὄχι;
 Απ. Ναί· ἀλλ' οὗτοι δὲν ὀνομάζονται τόνοι.
 Ερ. Πῶς ὀνομάζονται;
 Απ. Μόρια μείζονος τόνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

§ 1.

Ερ. Τί ἐστὶ Μουσική; (α)

(α) Τὰ ἀποτελέσματα τῆς Μουσικῆς εἶναι μεγάλα, πολλὰ, καὶ περίεργα, περὶ τῶν ὁποίων πολλοὶ νέοι καὶ παλαιοὶ ἄνδρες σοφοὶ ἀναφέρουν, ὡς πολλάκις παρατηρηθέντα παρ' αὐτῶν· παραδείγματος χάριν, ἡ Μουσικὴ θεραπεύει ἀσθενείας, πάθη πολυχρόνια, πάθη φρενοληπτικά, καὶ μελαγχολικά· θεραπεύει πρὸς τοῦτοις θαγκάμματα ἐχιδνῶν, κυνῶν λυσσάντων, σκορπίων, ἀράχνης, καὶ ἄλλων τοιοῦτων ἰσθῶλων ζώων.

Τὰ δὲ ἐφεξῆς ἀποτελέσματα τινὰ τῆς Μουσικῆς εἶναι μὲν περίεργα, ἀλλ' ὄχι καὶ τοσούτου θαυμασμοῦ ἄξια (ὅταν φθάσῃ τις νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὁ ἀήρ εἶναι σῶμα ἄρῶν συνιστάμενον ἀπὸ μίαν ἀπειρίαν σμικροτάτων μορίων, καὶ ὅταν τὸ τοιοῦτον σῶμα προσβληθῇ ἀπὸ τινὰ δυνάμιν, τὰ μόριά του ὠθούμενα, ἢ μεταξὺ των θλιβόμενα θέλουσι φθάσει εἰς ὅλα τὰ περίξ αὐτῶν σώματα, καὶ θέλουσι προξενήσει εἰς αὐτὰ ἓν τι ἀποτέλεσμα). Εἶναι δὲ τὰ ἐξῆς· ἐάν τις εὔρεθῇ εἰς μέρος κλεισμένου εἰς τὸ ὅποῖον ὑπάρχει Μουσικὴ ἔντασις καὶ ἰσχυρὰ, θέλει ἴδει ὅτι ἐκ τῆς Μουσικῆς κινεῖνται τὰ φῶτα (ἄρκει μόνον νὰ μὴ ἀπέχουν πολὺ μακρὰν) ὁ καπνὸς, ἢ λεπτὴ κόνις, χορδαὶ εὐρισκόμεναι πλησίον τῆς Μουσικῆς· ἢ ἄλλων κρουσμένων χορ-

- Απ. Τέχνη τοῦ πλήττειν εὐτάκτως τὸν ἀέρα, προξενούσα δι
αυτοῦ αὐτὸ τὸ τῆς Μουσικῆς αἴσθημα (α).
- Ερ. Τί εἶναι τὸ εὐτάκτως πλήττειν τὸν ἀέρα;
- Απ. Ἡ μετὰ λόγου μεταχειρίσις τῶν Μουσικῶν τόνων (β).
- Ερ. Ποῦ ἔχει τὰς βάσεις τῆς ἡ Μουσικῆς;
- Απ. Εἰς τὰς διαφόρους θλίψεις καὶ κλονισμοὺς τοῦ ἀέρος· δηλ.
εἰς μίαν σειρὰν ἣτις συγκροτεῖται ἀπὸ τακτικούς Μου-
σικούς τόνους (γ).
- Ερ. Πῶς ὀνομάζεται ἡ σειρὰ αὐτῆ τῶν Μουσικῶν τόνων;
- Απ. Ὀκτάχορδος, ὀκτάηχος, καὶ διατονικὴ κλίμαξ.
- Ερ. Τί μᾶς δίδει αὕτη ἡ εὐτακτος μεταχειρίσις τῶν Μουσι-
κῶν τόνων πρὸς τὸ ὄξυ καὶ βαρὺ τῆς κλίμακος;
- Απ. Μίαν εὐάρμοστον πλοκὴν Μουσικῶν τόνων, ἣτις ἀποτελεῖ
τὴν μελωδίαν.

§ 2.

- Ερ. Εἰς πόσα διαιρεῖται ἡ Μουσικῆς;
- Απ. Εἰς δύο· εἰς θεωρητικὴν, καὶ πρακτικὴν.
- Ερ. Ποία εἶναι ἡ θεωρία τῆς Μουσικῆς;

δῶν ἢ ὀργάνων, ὅτι ἀνταποκρίνονται, καὶ ἀντηχοῦν εἰς τοὺς αὐτοὺς τόνους· ἀν-
ταποκρίνονται πρὸς τούτους καὶ εἰς τοὺς κρότους τῶν κεραυνῶν, τῶν κανονίων,
τῶν κωδῶνων, καὶ ἄλλων τοιούτων.

(α) Εἰδήσις μέλους, καὶ τῶν περὶ μέλους συμβαινόντων. (Βακχ.)

(β) Ὁ Μουσικός εἶναι ἕνας καλὸς τεχνίτης εἰς τὸ νὰ πλήττη εὐτάκτως καὶ μετὰ
λόγου, κατὰ διαφόρους τρόπους τὸν ἀέρα πρὸς ἀπαρτισμὸν Μουσικῶν τόνων.

(γ) Αὕτη δὲ ἡ Μουσικὴ σύγκειται ἐκ φθόγγων ἐμμελῶν καὶ συζημάτων. (Βακχ.)

- Απ. Τὸ διδάσκεισθαι τὴν γραφὴν τῆς Μουσικῆς, ἢτοι ἡ διδασκαλία τῶν τοῦ μέλους συμπληρωματικῶν μερῶν.
- Ερ. Ποία εἶναι ἡ πρακτικὴ μουσική;
- Απ. Τὸ διδάσκεισθαι τὴν μελωδίαν αὐτήν.
- Ερ. Ποία εἶναι ἡ ὕλη καὶ τὸ ὑποκείμενον τῆς Μουσικῆς;
- Απ. Οἱ Μουσικοὶ τόνοι.
- Ερ. Ἡ δὲ πρακτικὴ Μουσικὴ εἰς πόσα διαιρεῖται;
- Απ. Εἰς δύο, εἰς Μουσικὴν φωνητικὴν, καὶ Μουσικὴν ὀργανικὴν.
- Ερ. Ποία εἶναι φωνητικὴ Μουσικὴ.
- Απ. Ἐκείνη ἣτις ἐνεργεῖται διὰ τῆς φωνῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ.

§ 1.

- Ερ. Ἀπὸ πόσους Μουσικοὺς τόνους συνίσταται ἡ πρωτότυπος διατονικὴ κλίμαξ; (α)
- Απ. Ἀπὸ ἑπτὰ οἶον. Ζῆ, Πᾶ, Βε̄, Γᾶ, Δῑ, Κε̄, ςε̄, Ζῆ.
- Ερ. Ἀπὸ πόσα ὀρθόεσια, ἢ χορδὰς περιορίζονται αὐτὰ τὰ διαστήματα τῶν τόνων;
- Απ. Ἀπὸ ὀκτώ.
- Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον διαιρεῖται τὸ ὅλον διάστημα τῆς κλίμακος εἰς τονικά διαστήματα;
- Απ. Ἔστω μία χορδὴ τεντομένη, τῆς ὁποίας τὰ ἄκρα εἰσὶν ΔΟ*

(α) Τὸ πρῶτον μάθημα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ διδάσκωνται οἱ ἀρχάριοι μαθηταὶ εἶναι ἡ διατονικὴ αὕτη κλίμαξ.

διαιρούντες τὸ ὄλον διάστημα τῆς χορδῆς δηλ. ΔΟ εἰς 9 ἴσα μέρη, λαμβάνομεν τὸ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Δ ἐν ἑννατον μέρος ποιούντες σημεῖον, γράφομεν ἐν Κ. (σ. 1)

Ἐπειτα διαιρούντες εἰς 12 τοῦ ΚΟ, λαμβάνομεν τὸ ἀπὸ τοῦ Κ, $1 \frac{1}{12}$ μέρος ποιούντες σημεῖον, γράφομεν ἐν Σ. (σ. 2)

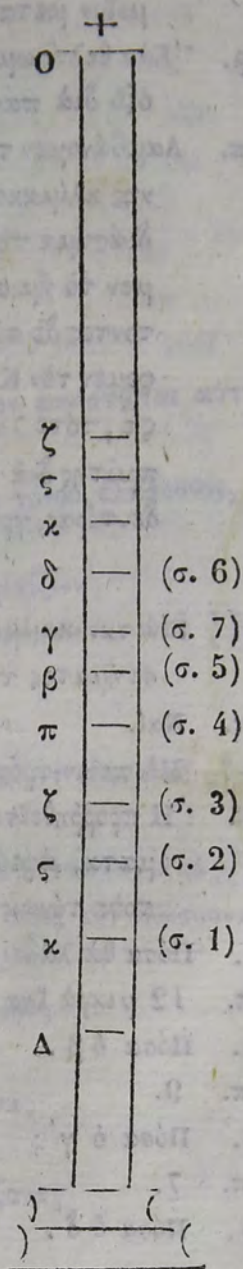
Πάλιν διαιρούντες εἰς 4. τὸ μεταξὺ ΔΟ: διάστημα, λαμβάνομεν τὸ $\frac{1}{4}$. ποιούντες μετὰ τὸ Σ σημεῖον, γράφομεν ἐν Ζ. (σ. 3)

Ἐἶτα διαιρούντες εἰς 9. τὸ ΖΟ διάστημα, λαμβάνομεν τὸ $\frac{1}{9}$ μέρος ποιούντες σημεῖον μετὰ τὸ Ζ, γράφομεν ἐν Η. (σ. 4)

Ἐπειτα διαιρούντες εἰς 12. τὸ ΗΟ: διάστημα, λαμβάνομεν τὸ $\frac{1}{12}$ μέρος, καὶ ποιούντες σημεῖον μετὰ τὸ Η, γράφομεν ἐν Β. (σ. 5)

Πάλιν διαιρούντες εἰς 2 τὸ ΔΟ: διάστημα, λαμβάνομεν τὸ $\frac{1}{2}$ μέρος, καὶ ποιούντες σημεῖον μετὰ τὸ Β, γράφομεν ἐν Δ. (σ. 6)

Τέλος διαιρούντες εἰς 8. τὸ δ. Δ διάστημα, ποιούμεν ση-

μειον μεταξὺ τοῦ Β Δ, καὶ γράφομεν ἐν Γ. (σ. 7)

- Ερ. Ἐὰν θελήσωμεν νὰ δέσωμεν καὶ τὰ τῆς δευτέρας πρὸς τὸ ὄξυ διὰ πασῶν διαστήματα, τί πρέπει νὰ πράξωμεν;
- Απ. Λαμβάνομεν τὰ τῶν τόνων ἡμισυ διαστήματα τῆς προηγουμένης κλίμακος· δηλ. θέλοντες νὰ δέσωμεν τὸ τοῦ Δῑ Κε̄ διάστημα τῆς δευτέρας πρὸς τὸ ὄξυ διὰ πασῶν, λαμβάνομεν τὸ ἡμισυ διάστημα τοῦ Δῑ Κε̄ τῆς πρώτης· προσθέτοντες δὲ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ Δῑ τῆς δευτέρας διὰ πασῶν, γράφομεν τὸν Κε̄· ἐὰν δὲ θελήσωμεν τὸ διάστημα τοῦ Κε̄ ζε̄, τότε λαμβάνομεν τὸ ἡμισυ τοῦ Κε̄ ζε̄ διάστημα τῆς πρώτης διὰ πασῶν, καὶ προσθέτοντες το ἐπὶ τοῦ Κε̄ τῆς δευτέρας, γράφομεν τὸν ζε̄, καὶ οὕτω καθεξῆς.

§ 2.

- Ερ. Γίνεται καμμία ἄλλη ὑποδιαίρεσις αὐτοῦ τοῦ ὄλου διαστήματος τῆς κλίμακος;
- Απ. Ναί.
- Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον;
- Απ. Ἡ προρρήθεισα χορδὴ διαιρεθεῖσα εἰς 68 ἴσα μικρὰ τμήματα, ἀφεύκτως πρέπει νὰ λάβῃ ἕκαστος ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τόνους ὅσα μέρη τοῦ ἀνήκουν.
- Ερ. Πόσα θὰ λάβει ὁ α'. πρὸς τὸ ὄξυ τόνος;
- Απ. 12 μικρὰ ἴσα τμήματα.
- Ερ. Πόσα ὁ β'.
- Απ. 9.
- Ερ. Πόσα ὁ γ' ;
- Απ. 7.
- Ερ. Πόσα ὁ δ'.

Απ. 12.

Ερ. Πόσα ὀ ε;

Απ. 12.

Ερ. Πόσα ὀ ς;

Απ. 9.

Ερ. Πόσα ὀ ζ;

Απ. 7.

§ 3.

Ερ. Ἐκ πόσα εἶδη τονικῶν διαστημάτων συνίσταται αὐτὴ ἢ ὀκτάχορδος διατονικὴ κλίμαξ;

Απ. Ἐκ τρία· τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ μείζονος τόνου, ἐλάσσονος, καὶ ἐλάχιστου.

Ερ. Ποῖος τόνος τῆς κλίμακος λέγεται μείζων;

Απ. Ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῖου τὸ διάστημα συνίσταται ἀπὸ $\frac{13}{8}$ μί: καὶ τμήματα τῆς κλίμακος.

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ ἐλάσσων;

Απ. Ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῖου τὸ διάστημα συνίσταται ἀπὸ $\frac{9}{8}$.

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ ἐλάχιστος;

Απ. Ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῖου τὸ διάστημα συνίσταται ἀπὸ $\frac{7}{8}$.

Ερ. Ὅποιον λόγον ἔχει ὁ μείζων τόνος πρὸς τὸν ἐλάσσονα;

Απ. Ὅν λόγον ἔχουν τὰ 12 πρὸς τὰ 9.

Ερ. Ὅποιον ὁ μείζων πρὸς τὸν ἐλάχιστον;

Απ. Ὅν τὰ 12 πρὸς τὰ 7.

Ερ. Ὅποιον ὁ ἐλάσσων πρὸς τὸν μείζονα;

Απ. Ὅν τὰ 9 πρὸς τὰ 12.

Ερ. Ὅποιον ὁ ἐλάχιστος πρὸς τὸν μείζονα;

Απ. Ὅν τὰ 7 πρὸς τὰ 12.

- Ερ. Ὅποιον ὁ ἐλάχιστος πρὸς τὸν ἐλάσσονα ;
- Απ. Ὅν τὰ 7 πρὸς τὰ 9 .
- Ερ. Εἰς τί μᾶς χρησιμεύει αὐτὴ ἡ ὑποδιαίρεσις τῆς κλίμακος ;
- Απ. Εἰς τὸ νὰ ἤξεύρωμεν ποία διαφορὰ γίνεται εἰς τὰ τονικά διαστήματα, ὅταν τίθενται αἱ διέσεις, αἱ ὑφέςεις, καὶ τὰ τῶν τρόπων σημεῖα ἐπάνω εἰς τοὺς Μουσικοὺς τόνους .
- Ερ. Πῶς ἀλλέως ὀνομάζεται αὐτὴ ἡ πρωτότυπος Διατονικὴ κλίμαξ ;
- Απ. Σύστημα ὀκτάχορδον, καὶ διὰ πασῶν . (α)
- Ερ. Θεωρεῖται ἄλλη τις σημασία εἰς τὰς ἐπτὰ αὐτὰς συλλαβὰς, ἢτοι τὰς ὀνομασίας τῶν Μουσικῶν τόνων ;
- Απ. Αἱ ἐπτὰ αὗται συλλαβαὶ φανερώνουσι πρὸς τούτοις διὰ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων τὰς ἐπτὰ θέσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἴστανται οἱ Μουσικοὶ τόνοι· ὁ Πᾶ ἔχων τὸ α, φανερώνει τὸν α . τόνον, δηλ. τὸ α . διάστημα τῆς κλίμακος· ὁ Βε̄, ἔχων τὸ β, φανερώνει τὸν β . τόνον· ὁ Γᾶ, ἔχων τὸ γ, φανερώνει τὸν γ . τόνον· ὁ Δῖ ἔχων τὸ δ, φανερώνει τὸν δ . τόνον· ὁ Κε ἔχων τὸ ε, φανερώνει τὸν ε . τόνον· ὁ Ϛε ἔχων τὸ Ϛ, φανερώνει τὸν Ϛ . τόνον, καὶ ὁ Ζῆ ἔχων τὸ ζ, φανερώνει τὸν ζ . τόνον τῆς κλίμακος .

(α) Ἡ πρώτη χορδὴ τῆς κλίμακος ὀνομάζεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, προσλαμβανόμενος· ἡ ὁποία χρησιμεύει πρὸς ἀπαρτισμὸν τοῦ πρώτου τόνου τῆς κλίμακος .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΗΝ ΠΟΣΟΥ.

§ 1.

- Ερ. Πόσα εἶναι τὰ οὐσιωδέστερα πρῶτα συστατικά τῆς Μουσικῆς;
- Απ. Δύω α. τὸ ποσόν, β'. τὸ ποιόν.
- Ερ. Ποῦ θεωρεῖται τὸ ποσόν;
- Απ. Εἰς τὴν συμπληκτὴν τῶν τόνων, ἤτοι εἰς τὰ τονικά τῆς κλίμακος διαστήματα.
- Ερ. Ἐμποροῦμεν νὰ διδαχθῶμεν αὐτὸ ἀπλούστερον διὰ νὰ τὸ ἐνοήσωμεν;
- Απ. Ναί· τὸ Ζῆ, Πᾶ, Βε, Γᾶ, Δῆ, ποσόν συνίσταται ἀπὸ τέσσαρα τονικά διαστήματα, ἢ ἀπὸ τέσσαρας Μουσικοὺς τόνους τῆς κλίμακος, δηλ. Ζῆ, Πᾶ, Πᾶ, Βε, Βε, Γᾶ, Γᾶ, Δῆ.
- Ερ. Πᾶς ἄλλως ἔμποροῦμεν νὰ θεωρήσωμεν τὸ ποσόν τῆς κλίμακος;
- Απ. Παρ. γ. τὸ Ζῆ Δῆ ποσόν συνίσταται ἀπὸ $\frac{12}{68}$, $\frac{9}{68}$, $\frac{7}{68}$ μικρὰ διαστήματα τῆς κλίμακος· τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ μείζονα τὸν 12, ἐλάσσονα τὸν 9, ἐλάχιστον τὸν 7, καὶ μείζονα τὸν 12, τόνους Μουσικούς.

§ 2.

- Ερ. Τί εἶναι ἡ ἰσότης εἰς τὴν Μουσικὴν;
- Απ. Ὅταν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου ἡ ὀνομασία ἀναφέρεται δις, τρις, ἢ καὶ πολλάκις εἰς ἓνα ἦχον, χωρὶς νὰ βαρύν-

νεται ἢ νὰ ὀξύνεται ὁ ἦχος ἐκεῖνος, δηλ. χωρὶς ποτῶς ν' αὐξάνη, ἢ νὰ ἐλαττωῖται τὸ ποσόν· οἶον Ζῆ, Ζῆ, Ζῆ ἢ Δῖ, Δῖ, Δῖ.

Ερ. Τί εἶναι ἡ ἀνάδοσις;

Απ. Αὐξήσις τοῦ ποσοῦ πρὸς τὸ ὀξύ· δηλ. ὅταν ἐκφωνῶμεν ἀπὸ τὸ κατιὸν κατὰ σειρὰν τοὺς τόνους τῆς κλίμακος, προχωροῦντες πρὸς τὸ ὀξύ· οἶον Ζῆ, Πᾶ, Βε, Γᾶ, Δῖ, Κε, ςε, Ζῆ.

Ερ. Τί δὲ εἶναι ἡ κατὰδοσις;

Απ. Μείωσις τοῦ ποσοῦ πρὸς τὸ βαρὺ· δηλ. ὅταν ἐκφωνῶμεν ἀπὸ τὸ ἀνιὸν τοὺς τόνους τῆς κλίμακος, προχωροῦντες πρὸς τὸ βαρὺ· οἶον. Ζῆ, ςε, Κε, Δῖ, Γᾶ, Βε, Πᾶ, Ζῆ.

Ερ. Πῶς πρέπει νὰ πράξωμεν θέλοντες ν' αὐξήσωμεν τὴν ἀνάδοσιν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ τόνους;

Απ. Λαμβάνοντες τοὺς αὐτοὺς τόνους τῆς κλίμακος, καὶ λέγοντες τὸν μὲν ἠ. τόνον Πᾶ, τὸν θ. Βε, τὸν ι. Γᾶ, καὶ καθεξῆς.

Ερ. Θέλοντες δὲ νὰ φανερώσωμεν κατὰδοσιν περισσότερον τῶν ἑπτὰ τῆς κλίμακος τόνων, τί πράττομεν;

Απ. Τὸ ἐναντίον τῆς ἀναβάσεως, λέγοντες τὸ μὲν ἠ. τόνον πρὸς τὸ βαρὺ, ςε τὸν θ. Κε, τὸν ι. Δῖ, τὸν ιᾶ. Γᾶ, καὶ καθεξῆς (α).

§ 3.

Ερ. Κατὰ πόσους τρόπους γίνεται εἰς τὴν Μουσικὴν ἡ ἀνάδοσις καὶ ἡ κατὰδοσις;

(α) Ἡ τακτικὴ πρώτη κλίμαξ λέγεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, Μεσοειδήσ· ἡ δευτέρα πρὸς τὸ ὀξύ, Νητοειδήσ· ἡ δὲ δευτέρα πρὸς τὸ βαρὺ, Ὑπατοειδήσ.

- Απ. Κατὰ δύο. κατὰ συνέχειαν, καὶ καθ' ὑπέρβασιν.
- Ερ. Τί εἶναι ἡ συνέχεια;
- Απ. Ἄμεσος διαδοχὴ τῶν τόνων· ὅταν δηλ. οἱ τόνοι τῆς κλίμακος διαδέχονται εἰς τὸν ἄλλον χωρὶς νὰ εἰσχωρῇ μεταξὺ ἄλλος τόνος· οἷον Ζῆ, Πᾶ, Βε, Γᾶ, Δι, Κε. Σε, Ζῆ.
- Ερ. Τί δὲ ἐστὶν ὑπέρβασις;
- Απ. Ἐμμέσος διαδοχὴ τῶν τόνων· ὅταν δηλ. οἱ τόνοι τῆς κλίμακος δὲν διαδέχονται εἰς τὸν ἄλλον, ἀλλ' ὑπερπηδῶσιν ἓνα, ἢ πολλοὺς τόνους εὐρισκομένους μεταξὺ τῶν οἷον, Ζῆ, Κε, ἢ Ζῆ, Δι, Ζῆ.
- Ερ. Ἐὰν ἀπὸ τὸν Ζῆ ἐκφωνήσωμεν ὑπερβατῶς τὸν Γᾶ, τὰ διαστήματα καὶ ἡ ποιότης τῶν τόνων Πᾶ, Βε, συμπεριλαμβάνονται εἰς τὴν αὐτὴν ἐκφώνησιν;
- Απ. Βεβαιώτατα· μ' ὅλον ὅτι τὰ ὀνόματά των σιωπῶνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ, ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ, ΚΑΙ
ΠΕΡΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΤΟΝΩΝ ΕΙΣ
ΑΥΤΟΥΣ.

§ 1.

Ερ. Ὑπάρχει καμμία μέθοδος δεικνύουσα κανένα τρόπον ἀπλούστερον, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ δυνάμεθα διὰ νὰ κατα-

λάβωμεν ἀμέσως τὴν ποιότητα τῶν Μουσικῶν τόνων, χωρὶς καμμίαν προειδοποίησιν, ἢ ὀδηγίαν προηγουμένου τινὸς χαρακτηῆρος, ὅταν κατὰ γινώμεθα εἰς τὴν πράξιν τοῦ ποσοῦ τῆς Μουσικῆς;

- Απ. Naί· διὰ νὰ διελευθύνεται τὸ πνεῦμα μας κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ποιότητα τῶν Μουσικῶν τόνων τῆς μελωδίας χωρὶς τινος ἄλλου χαρακτηῆρος ὀδηγίαν, πρέπει νὰ προσδιορίσωμεν χαρακτηῆρας τοιούτους, ὥστε νὰ μὴ ἐξήρτηνται ἀπὸ ἄλλους, τουτ' ἔστι νὰ ἦναι αὐτοσύστατοι (α).
- Ερ. Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες, χαρακτηῆρες αὐτοσύστατοι;
- Απ. Τὰ σημεῖα, ἅτινα ἐμφαίνουσιν ἀμέσως τὴν τῶν Μουσικῶν τόνων ποιότητα.
- Ερ. Διὰ ποῖον λόγον θέλωμεν μεταχειρίζεσθαι τοιαῦτα σημεῖα;
- Απ. Ἵνα τὰ τῆ ἀκοῆ δύσληπτα, πρὸ ὀφθαλμῶν τοῖς ψάλλουσι φαίνηται.
- Ερ. Τίνι τρόπῳ δύναται νὰ γίνῃ τοῦτο;
- Απ. Ἐφαρμόζοντες τὴν ποιότητα τῶν Μουσικῶν τόνων ἐπάνω εἰς ἀμετατρέπτους χαρακτηῆρας τοιουτοτρόπως, ὥστε ἐνὸς Μουσικοῦ τόνου ἢ ποιότητος, ἥτις προσδιωρίσθη ἅπαξ εἰς ἓνα χαρακτηῆρα, νὰ μὴ μεταφέρηται πώποτε καὶ εἰς ἄλλους χαρακτηῆρας.

(α) Το δευρότερον, δυσληπτότερον, καὶ οὐσιωδέστερον μέρος τῆς Μουσικῆς εἶναι ἡ τῆς ποιότητος τῶν Μουσικῶν τόνων γνώσις· ὅθεν διὰ νὰ ἦναι ἡ δυναμὶς αὐτῆ τῶν Μουσικῶν τόνων εὐληπτος καὶ φανερά εἰς τὸν νοερόν ὀφθαλμόν διὰ τοῦ ὀρατικοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ψάλλοντος, πρέπει νὰ μὴ ἦναι κεικρυμμένη ὑπὸ τῶν σημείων (ὡς λέγουσιν αἱ τῶν ἄλλων μεθόδων τῆς Μουσικῆς εἰσαγωγαί), ἀλλ' ἐξηρημοποιημένη ἐπὶ τῶν σημείων.

Ερ. Πῶς δυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν τὴν πραγματικῶς, διὰ νὰ τὸ ἐννοήσωμεν ;

Απ. Ἰδοὺ παρ. χ. τοῦ Ζη̄ τόνου ἡ ποιότης ἀφ' οὗ ἀπαξ ἐρημύσθη εἰς τὸν χαρακτῆρα (—), δὲν μεταφέρεται πλέον εἰς κανένα ἄλλον χαρακτῆρα κατ' οὐδένα τρόπον, ἀλλὰ μένει πάντοτε εἰς αὐτόν.

Ερ. Ποῦ ἠμποροῦμεν νὰ παρατηρήσωμεν τὴν δύναμιν ἐνὸς τοιούτου πράγματος ;

Απ. Εἰς πολλὰ μέρη, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς κάθε διαλέκτου· παρ. χ. τὸ ἄλφα δεικνύει τὴν αὐτὴν ποιότητα ἄ, πάντοτε· τὸ βῆτα ἐκινούμενον μὲ τὸ ἄλφα, ἀποτελεῖ τὴν αὐτὴν πάντοτε ποιότητα βα, χωρὶς νὰ μεταβάλλεται ποτὲ ἡ ποιότης τῶν γραμμάτων καὶ τῶν συλλαβῶν, καὶ καθεξῆς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον σχηματίζονται καὶ οἱ χαρακτῆρες τῆς Μουσικῆς, ἔχοντες ἀμετάστρεπτον τὴν ἀπαξ ὁρισθεῖσαν ποιότητα.

§ 2.

Ερ. Πόσοι εἶναι οἱ χαρακτῆρες αὗτοι, μὲ τοὺς ὁποίους θέλει γράφεσθαι τὸ ποσὸν τῆς Μουσικῆς; καὶ πῶς ὀνομάζονται;

Απ. Οἱ χαρακτῆρες οὗτοι εἶναι ἑπτὰ, ἰσάριθμοι μὲ τοὺς Μουσικοὺς τόνους τῆς διαπάσων, ἧτοι τῆς πρωτοτύπου διατονικῆς κλίμακος· ὀνομάζονται δὲ καὶ χαρακτῆρίζονται, οὕτω.

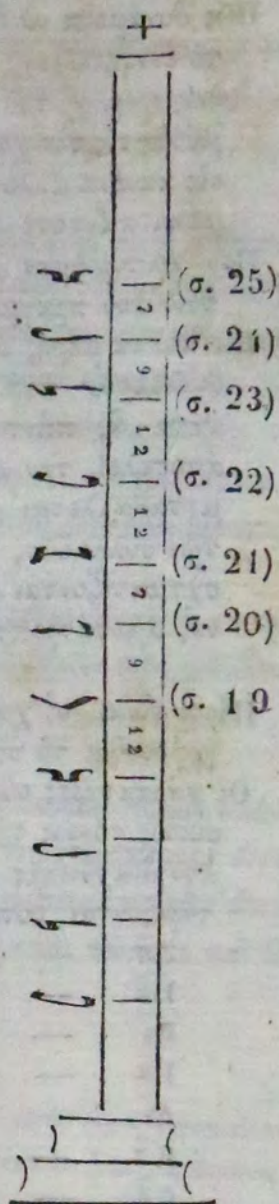
Ζη̄	—	—	—	—
Πᾱ	—	—	—	—
Βε̄	—	—	—	—
Γᾱ	—	—	—	—
Δῑ	—	—	—	—
Κε̄	—	—	—	—
σε̄	—	—	—	—

Ερ. Πῶς ἄλλως δυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν τὸν τρόπον μὲ τὸ ὁποῖον οἱ Μουσικοὶ τόνοι τῆς κλίμακος ἐφαρμόζονται εἰς τοὺς χαρακτῆρας αὐτούς.

Απ. Λαμβάνοντες τὴν πρώτην χορδὴν τῆς κλίμακος ἰσβάσιν, λέγομεν ἢ ποιότης τοῦ α . τόνου (μετὰ τὴν βᾶσιν) ὅστις εἶναι ὁ $\Pi\bar{\alpha}$, ἐφηρμόσθη εἰς τὸν χαρακτηῖρα . . . . (σ. 19) ὁ ὁποῖος ἔλαβεν ὁμοῦ μὲ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἀμετάτρεπτον ὀνομασίαν τοῦ τόνου $\Pi\bar{\alpha}$.

Ἡ ποιότης τοῦ β ' τόνου (μετὰ τὴν βᾶσιν) ὅστις εἶναι ὁ $\text{B}\bar{\epsilon}$, ἐφηρμόσθη εἰς τὸν χαρακτηῖρα . . . . (σ. 20) ὁ ὁποῖος ἔλαβεν ὁμοῦ μὲ τὴν ἀμετάτρεπτον ὀνομασίαν τοῦ τόνου $\text{B}\bar{\epsilon}$.

Ἡ τοῦ γ ' (μετὰ τὴν βᾶσιν) ὅστις εἶναι ὁ $\Gamma\bar{\alpha}$, ἐφηρμόσθη εἰς τὸν χαρακτηῖρα . . . . (σ. 21) ὁ ὁποῖος μετὰ τῆς ποιότητος, ἔλαβε καὶ τὴν τοῦ τόνου ὀνομασίαν $\Gamma\bar{\alpha}$ (α).

(α) Αὕτῃ εἶναι ἡ κλίμαξ, τὴν ὅποιαν οἱ ἀρχαῖοι πρέπει κατ' ἀρχὰς νὰ διδάσκωνται.

Ἡ τοῦ δ' (μετὰ τὴν βάσιν) ὅστις εἶναι ὁ Δῑ, ἐφηρμύσθη εἰς τὸν χαρακτῆρα . . . (σ. 22) ὁ ὁποῖος ἔλαβε μετὰ τῆς ποιότητος καὶ τὴν ἀμετάτρεπτον ὀνομασίαν τοῦ τόνου Δῑ.

Ἡ τοῦ ε' (μετὰ τὴν βάσιν) ὅστις εἶναι ὁ Κε̄ ἐφηρμύσθη εἰς τὸν χαρακτῆρα . . . (σ. 23) ὁ ὁποῖος ἔλαβε μετὰ τῆς ποιότητος καὶ τὴν ἀμετάτρεπτον ὀνομασίαν τοῦ τόνου Κε̄.

Ἡ τοῦ ς' (μετὰ τὴν βάσιν) ὅστις εἶναι ὁ ζε̄ ἐφηρμύσθη εἰς τὸν χαρακτῆρα . . . (σ. 24) ὁ ὁποῖος ἔλαβεν ὁμοῦ μὲ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ὀνομασίαν τοῦ τόνου ζε̄.

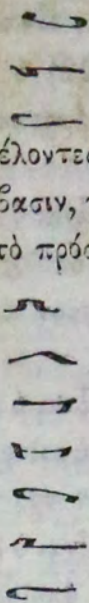
Ἡ τοῦ ζ' (μετὰ τὴν βάσιν) ὅστις εἶναι ὁ Ζη̄ ἐφηρμύσθη εἰς τὸν χαρακτῆρα . . . (σ. 25) ὁ ὁποῖος ὁμοῦ μὲ τὴν ποιότητα ἔλαβε καὶ τὴν ἀμετάτρεπτον ὀνομασίαν τοῦ τόνου Ζη̄.

§ 3.

Ερ. Ἦ οὗτον πράγμα μᾶς φανερώσει τὸ ἀνιέναι, καὶ κατιέναι τῆς μελωδίας;

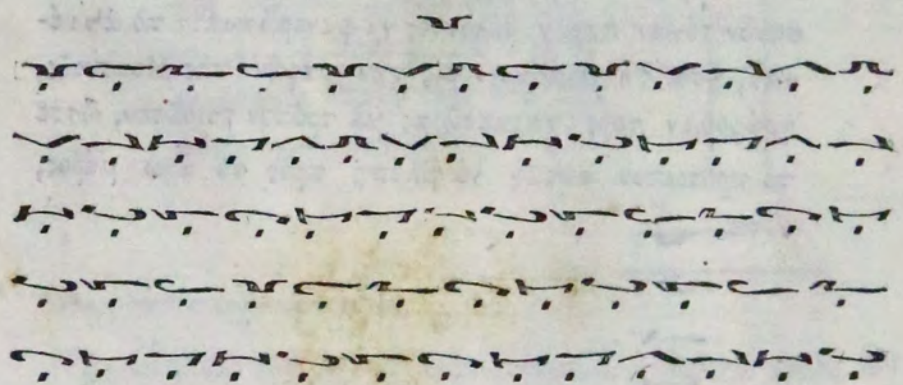
Απ. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον γράρονται οἱ χαρακτῆρες τῶν Μουσικῶν τόνων πρ. χ. θέλοντες νὰ φανερώσωμεν τὸ ἀνιέναι, ἤτοι τὴν ἀνάβασιν εἰς τὴν γραφὴν τῆς Μουσικῆς, γράρομεν τοὺς χαρακτῆρας μὲ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε τὸ πρόσωπον αὐτῶν νὰ βλέπη πρὸς τὸ ἄνω μέρος, οὕτω.

Θέλונτες δὲ νὰ φανερώσωμεν τὸ κατιέναι, ἤτοι τὴν κατὰβασιν, τότε γράφομεν αὐτοὺς καθ' ὅλον τὸ ἐναντίον, δηλ., τὸ πρόσωπον αὐτῶν νὰ βλέπη πρὸς τὸ κάτω μέρος, οὕτω

- Ερ. Εἰς τί μᾶς ὠφελεῖ μίᾳ τοιαύτῃ προσαρμογῇ αὐστηρὰ καὶ ἀκριβῆς τῶν Μουσικῶν τόνων εἰς τοιοῦτους χαρακτῆρας;
- Απ. Εἰς τὸ νὰ ἡμεθα μακρὰν πάτης ἀμφιβολίας καὶ δισταγμοῦ, ψάλλοντες ὅποιονδήποτε Μουσικὸν μάθημα ἤθελε τύχη μὲ αὐτοὺς τοὺς χαρακτῆρας.

Η ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΥΝΕΧΕΣ ΔΙΑΤΟΝΙΚΗ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ.

§ 4.

Ερ. Εἶναι σημεῖα τινά, τὰ ὅποια νὰ μᾶς φανερόνουν ἀμέσως τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τῶν ὑπερβάσεων τῆς μελωδίας;

Απ. Εἶναι οἱ ἐξῆς ἀραβικοὶ χαρακτῆρες.

Διὰ τὸν	ά.	βαθμὸν εἶναι τὸ	1
Διὰ τὸν	β΄.	— — —	2
Διὰ τὸν	γ.	— — —	3
Διὰ τὸν	δ΄.	— — —	4
Διὰ τὸν	έ.	— — —	5
Διὰ τὸν	ς΄.	— — —	6
Διὰ τὸν	ζ.	— — —	7
Διὰ τὸν	ή.	— — —	8
Διὰ τὸν	θ.	— — —	9
Διὰ τὸν	ι.	— — —	10, καὶ τὰ λοιπά.

Ερ. Πῶς ἠμποροῦμεν νὰ διδαχθῶμεν τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον αὐτὰ τὰ σημεῖα νὰ φανερόνουν τοὺς διαφόρους ὑπερβάτους βαθμοὺς τῆς μελωδίας;

Απ. Διὰ νὰ φανερωθῇ τοῦτο μὲ ἀπλοῦν τρόπον, ὑποθέτομεν ὅτι λαμβάνομεν ὡς βάσιν τὸν Ζῆ τόνον, (σ. 26) τότε ὁ β΄. πρὸς τὸ ὄξύ ὑπερβατὸς τόνος εἶναι ὁ Βε̄, (σ. 27) ὅθεν πρὸς πληροφορίαν ὅτι ὁ Βε̄ εὐρίσκεται εἰς τὸν β΄. βαθμὸν ἀπὸ τὸν Ζῆ, τίθεται ἄνωθεν τοῦ Βε̄ τὸ 2, οὕτω ² τὸ ὁποῖον φανερώ-νει τὸν β΄. ὑπερβατὸν τόνον ἀπὸ τὸν Ζῆ.

Ερ. Ποῖον ἀπὸ αὐτὰ φανερώνει τὸν γ΄. βαθμὸν;

Απ. Τὸ 3.

Ερ. Ποῖον τὸν δ΄;

Απ. Τὸ 4.

Ερ. Ποῖον τὸν ε΄;

Απ. Τὸ 5.

Ερ. Ποῖον τὸν ς΄;

Απ. Τὸ 6.

Ερ. Ποῖον τὸν ζ΄;

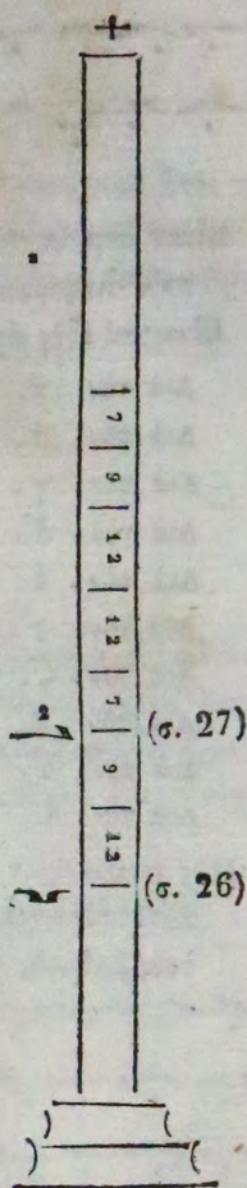
Απ. τὸν 7.

Ερ. Ποῖον τὸν η΄;

Απ. Τὸ 8.

Ερ. Ποῖον τὸν θ΄;

Απ. Τὸ 9.

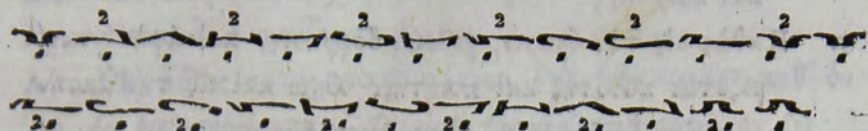
Ερ. Ποῖον τὸν 6;

Απ. Τὸ 10.

Ερ. Ποῖον τὸν 11;

Απ. Τὸ 11.

Ἡ ΚΑΤΑ ΤΟ ΥΠΕΡΒΑΤΟΝ ΔΙΑΤΟΝΙΚΗ ΠΑΡΑΛΑΓΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΠΟΙΟΥ, ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΟΥ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ.

§ 1.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ἐκ τῶν οὐσιωδεστέρων συστατικῶν τῆς Μουσικῆς;

Απ. Τὸ ποιόν.

Ερ. Μὲ πόσους τρόπους φανερώνεται τὸ ποιόν τῆς Μουσικῆς;

Απ. Μὲ δύο, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἶναι ἀφύκτος, ὁ δὲ τῆς ἀρεσκείας.

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ ἀφύκτος τρόπος, δι' οὗ ἐνεργεῖται τὸ ποιόν;

Απ. Ἡ ἀκριβὴς καταμέτρησης τοῦ χρόνου, ὅστις δαπανᾶται εἰς τὴν διάρκειαν μιᾶς μελωδίας.

§ 2.

- Ερ. Τί εἶναι ὁ χρόνος;
- Απ. Ὁ διατρέχων καιρὸς ἐνὸς ὀρισμένου μέτρου.
- Ερ. Πόσα εἶναι τὰ συστατικὰ τοῦ χρόνου;
- Απ. Τρία· ἡ θέσις, ἡ ἄρσις, καὶ τὸ μεταξὺ αὐτῶν διάστημα.
- Ερ. Θεωρεῖται καὶ εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ χρόνου ποσότης καὶ ποιότης;
- Απ. Καθὼς εἰς τὴν ὄρασιν, γεῦσιν, ὄσφρησιν, καὶ ἀρὴν γνωρίζεται ποσότης καὶ ποιότης, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀκοήν· ὅθεν ἐπειδὴ ὁ χρόνος εἶναι ἴδιον τῆς ἀκοῆς νὰ τὸν αἰσθάνεται, ἐξετάζοντες εὐρίσκομεν ὅτι εἶναι καὶ εἰς αὐτὸν ποσότης, καὶ ποιότης.
- Ερ. Ποῦ εὐρίσκεται ἡ ποσότης τοῦ χρόνου;
- Απ. Εἰς τὰ ἐμπεριεχόμενα διαστήματα τῶν χρονικῶν κρούσεων.
- Ερ. Ποῦ δὲ εὐρίσκειται ἡ χρονικὴ ποιότης;
- Απ. Εἰς τὰς διαφορὰς χρονικὰς ἐπαναλήψεις.

§ 3.

- Ερ. Ὅποῖον πράγμα ἠμποροῦμεν νὰ λάβωμεν ὡς βέλτιον πρωτότυπον μέτρον τοῦ χρόνου, δι' οὗ νὰ ἐξακολουθῶμεν τὴν καταμέτρησιν τοῦ χρόνου ἀσφαλῶς, χωρὶς ποσῶς νὰ περιπλανώμεθα;
- Απ. Τὸ μόνον ἀσφαλὲς χρονικὸν μέτρον, τὸ ὁποῖον ἠμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ χρόνου μιᾶς μετληθῆναι εἶναι τὸ δεῦτερον λεπτόν.
- Ερ. Ποῖον εἶναι αὐτό;
- Απ. Ἡ εὐτακτος κρούσις τοῦ σφριγμοῦ ὑγιοῦς ἀνθρώπου.

§ 4.

- Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον δυνάμεθα νὰ ἐξακολουθῶμεν τὸν χρόνον, ὅστις ἐξοδεύεται εἰς τὰς μελωδίας;
- Απ. Κινοῦντες τὴν χεῖρα ἄνω καὶ κάτω, ἢ κρούοντες τὴν χεῖρα εἰς τὸ γόνυ, καὶ εἰς τὸν ἀέρα εὐτάκτως.
- Ερ. Ποῖον μέρος τοῦ χρονικοῦ μέτρου ὀνομάζομεν, θέσιν;
- Απ. Τὸ θέσιμον τῆς χειρὸς εἰς τὸ γόνυ, δηλ. τὸν κρότον.
- Ερ. Ποῖον δὲ ὀνομάζομεν ἄρσιν;
- Απ. Τὸ τέλος τοῦ χρονικοῦ μέτρου, δηλ. τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἡ χεῖρ εὐρίσκεται πλησίον τῆς ἄλλης θέσεως.
- Ερ. Ἀπὸ πόσας θέσεις καὶ ἄρσεις συνίσταται τὸ χρονικὸν μέτρον;
- Απ. Ἀπὸ μίαν θέσιν, καὶ μίαν ἄρσιν.
- Ερ. Πόθεν ἄρχεται νὰ καταμετρηῖται ὁ καιρὸς τοῦ ὠρισμένου χρόνου;
- Απ. Ἀπὸ τὴν θέσιν· δηλ. ἐν ᾗ ἀκουσθῆ ἡ κρούσις τῆς πρώτης θέσεως· τελειώνει δὲ εὐθὺς ὅτε ἡ χεῖρ πλησιάζει πρὸς τὴν δευτέραν θέσιν τοῦ δευτέρου μέτρου.
- Ερ. Εἰς τί συμβάλλει ἡ δευτέρα κρούσις τοῦ δευτέρου μέτρου;
- Απ. Εἰς συμπλήρωσιν τοῦ πρώτου χρονικοῦ μέτρου, καὶ εἰς καταμέτρησιν τοῦ δευτέρου.
- Ερ. Ὁ καιρὸς τῆς προεπιμαχίας τῆς χειρὸς, ὅστις δαπανᾶται διὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ χρόνου μιᾶς μελωδίας, ἐμπεριέχεται εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ πρώτου χρονικοῦ μέτρου τῆς αὐτῆς μελωδίας;
- Απ. Ὁχι.
- Ερ. Εἰς κανὲν μέρος τοῦ χρονικοῦ μέτρου γίνεται καμμία ἐπαισθητὴ στάσις;

- Απ.** Ἐὰν ἡ δύναμις τὴν ὁποίαν δέχεται τὸ κινούμενον σῶμα ἦναι εὐτακτος, ἡ στάσις ἣτις γίνεται εἰς τὴν θέσιν εἶναι ἀνάλογος μὲ τὴν κίνησιν, καὶ σχεδὸν ἀνεπαίσθητος· ἂν ὁμοίως ἡ δύναμις ἀτάκτως βιάζῃ τὸ κινούμενον σῶμα, τότε ἡ στάσις τῆς θέσεως γίνεται ἐπαισθητή.
- Ερ.** Πόσος καιρὸς πρέπει νὰ ἐξοδεύεται εἰς ἓν χρονικὸν μέτρον;
- Απ.** Ὅσος εἰς ἓν λεπτόν, δηλ. ἓν χρονικὸν μέτρον ν' ἀποτελεῖ δεύτερον λεπτόν.

§ 5.

- Ερ.** Πόσα εἶναι τὰ χρονικὰ σημεῖα;
- Απ.** Δύω· ἐξ ὧν τὸ μὲν φανερώνει· αὐξήσιν χρονικὴν, τὸ δὲ ἐλάττωσιν.
- Ερ.** Πῶς ὀνομάζονται;
- Απ.** Τὸ μὲν μακρόν, τὸ δὲ βραχύ.
- Ερ.** Ποῖον ἐκ τῶν δύο φανερώνει τὴν χρονικὴν αὐξήσιν;
- Απ.** Τὸ μακρόν.
- Ερ.** Πῶς γράφεται τὸ μακρόν;
- Απ.** Οὕτω (.).
- Ερ.** Εἶναι προσδιωρισμένη ἡ αὐξήσις τὴν ὁποίαν φανερώνει;
- Απ.** Ναί· ἐνὸς χρονικοῦ μέτρου, δηλ. ἐνὸς χρόνου.
- Ερ.** Τίνι τρόπῳ ἐξοδεύεται ὁ χρόνος του;
- Απ.** Κυματιζομένης τῆς φωνῆς.
- Ερ.** Δυνάμεθα δι' αὐτοῦ τοῦ σημείου ν' αὐξάνωμεν τὸν χρόνον εἰς τὰς μελωδίας ὅσον θέλομεν;
- Απ.** Ναί· παρ. γ. θέλοντες· διὰ νὰ προσθέσωμεν εἰς ἓνα τονικὸν χαρακτῆρα ἓνα χρόνον περισσότερον ἀπὸ τὸν ἰδικόν του, γράφομεν ἓν μακρόν, οὕτω ( )· καὶ οὕτως

ἐξοδεύομεν ἕνα χρόνον διὰ τὸν τονικὸν χαρακτῆρα, καὶ ἕνα διὰ τὸ μακρὸν.

Ερ. Πῶς πρέπει νὰ πράξωμεν θέλοντες ν' αὐξήσωμεν δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ περισσοτέρους χρόνους εἰς ἕνα τονικὸν χαρακτῆρα;

Απ. Τότε, ἐκτὸς τοῦ ἰδικοῦ του χρονικοῦ μέτρου, γράφομεν δύο μακρὰ ὑπὸ τὸν χαρακτῆρα, οὕτω ( )· ἢ διὰ τρεῖς χρόνους γράφομεν τρία μακρὰ, οὕτω ( )· κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον αὐξάνομεν ὅσον θέλομεν τὸ χρονικὸν ποσόν, δηλ. τὸν χρόνον.

Ερ. Τὸ μακρὸν γραφόμενον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ( ), τί σημαίνει;

Απ. Ὅτι ὁ χρόνος του νὰ ἐξοδεύεται μὲ ἴσην φωνήν, χωρὶς δηλ. κανένα κυματισμὸν, ἢ παλμὸν τῆς φωνῆς.

Ερ. Πόσους χρόνους φανερώνει, ὅταν γράφεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον;

Απ. Ἐνα.

Ερ. Ἀνὰ πόσα χρονικὰ μέτρα πρέπει νὰ ἐξοδεύονται εἰς τὴν ἐκφώνησιν τοῦ καθ' ἑνὸς τονικοῦ χαρακτῆρος, ἐκτὸς τῶν χρονικῶν σημείων;

Απ. Ἀνὰ ἓν.

§ 6.

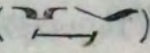
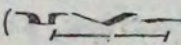
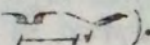
Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ἐκ τῶν χρονικῶν σημείων;

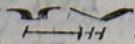

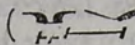
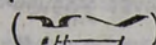
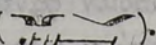
Απ. Τὸ βραχύ.

Ερ. Τί ἐννοοῦμεν μὲ τὴν λέξιν, βραχύ;

Απ. Ἐλάττωσιν χρονικὴν.

Ερ. Πῶς γράφεται τὸ βραχύ;

- Απ.** Μὲ μιάν ὀριζόντιον γραμμὴν, διηρημένην μὲ μικρὰς καθέτους γραμμάς, ὅσας ἢ περίστας ζητήσαι.
- Ερ.** Τί φανερώνει ἡ ὀριζόντιος γραμμὴ;
- Απ.** Τὴν χρονικὴν ἐλάττωσιν τῶν τονικῶν, ἢ χρονικῶν χαρακτηριστῶν.
- Ερ.** Τί φανερώνουν αἱ κάθετοι γραμμαί;
- Απ.** Διαίρεσιν χρονικὴν
- Ερ.** Τί φανερώνει τὸ βραχὺ τιθέμενον ὑπὸ δύο χαρακτηριστῶν;
- Απ.** Ὅτι ἀφίρσσε τὸν χρόνον τοῦ ἑνὸς χαρακτηριστῆρος, τοῦ δὲ ἑτέρου διαιροῦν εἰς δύο, ἔδωκε τὸ ἓν εἰς τὸν α. χαρακτηριστῆρα, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὸν ἄλλον, οὕτω (.
- Ερ.** Τί σημαίνει τὸ τριμερὲς βραχὺ, τιθέμενον ὑπὸ τριῶν τονικῶν χαρακτηριστῶν;
- Απ.** Ὅτι ἀφικρεῖ τὸν χρόνον τῶν δύο τονικῶν χαρακτηριστῶν, τοῦ δὲ ἑτέρου διαιροῦν εἰς τρία, δίδει τὸ ἓν τρίτον τοῦ χρόνου εἰς τὸν α. χαρακτηριστῆρα, τὸ ἄλλο τρίτον εἰς τὸν β. χαρακτηριστῆρα, καὶ τὸ ἄλλο τρίτον εἰς τὸν γ. χαρακτηριστῆρα, καθὼς καὶ αἱ κάθετοι γραμμαί τὸ φανερώνουν (.
- Ερ.** Θέλοντες νὰ διαιρέσωμεν τὸν χρόνον εἰς πολλὰ μέρη, καὶ νὰ τὸν διαμοιράσωμεν εἰς δύο μόνον χαρακτηριστῆρας, τί πρέπει νὰ πράξωμεν;
- Απ.** Γράφωμεν τὴν εὐθείαν γραμμὴν ὑπὸ δύο χαρακτηριστῶν, καὶ ἐπειδὴ ἡ γραμμὴ ἀφικρεῖ τὸν χρόνον τοῦ ἑνὸς τονικοῦ χαρακτηριστῆρος, διαιροῦμεν τὸν χρόνον τοῦ ἑτέρου εἰς τρία, δίδοντας τὸ ἓν τρίτον εἰς τὸν α. χαρακτηριστῆρα, τὰ δὲ λοιπὰ δύο τρίτα εἰς τὸν β. οὕτω (.

- Ερ. Τίνι τρόπῳ ἠμποροῦμεν νὰ δώσωμεν τὸ ἐν τέταρτον εἰς τὸν α'. χαρακτῆρα, τὰ δὲ τρία τέταρτα εἰς τὸν β' ;
- Απ. Τέμνοντες τὴν ὀριζόντιον γραμμὴν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ α'. τονικοῦ χαρακτῆρος μὲ μίαν κάθετον, ἀπὸ δὲ τοῦ δευτέρου μὲ τρεῖς κάθετους γραμμὰς, οὕτω ().
- Ερ. Θέλοντες νὰ δώσωμεν τὰ δύο τρίτα, ἢ τρία τέταρτα, ἢ καὶ περισσότερον εἰς τὸν α'. τονικόν, ἢ χρονικόν χαρακτῆρα, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τὸν δεύτερον, τί πρέπει νὰ πράξωμεν ;
- Απ. Τὸ ἐναντίον τῶν ἀνωτέρω· δηλ. διαιροῦντες τὴν εὐθείαν γραμμὴν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ α'. τονικοῦ χαρακτῆρος μὲ δύο κάθετους, ἀπὸ δὲ τοῦ β'. μὲ μίαν, ἢ μὲ τρεῖς ἀπὸ τοῦ α'. τὸ μέρος, καὶ μὲ μίαν ἀπὸ τὸ μέρος τὸ δεύτερον, καὶ τὰ λοιπὰ, οὕτω () ().
() (.
- Ερ. Ἐμπορεῖ νὰ ἐκτανθῇ αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς διαιρέσεως τοῦ χρόνου καὶ περισσότερον ;
- Απ. Ναί· ἕως εἰς τὸ ἄπειρον.
- Ερ. Πόθεν γνωρίζεται ἡ διαίρεσις τοῦ χρόνου ;
- Απ. Ἀπὸ τὰς κάθετους μικρὰς γραμμὰς τοῦ βραχέος.
- Ερ. Τὸ βραχὺ ἀυξάνομενον, ἐνὸς χρονικοῦ μέτρου χρόνον φανερώνει πάντοτε ;
- Απ. Βέβαια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΘΟΝ.

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ.

§ 1.

- Ερ. Εἶναι περιστάσεις, καθ' ἃς μεγαλύνονται, ἢ σμικρύνονται, τὰ χρονικά μέτρα ;
- Απ. Εἶναι ἡ βραδύτης, ἢ ἡ ταχύτης τοῦ χρόνου.
- Ερ. Ποίαν ἐννοοῦμεν βραδύτητα, ἢ ταχύτητα τοῦ χρόνου ;
- Απ. Τὸν ἀργόν, ἢ σύντομον τρόπον τοῦ κτυπήματος τῶν χρονικῶν μέτρων.
- Ερ. Πόσων εἰδῶν εἶναι αἱ χρονικαὶ μεταβολαί ;
- Απ. Τεσσάρων χρόνος μακρὸς, χρόνος ταχὺς, χρόνος ταχύτερος, καὶ χρόνος ταχύτατος.
- Ερ. Πῶς γράρονται εἰς τὰς μελωδίας ;
- Απ. Ὁ μακρὸς μὲ ἐν χ, τὸ ὁποῖον φανερώνει χρόνον ἄνωθεν δὲ ἐν μ, τὸ ὁποῖον φανερώνει μακρὸν, οὕτω | $\frac{1}{2}$ | ὁ ταχὺς φανεροῦται μὲ ἐν χ, καὶ ἐν τ, τοῦτ' ἐστὶ, χρόνον ταχὺς, οὕτω | $\frac{1}{2}$ | ὁ ταχύτερος φανεροῦται μὲ ἐν τ, καὶ ρ ἄνωθεν τοῦ χ, ὅ ἐστ', ταχύτερος, οὕτω | $\frac{1}{2}$ |.
- Ὁ δὲ ταχύτατος μὲ δύο τ τ ἄνωθεν, τοῦτ' ἐστὶ, ταχύτατος, οὕτω | $\frac{1}{2}$ |.
- Ερ. Εἰς ποῖον μέρος τῆς μελωδίας γράρονται ;
- Απ. Εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὰ μέσα.

§ 2.

- Ερ. Χρόνον ἄστατον, λέγοντες, τί ἐννοοῦμεν ;
- Απ. Τὸν βραθυμῆδον εἰς τὸ ταχύτερον, ἢ βραδύτερον λήγροντα χρόνον.

- Ερ. Ἐχομεν κανὲν παράδειγμα εἰς τούτο ;
- Απ. Ναί· παρ. χ. ἄστατον χρόνον φανερώνομεν, ὅταν ἀπὸ τοῦ μακροῦ χρόνου ἀρχώμεθα νὰ ἐξακολουθώμεν, καὶ προχωροῦντες βαθμηδὸν, βιάζομεν τὸν χρόνον εἰς τὸ ταχύτερον, εἰς τρόπον ὥστε κάθε προηγούμενον χρονικὸν μέτρον νὰ μὴ ἦναι ὅμοιον μὲ τὸ ἐπόμενον· τοῦτ' ἔστιν, ὁ τρόπος τῆς διαδοχῆς τῶν χρονικῶν κρούσεων νὰ ἦναι ὅμοιος μὲ τὸ σχῆμα τῆς αὐξημειώσεως· φθάνοντες δὲ εἰς τὸν πλέον δυνατὸν ταχύτερον χρόνον (ἢ ἕως ὅπου ἡ ἀρέσκειά μας θέλει) ἐξακολουθώμεν μὲ τὸν ἴδιον ἐκεῖνον τρόπον, ἕως οὗ ν' ἀπαντήσωμεν τακτικὴν τινα ἐξακολουθήσιν τοῦ χρόνου.
- Ερ. Θέλοντες βαθμηδὸν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν προηγούμενον χρόνον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀρχήσαμεν τὸν ἄστατον, πῶς πρέπει νὰ πράξωμεν ;
- Απ. Τὸ ἐναντίον τῶν ἀνωτέρω.
- Ερ. Θέλοντες δὲ νὰ ἐπανέλθωμεν ἀμέσως, καὶ οὐχὶ βαθμηδὸν εἰς ἄλλον χρόνον ὁποιοιδήποτε ἢ περίστασις ζητήσῃ, τί πρέπει νὰ πράξωμεν ;
- Απ. Τότε παύομεν ἀμέσως ἀπὸ τὸν προκείμενον, καὶ ἐπανερχόμενοι εἰς τὸν ἐπόμενον, ἐξακολουθοῦμεν τακτικῶς τὰς χρονικὰς αὐτοῦ κρούσεις.
- Ερ. Πῶς χαρακτηρίζονται αὐτοὶ οἱ χρόνοι ;
- Απ. Μὲ ἐν χ, ἀνωθεν δὲ μὲ ἐν α, καὶ μίαν αὐξημειώσιν, ἢ ἡμιαύξησιν, ἢ ἡμιαυξημειώσιν καὶ τὸ μὲν χ, σημαίνει χρόνον, τὸ δὲ α, ἄστατον, ὅμοιον μὲ τὸ σχῆμα τὸ ὁποῖον εὗρεθῆ ὁμοῦ μὲ τὸ α· οὕτω | χ̄ ← χ̄ ← ᾱ χ̄ → |.

- Ερ. Τί πρέπει νὰ πράζωμεν, θέλοντες νὰ τὸν μεταβάλωμεν ;
 Απ. Τότε γράφομεν τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ τυχόντος χρόνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΩΠΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ, ΗΤΟΙ ΕΞΑΓΩΓΗΣ
 ΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΤΟΝΩΝ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΑΥΤΩΝ.

§ 1.

- Ερ. Τί ἐννοοῦμεν μὲ τὴν λέξιν, καλλωπισμός ;
 Απ. Τὴν διάφορον καὶ πολύτροπον ἐξαγωγήν τῶν Μουσικῶν
 τόνων, δηλ. τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον προφέρονται οἱ
 Μουσικοὶ τόνοι.
 Ερ. Ἐμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν τοιαῦτα σημεῖα, ὥστε νὰ φανα-
 ρώνωμεν κατὰ τὴν ἐνδεχομένην ἀρέσκειν τὸν καλλω-
 πισμὸν τῆς Μουσικῆς ;
 Απ. Ναί.
 Ερ. Πῶς ὀνομάζονται αὐτά ;
 Απ. Σημεῖα καλλωπιστικά.
 Ερ. Ποῖα εἶναι ;
 Απ. Ἐνωπὴ, — — — — —
       Ἐδιαίρεσις, — — — — — |
       Ἐὀξεῖα, — — — — — /
       Ἐβαρεῖα, — — — — — \
       Ἐἡμίσεια βαρεῖα, — — — — — \
       Ἐδασεῖα, — — — — — =

Ἡ ψιλή,	—	—	—	—	?
Ὁ σύνδεσμος,	—	—	—	—	?
Τὸ στηθικόν,	—	—	—	—	?
Τὸ ἐλκυστικόν,	—	—	—	—	—
Τὸ τίναγμα,	—	—	—	—	—
Τὸ παλμικόν,	—	—	—	—	~
Τὸ τρομικόν,	—	—	—	—	~
Ἡ ἡμιαυξήσις,	—	—	—	—	—
Ἡ αὐξημείωσις,	—	—	—	—	—
Ἡ ἡμιαυξημείωσις,	—	—	—	—	—
Τὸ ρινόφθογον,	—	—	—	—	ρ
Τὸ δηλωτικόν,	—	—	—	—	—
Ἡ στιγμή,	—	—	—	—	·

§ 2.

Ερ. Τί ἐνοοῦμεν, λέγοντες σιωπὴν ;

Απ. Τὸν καιρὸν ὅστις ἐξοδεύεται μὲ σιωπὴν, εἰς τὴν ἀρχὴν, ἢ εἰς τὸ τέλος, ἢ εἰς τὰ μέσα τῆς μελωδίας.

Ερ. Πόσα καὶ ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα τῆς σιωπῆς ;

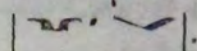
Απ. Ἐν τῷ | ° |.

Ερ. Ἦμποροῦμεν μὲ αὐτὸ τὸ ἐν σημεῖον νὰ παραστήσωμεν κάθε ποσότητα χρονικὴν τῆς σιωπῆς ;

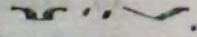
Απ. Ναί.

Ερ. Τί πράττομεν, θέλοντες νὰ φανερώσωμεν ἐνὸς χρόνου σιωπὴν ;

Απ. Γράρομεν ἐν σημεῖον τῆς σιωπῆς εἰς τὴν σειρὰν τῶν τονικῶν χαρακτηρῶν, καὶ οὐχὶ κάτωθεν· τότε δὲ ἐξοδεύομεν ἐν χρονικὸν μέτρον, παύοντες ἀπὸ τοῦ νὰ ψάλλω-

μεν καὶ ἄμα μὲ τὴν κρούσιν τοῦ ἐπομένου χρονικοῦ μέ-
τρου, ἀρχόμεθα πάλιν, οὕτω .

Ερ. Τί δὲ, ὅταν θέλωμεν νὰ φανερώσωμεν δύο χρόνων σιωπὴν;

Απ. Γράφομεν δύο σημεῖα τῆς σιωπῆς, οὕτω .

Ερ. Τί δὲ, ὅταν θέλωμεν νὰ φανερώσωμεν τριῶν, ἢ τεσσάρων
χρόνων σιωπὴν;

Απ. Τότε γράφομεν τρία σημεῖα, ἢ τέσσαρα, καὶ κατ' αὐτὸν
τὸν τρόπον αὐξάνομεν κάθε ποσότητα χρονικὴν τῆς
σιωπῆς.

Ερ. Θέλοντες δὲ νὰ φανερώσωμεν ἡμίσεως χρόνου σιωπὴν εἰς
τὴν ἀρχὴν, ἢ εἰς τὰ μέσα τῆς μελωδίας, τί πράττομεν;

Απ. Ἐὰν ἦναι εἰς τὴν ἀρχὴν, μετὰ τὴν βάσιν γράφομεν ἓν
σημεῖον σιωπῆς, ὑπὸ γράφοντες καὶ ἓν βραχὺ εἰς τρόπον
ὥστε τὸ βραχὺ νὰ δένη τὴν βάσιν τῆς μελωδίας ὁμοῦ
μὲ τὴν σιωπὴν καὶ ἐπειδὴ τὸ βραχὺ φθεῖρει τὸ ἕμισυ
τοῦ χρόνου τῶν δύο σημείων τῶν ὁποίων περιορίζει, τῆς
βάσεως δηλ. καὶ τῆς σιωπῆς, τότε διαιρεῖ τὸ λοιπὸν
εἰς δύο μέρη, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἓν δίδει εἰς τὴν βάσιν, τὸ
δὲ ἕτερον εἰς τὴν σιωπὴν τοῦτ' ἔστι, τὸ μὲν ἕμισυ τοῦ
χρονικοῦ μέτρου ἐκφωνεῖται παρὰ τῆς βάσεως, τὸ δὲ
λοιπὸν δαπανᾷται μὲ σιωπὴν διὰ τοῦ σημείου τῆς σιω-
πῆς, οὕτω Τρόπος α'. ὅταν ὅμως ἡ σιωπὴ ἦναι
μεταξὺ τῆς μελωδίας, δένομεν μὲ τὸ βραχὺ τὸν πρὸ
τῆς σιωπῆς, ἢ τὸν μετὰ τὴν σιωπὴν τονικόν, ἢ χρο-
νικὸν χαρακτηῖρα, καὶ τὸ σημεῖον τῆς σιωπῆς, οὕτω

Ερ. Θέλοντες νὰ φανερώσωμεν ἓν τρίτον τῆς σιωπῆς, ἢ ἓν τέ-
ταρτον, ἢ καὶ περισσότερον, εἰ πρέπει νὰ πράζωμεν;

Απ. Πράττομεν ἀπαλλάκτως, καθὼς καὶ εἰς τὴν χρονικὴν διαίρεσιν· δηλ. γράφομεν μίαν κάθετον γραμμὴν εἰς τὸ σημεῖον τῆς σιωπῆς, καὶ ὁ ω εἰς τὸ προηγούμενον σημεῖον κ.τ.λ., οὕτω |

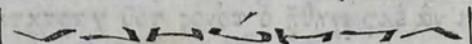
Ερ. Ἄλλ' ὅταν θέλωμεν νὰ δώσωμεν τὸ περισσώτερον μέρος τοῦ χρόνου εἰς τὸ σημεῖον τῆς σιωπῆς, καὶ τὸ ὀλιγώτερον εἰς τὸ πρὸ αὐτῆς, ἢ εἰς τὸ μετ' αὐτὴν σημεῖον, τί πράττομεν ;

Απ. Τὸ ἐνκνίτιον τῶν ἀνωτέρω κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἠμποροῦμεν νὰ φανερώσωμεν κάθε χρονικὴν ποσότητα τῆς σιωπῆς, ὅταν ἤθελε μᾶς τύχη.

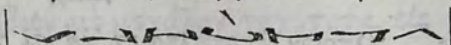
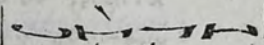
Ερ. Τί κάμει ἡ διαίρεσις ; |

Απ. Αὕτη διαίρει τὰ διάφορα χρονικὰ καὶ ῥυθμικὰ μέτρα, οὕτω |

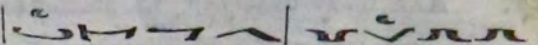
Ερ. Τί προξενεῖ ἡ ὀξεῖα ; | ^ |

Απ. Ἐν ὠθητικῶν βάρος μέτριον εἰς τὸν χαρακτῆρα, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται, τὸ ὁποῖον αὐτὸ λήγει βαθμυδὸν εἰς τὸ ὄξύ, οὕτω |

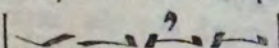
Ερ. Τί φανερώνει ἡ βαρεῖα ; | \ |

Απ. Ὅτι πρέπει νὰ ἐκφωνηθῇ ὁ τόνος τοῦ χαρακτῆρος εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται, μὲ τὸσον βάρος, ὅσον τὸ στῆθος δύναται, χωρὶς ὅμως νὰ προξενηθῇ καμμία δυσαρέσκεια εἰς τὴν ἀκοήν, οὕτω | εὐρισκομένου δὲ τοῦ βραχέος ὑπὸ τὸν χαρακτῆρα εἰς τὸν ὁποῖον ἐπιγράφεται, προξενεῖ τὴν ἡμίσειαν δύναμιν εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς χαρακτῆρα, οὕτω |

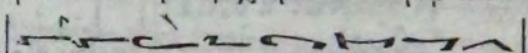
Ερ. Τί προξενεῖ ἡ δασεῖα ; | = |

Απ. Τιθεμένης τῆς δασείας, προφέρεται ὁ τόνος τοῦ χαρακτῆρος, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται, μὲ μίαν δατεῖν καὶ ὠθητικὴν δύναμιν ἐπομένου δὲ κατιόντος τονικοῦ χαρακτῆρος, ζητῆ τὸν τρόπον τινὰ διὰ τὴν ἐπαναπαυθῆ ἢ ποιότητος εἰς αὐτὸν, οὕτω | |

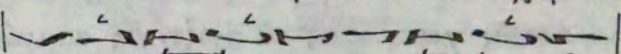
Ερ. Τί ἀποτελεῖ ἡ ψιλή; | [?] |

Απ. Τὸ τὴν προφέρεται τὸ τέλος τοῦ τόνου, εἰς τὸν ὁποῖον γράφεται, μὲ μίαν πολλὰ λεπτήν, ἤμερον, καὶ γλυκεῖαν λυγηρότητα, λήγουσιν εἰς τὸ ὄξύ προσποιημένην τρόπον τινὰ, ὅτι θέλει κάμει παῦσιν, ἀλλὰ δὲν κάμει, οὕτω | |

Ερ. Τί δὲ ἀποτελεῖ ὁ Σύνδεσμος; | [?] |

Απ. Συνδέει τὸν πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν χαρακτῆρα, τῶν ὁποῖων τὸ μέλος πρέπει τὴν ψιλῆ χωρὶς τὴν κάμει παῦσιν ἢ πνοῇ, οὕτω | |

Ερ. Τί φανεροῦναι τὸ στηθικόν; | [?] |

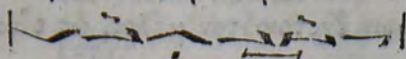
Απ. Ὅτι τὴν ἐκφωνηθῆ ὁ τόνος τοῦ χαρακτῆρος, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται, ἐκ τοῦ στήθους μὲ ἀνεωγμένον λάρυγγα, καὶ εἰς τρόπον, ὥστε τὴν μὴ διαχωρίζεται ἀπὸ τὸν προηγούμενον καὶ ἀπὸ τὸν ἐπόμενον τονικὸν χαρακτῆρα, οὕτω | |

Ερ. Ὅποιον ἀποτέλεσμα κάμει τὸ ἐλκυστικόν; | [?] |

Απ. Αὐτὸ πάντοτε τίθεται πρὸ ἐνός κατιόντος τονικοῦ χαρακτῆρος, τὸ ὁποῖον καὶ τραβᾷ πρὸς τὸ μέρος τοῦ μὲ ἐλκυστικὴν καὶ λυγηρὰν φωνήν, οὕτω | |

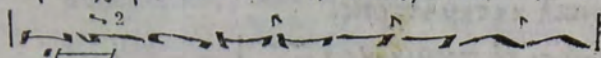
Ερ. Τί αποτελεί τὸ τίναγμα ; | ~ |

Απ. Τὸ νὰ λαμβάνεται ὁ τόνος τοῦ χαρακτηῆρος, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται, μὲ τρόπον τινακτὸν πρὸς τὸ ὄξύ. οὕτω

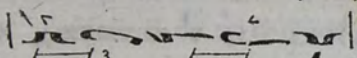
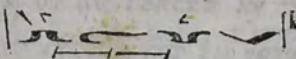
Ερ. Τί δὲ ὁ κυματισμός ; | ^ |

Απ. Ἀποτελεῖ, ὥστε οἱ τόνοι, εἰς τοὺς ὁποίους εὐρίσκεται, νὰ λαμβάνωνται μὲ τρόπον λυγηρὸν, ἀνοιγοκλειομένου δηλ. τοῦ στόματος, νὰ προξενῆται κάποιος λυγηρὸς κυματισμός χωρὶς παῦσιν τῆς πνοῆς, οὕτω . . . .

Ερ. Τί σημαίνει τὸ κρούσμα ; | ° |

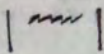
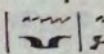
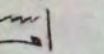

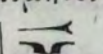
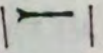
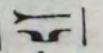
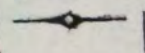
Απ. Ὅτι νὰ ἐκφωνηθῇ ὁ τόνος τοῦ χαρακτηῆρος, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται, μὲ τρόπον ζηρὸν καὶ διακεκομμένον, ὥστε νὰ διέρχεται ἐν πολλὰ ὀλίγον διάστημα παύσεως εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του, ἀλλὰ χωρὶς διακοπὴν τῆς φωνῆς, καὶ σχεδὸν ἀνεπαίσθητον κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον πρέπει νὰ ψαλοῦν ὅλοι οἱ τόνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἤθελον εὐρεθῆ, οὕτω

Ερ. Ὅποιαν ἐνέργειαν ἔχει τὸ παλμικόν ; | ~ |

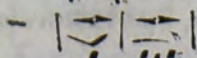
Απ. Αὐτὸ τιθέμενον εἰς ἓνα τονικὸν χαρακτηῆρα, θέλει νὰ ταυτολογῇ ἐπάνω εἰς τὸν ἴδιον μὲ μεγάλην ταχύτητα, εἰς ὅσιν διάστημα χρόνου ὁ τονικὸς χαρακτηῆρ, ἢ τὰ χρονικὰ σημεῖα φανερώνουν.

Ερ. Ἐχομεν κανὲν παράδειγμα περὶ τούτου σαφέστερον ;

- Απ. Ναι· ὑποθέτομεν, ὅτι τὸ παλμικὸν εὐρέθη ἐπάνω εἰς ἕνα $\overline{\text{Π}\alpha}$, οὕτω · ὁ $\overline{\text{Π}\alpha}$ ἐκεῖνος θέλει ψαλεῖ ὡς νὰ ἦτον $\overline{\text{Π}\alpha}$ $\overline{\text{Β}\epsilon}$, $\overline{\text{Π}\alpha}$ $\overline{\text{Β}\epsilon}$, $\overline{\text{Π}\alpha}$ $\overline{\text{Β}\epsilon}$, μὲ μεγάλην ταχύτητα καὶ εὐστροφίαν, πικριστάνων ἐν τοιοῦτον μέλος, ὡς εἶναι καὶ τὸ σημεῖον.
- Ερ. Δὲν εἶναι τρόπος νὰ φανερωθῇ αὐτὴ ἡ ἐνέργεια τοῦ παλμικοῦ μὲ γραφὴν τονικῶν, καὶ χρονικῶν χαρακτηῶν;
- Απ. Ὅχι· ἐπειδὴ ἡ ταχύτης του πρέπει νὰ ἦναι τόσοσ ὀραστήριος, ὥστε νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ γίνεταὶ καμμία τονικὴ, ἢ χρονικὴ καταμέτρησις.
- Ερ. Τί φανερώει τὸ τρομικόν; | |
- Απ. Ὅτι ὁ τόνος τοῦ χαρακτηῶρος, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεταὶ (εἴτε μὲ χρονικὸν σημεῖον, εἴτε μὴ) πρέπει νὰ ἐκφωνηθῇ μὲ πολλὰ τρέμουσαν φωνήν, ἀπαράλλακτον μὲ τὴν φωνήν τοῦ σημείου. | | |
- Ερ. Τί σημαίνει ἡ ἡμιαύξησις; | |
- Απ. Αὐτὴ τιθεμένη εἰς ἕνα τονικὸν χαρακτηῶρα, φανερώνει ὅτι πρέπει νὰ παραστῆθῇ τὸ μέλος τοῦ χαρακτηῶρος ἀπαράλλακτον μὲ τὴν μορφήν της· δηλ. ἡ φωνὴ ν' ἀρχεταὶ ἀπὸ τὸ ὀλίγον (σχεδὸν μόλις ν' ἀκούετα), καὶ νὰ τελειώνη βαθμηδὸν καὶ μὲ μεγάλην εὐταξίαν εἰς τὸ πολὺ, οὕτω | |
- Ερ. Τί ἀποτελεῖ ἡ αὐξημείωσις; | |
- Απ. Τὸ ἐναντίον τῶν ἀνωτέρω· δηλ. ἡ φωνὴ πρέπει ν' ἀρχεταὶ ἀπὸ τὸ πολὺ, καὶ νὰ τελειώνη εὐτάκτως καὶ βαθμηδὸν εἰς τὸ ὀλίγον, οὕτω | |
- Ερ. Τί φανερώνει ἡ ἡμιαυξημείωσις; | |

Απ. Ὅτι νὰ ἐκφωνηθῇ τὸ μέλος τοῦ τονικοῦ χαρακτηῆρος, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται, ἀπαραλλάκτως καθὼς εἶναι ἡ μορφή της· δηλ. ν' ἄρχεται ἀπὸ τὸ ὀλίγον, καὶ μὲ εὐταξίαν καταντῶν εἰς τὸ πολὺ, νὰ ἐπαναπαυθῇ πάλιν βαθμηδὸν εἰς τὸ ὀλίγον, ἀπὸ τὸ ὅπεσον ἤρχησέν, οὕτω

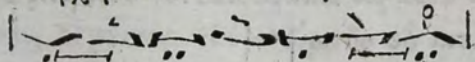

Ερ. Ὅταν κανέν ἀπὸ αὐτὰ τὰ σημεῖα (ἢ ἡμιαύξεις δηλ. ἢ αὐξημείωσις, καὶ ἢ ἡμιαυξημείωσις) τύχη νὰ εὐρεθῇ, εἰς μίαν περίοδον μελωδίας, ἢ ὁποία συνίσταται ἀπὸ πολλοὺς ὑπερβατοὺς βαθμοὺς ἀνιόντας, καὶ κατιόντας, πῶς πρέπει νὰ ψαλῆ;

Απ. Τότε οἱ Μουσικοὶ τόνοι πρέπει νὰ ψαλοῦν ἀδύνατα, ἢ δυνατὰ, ἀναλόγως μὲ τὸ μεγαλεῖον, ἢ τὴν σμικρότητα τῆς αὐξήσεως, ἢ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ σημείου.

Ερ. Ὅποιαν ἐνέργειαν ἔχει τὸ ρινόφθογγον; | ρ |

Απ. Ὅτι τὸ μέλος τοῦ τόνου, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται, πρέπει νὰ ἐκφωνηθῇ ἐκ τῆς ρίνος, κλειομένου τοῦ στόματος ὁμοίως δὲ ἂν τύχουν καὶ χρονικὰ σημεῖα, οἱ χρόνοι αὐτῶν πρέπει νὰ πληρωθῶσι κλειομένου τοῦ στόματος, ἐξερχομένης δηλ. τῆς φωνῆς ἐκ τῆς ρίνος, οὕτω . . .

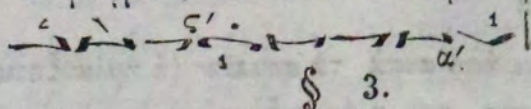
Ερ. Τί σημαίνει τὸ δηλωτικόν, | ~ |

Απ. Τοῦτο γραφόμενον οὕτω | ~ | φανεράνει τακτικὴν διατονικὴν βάσιν τοῦ προκειμένου μαθήματος· οὕτω δὲ | ' |, τακτικὴν χρωματικὴν βάσιν· οὕτω δὲ | ' |, ἔκτακτον

χρωματικὴν βᾶσιν οὕτω δὲ, | $\sim$ |, ἕκτακτον διατακτικὴν βᾶσιν.

Ερ. Ἡ δὲ στιγμή εὐρισκομένη ἀνωθεν χαρακτηρῶν, τί φανερώνει;

Απ. Τὴν φυσικὴν βᾶσιν τοῦ προκειμένου μαθήματος, ἀλλὰ διεφθορμένην ἀπό τινος ἄλλου τρόπου, ἢ μετὰθεσιν | $\sim$ |

§ 3.

Ερ. Εἶναι ἄλλος τις τρόπος καλλωπιστικὸς, τὸν ὁποῖον μεταχειρίζονται οἱ Μουσικοὶ εἰς τὰς μελωδίας,

Απ. Εἶναι· αἱ κατ' αὐξήσιν, ἢ μείωσιν ἐξαγωγαὶ τοῦ ἀέρος, αἱ ὁποῖαι καὶ μιμητικοὶ τρόποι τῆς φωνῆς ὀνομάζονται.

Ερ. Πόσοι εἶναι αὐτοὶ οἱ μιμητικοὶ τρόποι τῆς φωνῆς;

Απ. Τέσσαρες· ὀνομάζονται δὲ, τόνος μέγας, τόνος μείζων, τόνος ἐλάσσω, καὶ τόνος ἐλάχιστος.

Ερ. Πῶς παριστάνεται ὁ μέγας τόνος;

Απ. Μὲ τὴν πλέον δυνατωτέραν ἐξαγωγὴν τοῦ ἀέρος, τὴν ὁποῖαν τὸ σῆθος ἠμπορεῖ νὰ προφέρῃ χωρὶς δυσχρέσκειαν τῆς ἀκοῆς· γράφεται δὲ οὕτω | $\sim$ |

Ερ. Πῶς παριστάνεται ὁ μείζων τόνος;

Απ. Ἐξάγοντες τὸν ἀέρα μὲ ἀπαραβίαστον δύναμιν, δηλ. μετρίως· γράφεται δὲ οὕτω | $\sim$ |

Ερ. Πῶς δὲ ὁ ἐλλάσσω;

Απ. Ἐξάγοντες τὸν ἀέρα μὲ κάποιαν συστολήν, δηλ. μὲ νόθον φωνήν. | $\sim$ |

Ερ. Πῶς δὲ ὁ ἐλάχιστος;

Απ. Ἐξάγοντες τὸν ἀέρα μὲ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε ἡ φωνὴ

μόλις ἔακούεται πολλά λεπτή, καὶ ὀλιγωτέρα τῆς νόθου φωνῆς· οὕτω. | ° |

- Ερ. Εἰς πόσους τόνους ἐνεργεῖ τὸ καθ' ἓν ἀπὸ αὐτὰ τὰ σημεῖα;
- Απ. Εἰς ἐκείνον μόνον, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρεθῆ.
- Ερ. Θέλοντες δὲ νὰ διαρκέσῃ καὶ εἰς περισσοτέρους, τί πράττομεν;
- Απ. Γράφομεν μίαν κεραῖαν ἔμπροσθεν τοῦ σημείου, καὶ τότε σημαίνει ὅτι ἐξαιρουμένη μετὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως νὰ ἀπαντήσῃ ἄλλο κανὲν σημεῖον ἀπὸ αὐτὰ, ἢ νὰ τελειώσῃ τὸ ψαλλόμενον μάθημα μετὰ αὐτὸ τὸ ἴδιον.
- Ερ. Διὰ ποῖον λόγον μεταχειρίζονται οἱ Μουσικοὶ αὐτοὺς τοὺς μιμητικούς τόνους;
- Απ. Διὰ νὰ παραστήσουν τὰς ἐννοίας τῶν διαφόρων λέξεων, καὶ ν' ἀποκαταστήσουν τὴν μελωδίαν ἐννοηματικωτέραν.

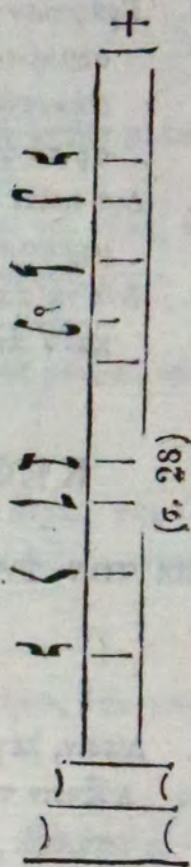
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΥΧΗΡΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ, ἩΤΟΙ ΤΗΣ ΔΙΕΣΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΥΦΕΣΣΕΩΣ.

§ 1.

- Ερ. Δίεσιν, λέγοντες, τί ἐννοοῦμεν;
- Απ. Αὐξήσιν τονικὴν, θεωρουμένου τοῦ τόνου ἀπὸ τὸ βαρὺ πρὸς τὸ ὀξύ.
- Ερ. Ὑφέσιν δὲ λέγοντες, τί ἐννοοῦμεν;
- Απ. Ἐλάττωσιν τονικὴν, θεωρουμένου τοῦ τόνου ἀπὸ τὸ ὀξύ πρὸς τὸ βαρὺ.

- Ερ. Ἐχομεν ἄλλο μέσον νὰ διδαχθῶμεν τὰ περὶ τούτου ἀπλούστερον ;
- Απ. Ναί· ὅταν αἱ τῆς κλίμακος χορδαὶ μετατοπιζόμεναι τίθενται πρὸς τὸ ἄξυ μέρος τῆς κλίμακος, τότε ἐννοοῦμεν δίστην· τὸ δὲ ἐναντίον τῶν ἀνωτέρω ἐννοοῦμεν ὕρσειν.
- Ερ. Ἐχομεν παράδειγμα τῆς δίσσεως ;
- Απ. Ναί· ἡ δίσσις αὐξάνει τὸ τοῦ $\Gamma\alpha$ $\Delta\epsilon$ διάστημα, ὅταν τραβιῶσῃ τὸν $\Delta\epsilon$ ὀλίγον ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν θέσιν του, προσθέτων ἐν ἡμίτονον ἐπάνω εἰς τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον εἶχε πρότερον, οὕτω (σ. 28) τοῦτο δὲ φανερώσει τὸ σημεῖον, τὸ ὁποῖον ἐτέθη εἰς τὸν $\Delta\epsilon$.
- Ερ. Τί ἐνεργεῖ ἡ ὕρσις ;
- Απ. Τὸ ἐναντίον τῆς δίσσεως.
- Ερ. Εἰς πόσους τόνους ἐνεργεῖ ἡ δίσσις καὶ ἡ ὕρσις ;
- Απ. Εἰς ἐκεῖνον μόνον, εἰς τὸν ἀποῶν τεθῆ.
- Ερ. Πῶς γράφεται ἡ δίσσις ;
- Απ. Οὕτω | σ |.
- Ερ. Πῶς δὲ ἡ ὕρσις ;
- Απ. Οὕτω | ∞ |.
- Ερ. Εἶναι προσδιορισμένη ἡ ἐνέργεια τῆς δίσσεως, καὶ ὕρσεως ὅταν

γράφεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, (δηλ. ἀπλῶς), τοῦτ' ἔστι φανερόναι τὸ ὁποῖον λαμβάνει ποσὸν τονιαῖον διάστημα;

Απ. Ὅχι.

§ 2.

Ερ. Εἶναι περιστάσεις, καθ' ἃς θέλομεν διαιρεῖ τὸ τονιαῖον διάστημα εἰς δύο, ἢ εἰς τρία, ἢ εἰς τέσσαρα μέρη;

Απ. Ναι.

Ερ. Τί εἶναι τὸ τονικὸν μέρος;

Απ. Μέρος ἀπὸ τὸ ὅλον διάστημα τῶν τόνου.

Ερ. Τί φανερόναι ἢ διέσεις, ὅταν γράφεται μετ' ἐν κόψιμον;

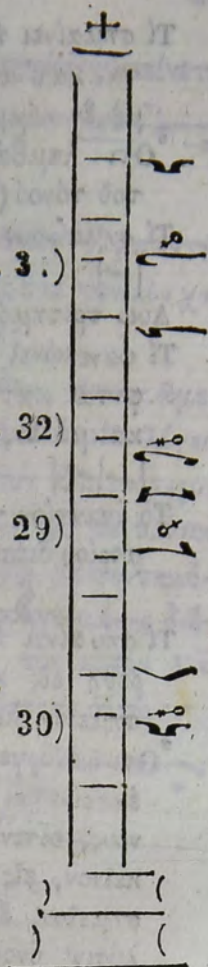
Απ. Ὅτι λαμβάνει (x) ἐν τεταρτημῶριον περισσότερον ἀπὸ τὸ ὅσον εἶχε. (σ. 29)

Ερ. Τί δὲ, ὅταν γράφεται μετ' τρία κόμματα;

Απ. Ὅτι λαμβάνει τρία τεταρτημῶρια. (σ. 30)

Ερ. Τί σημαίνει ἡ ὑφέσις, ὅταν γράφεται μετ' ἐν, ἢ τρία κόμματα;

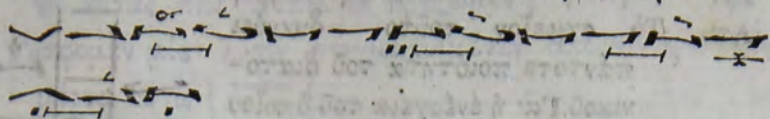
Απ. Τὸ ἐναντίον τῆς διέσεως (σ. 31, 32).

(*) Σημειώται, ὅτι ὁπότε προκύπτει λόγος περι διαιρέσεως τόνου, θέλομεν ἐννοεῖ πάντοτε διαιρέσειν μειζονος τόνου, τοῦτ' ἔστι τα μέρη διέλου ἐξαχτῶνται ἀπὸ διάστημα μειζονος τόνου πάντοτε.

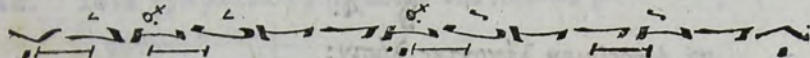
- Ερ. Τί σημαίνει ἡ δίεσις, ὅταν γράφεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ μὲ ἐν κόμμα; |^o |
- Απ. Ὅτι λαμβάνει ἐν τριτημόριον τοῦ τόνου (σ. 33)
- Ερ. Τί σημαίνουν τὰ δύο κόμματα; |^o |
- Απ. Δύω τριτημόρια. (σ. 34)
- Ερ. Τί φανερώνει ἡ ὑφesiς, ὅταν γράφεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ μὲ ἐν, ἢ δύο κόμματα; |^o |^o |
- (σ. 33) —
- (σ. 34) —
- Απ. Τὸ ἐναντίον τῆς ἀνωτέρω τριτημορίου διέσεως, οὕτω (σ. 35, 36)
- § 3.
- Ερ. Τί σημαίνει ἡ στιγμῆ, ὅταν εὑρεθῆ εἰς κανὲν ὁποιοῦνδήποτε σημείον διέσεως, ἢ ὑφέσεως; (σ. 35) —
- Απ. Ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ σημείου θέλει ἐκτείνεται εἰς ὅλους τοὺς τόνους, οἵτινες εἶναι ὅμοιοι μ' ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐτέθη τὸ σημείον, ἕως οὔ ν' ἀπαντήσῃ λύσιν· ὀνομάζεται δὲ τὸ σημείον τότε, γενικῆ διέσις, ἢ ὑφesiς. (σ. 36) —
- Ερ. Ὅποιον παράδειγμα ἔχομεν περὶ τούτου;) (
- Απ. Ἐάν παρ. γ. εἰς τὸν Γ $\bar{\alpha}$ εὑρεθῆ διέσις στιγματισμένη, θέλει ἐνεργεῖ εἰς ὅλους τοὺς λοιποὺς Γ $\bar{\alpha}$, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὅμοιοι μὲ τὸν πρῶτον Γ $\bar{\alpha}$, εἰς τὸν ὁποῖον ἐτέθη ἡ διέσις, ἕως) (

οὐ ν' ἀπαντήσῃ λύσειν, ὡς εἰς τὴν ἐξῆς περίοδον φαίνεται

Ερ. Συμβαίνουν περιστάσεις, καθ' ἃς ἠμποροῦμεν ν' ἀπαντήσωμεν καὶ δευτέραν δίεσιν, ἢ ὑφεσιν εἰς ἓνα τονικὸν χαρακτῆρα, εἰς τὸν ὁποῖον προετέθη ἄλλη;

Απ. Ναί. παρ. χ. φάλλοντες τὴν ἐξῆς περίοδον, ἀπαντῶμεν δίεσιν σιγματισμένην εἰς τὸν Γᾶ, ἢ ὁποία μᾶς λέγει, ὅτι νὰ ἀναβιβάσωμεν τὸν Γᾶ ἐν τέταρτον περισσότερον ἀπὸ τὸ ἐδικόν του διάστημα· προχωροῦντες δὲ ὀλίγον παρεμπρός, ἀπαντῶμεν καὶ ἄλλην δίεσιν τεταρτημόριον, ἥτις παύουσα τὴν ἐνέργειαν τῆς προηγουμένης διέσεως, μᾶς λέγει ὅτι νὰ ἀναβιβάσωμεν τὸν αὐτὸν Γᾶ ἐνὸς τεταρτημορίου διάστημα, ἔτι ὑψηλότερα, οὕτω · ·

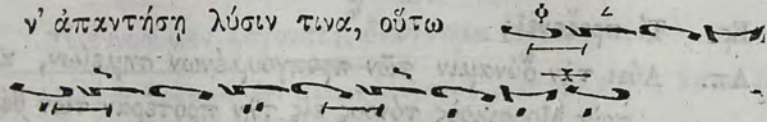
τὸ ἐναντίον ἐννοοῦμεν καὶ διὰ τὴν ὑφεσιν.

Ερ. Πῶς ὀνομάζεται τὸ σημεῖον αὐτό; | ° |

Απ. Γενικὴ ὑφεσοδίεσις.

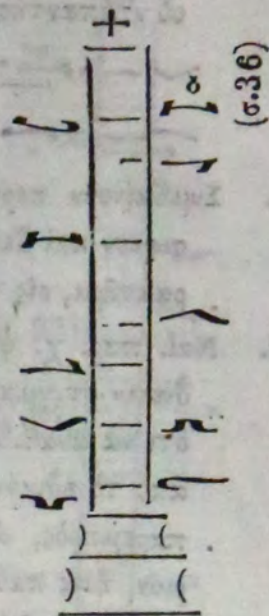
Ερ. Τί προξενεῖ;

Απ. Τιθέμενον εἰς ἓνα χαρακτῆρα, προξενεῖ εἰς μὲν τὸν ἐπάνωθεν αὐτοῦ πρῶτον τόνον ὑφεσιν, εἰς δὲ τὸν ὑπ' αὐτῶ πρῶτον τόνον δίεσιν, ἢ δύναμις τῆς ὁποίας διαρκεῖ ἕως ν' ἀπαντήσῃ λύσειν τινα, οὕτω

Ερ. Τί φανερώνει αὐτὸ τὸ σημεῖον; |^ο|

Απ. Τὸ σημεῖον τοῦτο δυκνύει πάντοτε ποιότητα τοῦ διατονικοῦ Γᾶ ἢ ἐνέργεια τοῦ ὁποῖου γίνεται ἐπὶ τὸ βαρὺ. εἰς ὅποιον δὲ ἄλλον τόνον τεθεῖ, τὸν μεταβάλλει εἰς Γᾶ, τοῦτ' ἔστι ποιεῖ μεταθέσιν. ζητεῖ δὲ τὸν ὑπ' αὐτῶ ἄ. τόνον (δηλ. τὸν Βε Γᾶ, δίεσιν τεταρτημόριον τὸν δὲ Βε Πα μείζονα, τὸν Πα Ζῆ μείζονα, καὶ Ζῆ ζε μείζονα. τοῦτ' ἔστι τὸν Βε, δίεσιν, καὶ τὸν ζε ὕφεσιν. διαρκεῖ δὲ ἡ ἐνέργειά του, ἕως νὰ ἀπαντήσῃ λύσιν. ὡς εἰς τὴν ἐξῆς κλίμακα φαίνεται (σ. 36).

§ 4.

Ερ. Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες λύσιν;

Απ. Παῦσιν τῆς ἐνεργείας τῆς διέσεως, ἢ ὕφεσεως, ἢ ἄλλου τινος χαρακτηριστικοῦ σημείου τῶν τρόπων.

Ερ. Πῶς γράφεται τὸ σημεῖον τῆς λύσεως;

Απ. Οὕτω. | ~~×~~ |

Ερ. Ποῦ τίθεται;

Απ. Ὑστερον ἀπὸ καμμίαν δίεσιν, ἢ ὕφεσιν, ἢ ἄλλο ὁποῖονδήποτε σημεῖον τινὸς τρόπου.

Ερ. Τί προξενεῖ;

Απ. Λύει τὴν δύναμιν τῶν προηγουμένων σημείων, καὶ φέρει τοὺς Μουσικοὺς τόνους εἰς τὴν προτέραν των θέσιν.

§ 5.

Ερ. Ὅταν ἐκ περιστάσεως συμπέσῃ ν' ἀπαντήσωμεν δύο διέ-

σεις, ἢ ὑφέσεις, καὶ θέλομεν νὰ λύσωμεν τὴν πρώτην ἀπὸ αὐτάς, πῶς πρέπει νὰ πράζωμεν;

Απ. Γράφομεν μίαν λύσιν στιγματισμένην ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν μέρος, οὕτω | $\cdot\text{---}\text{x}$ |

Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον λύομεν τὴν δευτέραν ἀπὸ αὐτάς;

Απ. Γράφοντες μίαν λύσιν σιγματισμένην ὑπὸ τὸ δεξιὸν μέρος, οὕτω | $\text{---}\text{x}\cdot$ |

Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον λύομεν συγχρόνως καὶ τὰς δύο;

Απ. Γράφοντες μίαν λύσιν στιγματισμένην ἀπὸ τὰ δύο μέρη, οὕτω | $\cdot\text{---}\text{x}\cdot$ |

Ερ. Ἄλλ' ὅταν συμπέσῃ ν' ἀπαντήσωμιον τροπικὸν σημεῖον ἔπειτα δὲ προχωροῦντες ἀπαντήσωμεν καὶ κανὲν σημεῖον ὑφεσοδιέσεως δηλ., ἢ διέσεως, ἢ ὑφέσεως γενικῆς, καὶ θελήσωμεν νὰ λύσωμεν τὸ τροπικὸν σημεῖον, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν διέσιν, τί πρέπει νὰ πράζωμεν;

Απ. Τότε γράφομεν τὸ σημεῖον τῆς λύσεως μὲ ἓν ο ἔμπροσθεν, οὕτω | $^{\circ}\text{---}\text{x}$ |

Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον λύομεν ἀμέσως καὶ τὰ δύο;

Απ. Γράφοντες ἀπὸ μὲν τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς λύσεως ἓν ο ἀπὸ τὸ δὲ δεξιὸν μίαν σιγμὴν. | $^{\circ}\text{---}\text{x}\cdot$ |

Ερ. Τί σημαίνει τὸ | ο | καὶ ἡ | $\cdot$ | ἔμπροσθεν τῆς λύσεως γράφομενον;

Απ. Τὸ μὲν ο, φανερώνει παῦσιν τροπικοῦ σημείου, ἡ δὲ στιγμή παῦσιν διέσεως, ὑφέσεως, καὶ ὑφεσοδιέσεως.

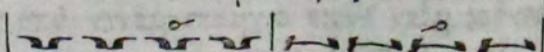
§ 6.

Ερ. Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες, διάστημα προσεχές; (α)

(α) Αὐτὸ μᾶς διδάσκει, ὅτι εἶναι περιστάσεις κατὰ τὰς ὁποίας θέλουσιν ἐνεργεῖν καὶ εἰς τὰς ἰσότητας αἱ Διέσεις, καὶ αἱ Ὑφέσεις.

Απ. Διάστημα μικρόν, λαμβανόμενον μὲ τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου.

Ερ. Τίτι τρόπῳ γίνεται τοῦτο;

Απ. Παρ. χ. δύο, ἢ καὶ περισσότερα Ζη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἐν νὰ ἦναι δίεσις ἢ τέσσαρα Γα, ἐξ ὧν τὸ ἐν νὰ ἦναι ὕρσις οὕτω | |

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΕΝΩΝ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

§ 1.

Ερ. Τί ἐννοοῦμεν μὲ τὴν λέξιν, γένος;

Απ. Ἰδιότητα μέλους.

Ερ. Πόσα καὶ ποῖα εἶναι τὰ γένη τῆς Μουσικῆς;

Απ. Τρία· τὸ διατονικόν (α), τὸ χρωματικόν, καὶ τὸ ἐνκρμόνιον.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ διατονικόν;

Απ. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζεται τὴν πρωτότυπον διατονικὴν ὀκτάχορδον κλίμακα.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ χρωματικόν;

Απ. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον φθείρει τὰ τονικά διαστήματα τῆς πρωτότυπου διατονικῆς κλίμακας (β).

§ 2.

Ερ. Τί ἐννοεῖται χρῶμα εἰς τὴν Μουσικὴν;

(α) Πρῶτον μὲν οὖν καὶ πρεσβύτατον αὐτῶν, τὸ διάτονον (Ἀριστόξ.)

(β) Γνώμη κοινὴ καὶ βεβαία εἶναι (καθὼς ἢ φυσικὴ τὸ διδάσκει) ὅτι καὶ εἰς τὴν Μουσικὴν ὑπάρχει χρωματισμός· ὅθεν χρῶμα κοινῶς λέγεται κάθε τί, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ προξενήσῃ τὴν παραμικρὰν διαφορτικὴν ἰδέαν εἰς τὴν ἀκοὴν διὰ τῆς Μουσικῆς.

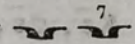
- Απ. Διάφορος ποικιλία τῆς μελωδίας. (α)
- Ερ. Πόθεν παράγεται ὁ χρωματισμὸς εἰς τὴν Μουσικὴν;
- Απ. Ἀπὸ τὴν διάφρρον ἀλλοίωσιν τῶν τονικῶν διαστημάτων τῆς κλίμακος.
- Ερ. Ὅποιον παράδειγμα ἔχομεν ἐπὶ τούτῳ;
- Απ. Ἴδού μεταβάλλομεν τὴν διατονικὴν κλίμακα εἰς χρωμακίαν, ὅταν κάμωμεν τὸν $\zeta\bar{\epsilon}$ ὕφρσιν, ἢ τὸν $\Gamma\bar{\alpha}$ δίεσιν, ἢ τὸν $\Gamma\bar{\alpha}$ δίεσιν, καὶ τὸν $\zeta\bar{\epsilon}$ ὕφρσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

§ 1.

- Ερ. Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες, Σύστημα;
- Απ. Ἀριθμὸν τόνων τῆς κλίμακος, δυναμένων συστήσασθαι μελωδίαν (β) δηλ. κλίμακα, ἥτις συνίσταται ἀπὸ δύο, ἢ πρῆξι, ἢ περισσοτέρους τόνους, καὶ ἡ ὁποία ἤμπορεῖ νὰ παράξῃ μελωδίαν, καὶ τῆς ὁποίας ὁ ἄ. τόνος συμφωνεῖ μὲ τὸν ἔσχατον.
- Ερ. Πόσα καὶ ποία εἶναι τὰ Συστήματα εἰς τὴν Μουσικὴν;
- Απ. Τέσσαρα, τὸ δι' ὀκτώ (χορδῶν) — — 68

(α) Τεχνικώτατον δὲ τὸ χρῶμα· παρὰ γὰρ μόνοις μελωδεῖται ταῖς πεπαιδευμένοις. (Ἀριστείδης).

(β) Σύστημα ἐστὶ τὸ ἐκ πλείονων, ἢ ἐνὸς διαστημάτων συγκείμενον (Ἀριστόξ).

Τὸ διὰ πέντε — — — — — 4 — 40
 Τὸ διὰ τεσσάρων — — — — — 3 — 28
 Καὶ τὸ διὰ τριῶν — — — — — 2 — 19

Τοῦτ' ἔστι, τὸ ὀκτάχορδον,
 Τὸ πεντάχορδον,
 Τὸ τετράχορδον,
 Καὶ τὸ τρίχορδον.

Ερ. Τί φανερώνουν οἱ ἀπέναντι ἀριθμοί;

Απ. Τὰ ὅσα μικρὰ ἴσα τμήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνίσταται ἐκάστη τῶν συστημάτων τούτων κλίμαξ.

§ 2.

Ερ. Ποῖον ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸ ἐντελεῶς φυσικώτερον, καὶ πρωτότυπον;

Απ. Τὸ ὀκτάχορδον τὰ δὲ λοιπὰ παράγονται ἐξ αὐτοῦ.

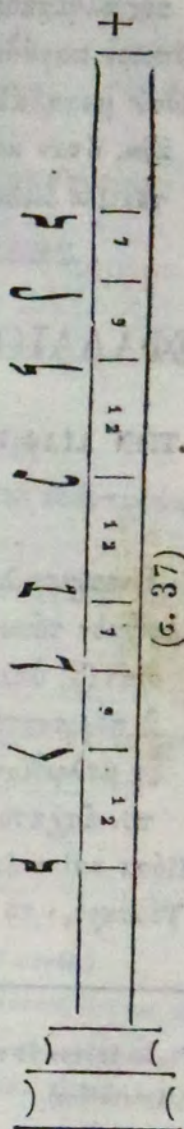
Ερ. Ἀπὸ πόσους τόνους συνίσταται τὸ ὀκτάχορδον σύστημα;

Απ. Ἀπὸ ἑπτὰ οἷον Ζῆ, Πᾶ, Βῆ, Γᾶ, Δῆ, Κῆ, Σῆ, Ζῆ, (σ. 37).

Ερ. Διατί ὀνομάζεται ὀκτάχορδον;

Απ. Διότι συνίσταται ἀπὸ ὀκτώ χορδῶν.

Ερ. Ποίας ἐννοοῦμεν χορδᾶς;

Απ. Τὰς φυσικὰς θέσεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας περιορίζονται τὰ διαστήματα τῶν.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ πεντάχορδον;

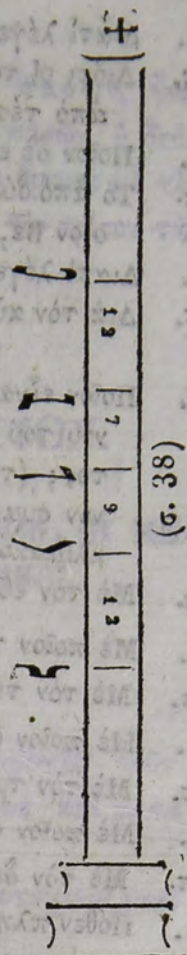
Απ. Τὸ συνιστάμενον ἀπὸ τέσσαρας τόνους, οἷον Ζῆ, Πᾶ, Βε, Γᾶ, Δι. (σ. 38).

Ερ. Διατί λέγεται πεντάχορδον;

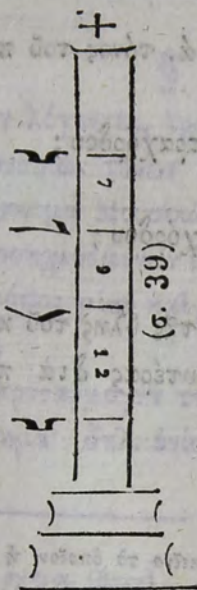
Απ. Διότι οἱ τόνοι του περιορίζονται ἀπὸ πέντε χορδὰς.

Επ. Ποῖον εἶναι τὸ τετράχορδον;

Απ. Τὸ ἀπὸ τρεῖς τόνους συνιστάμενον, οἷον Ζῆ, Πᾶ, Βε, Ζῆ, (σ. 39).

(σ. 38)

(σ. 39)

Ερ. Διατί λέγεται τετράχορδον ;
 Απ. Διότι οί τόνοι του -περιόρίζονται
 ἀπό τέσσαρας χορδάς.

Ερ. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ τρίχορδον ;

Απ. Τὸ ἀπὸ δύο συνιστάμενον τόνων,
 οἷον Βε̄, Γᾱ, Δῑ. (σ. 40) (α).

Ερ. Διατί λέγεται τρίχορδον ;

Απ. Διὰ τὸν αὐτὸν τῶν ἄλλων λόγον.

§ 3.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ ὅμοιον τοῦ ᾱ. τό-
 νου τοῦ ὀκταχορδου συστήμα-
 τος ; (τοῦτ' ἔστι μὲ ποῖον τό-
 νον συμφωνεῖ ὁ ᾱ. τόνος τῆς
 κλίμακος τοῦ ὀκταχορδου ;)

Απ. Μὲ τὸν ἑβδομον.

Ερ. Μὲ ποῖον τόνον συμφωνεῖ ὁ ᾱ. τόνος τοῦ πενταχορδου ;

Απ. Μὲ τὸν τέταρτον.

Ερ. Μὲ ποῖον ὁ ᾱ. τόνος τοῦ τετραχορδου ;

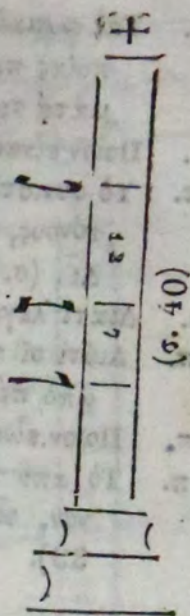
Απ. Μὲ τὸν τρίτον.

Ερ. Μὲ ποῖον ὁ ᾱ. τόνος τοῦ τριχορδου ;

Απ. Μὲ τὸν δεύτερον.

Ερ. Πόθεν πληροφοροῦμεθα περὶ τῆς ὕλης τοῦ κάθε συστήματος ;

Απ. Ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῆς δευτέρας διὰ πασῶν μὲ τῆς
 πρώτης.

(σ) Αὐτὸ τὸ τρίχορδον σύστημα εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ τῆς Κωνσταντινου-
 πόλεως εἰσαγωγή τῆς Μουσικῆς ὀνομάζει β'. ἤχον χρωματικόν, ὅς καὶ κατὰ διτο-
 νιαν ὀδεύει καὶ τοῦ ὁποίου ἡ κλίμαξ συνίσταται ἀπὸ μείζονα τόνου καὶ ἐλάχιστον
 ἄρα εἶναι τρίχορδον σύστημα.

- Ερ. Τίνι τρόπω ;
 Απ. Παρ. χ. ἂν ὁ α. τόνος τῆς δευτέρας διὰ πασῶν, ἦναι ὅμοιος μὲ τὸν α. τόνον τῆς πρώτης διὰ πασῶν, ὁ δεύ-
 τερος τόνος τῆς δευτέρας διὰ πασῶν εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν β'. τῆς πρώτης, ὁ γ'. τῆς δευτέρας μὲ τὸν τρίτον τῆς πρώτης, καὶ οὕτω καθεξῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΡΟΠΟΥ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΟΠΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ, (Ἡ ΜΕ-
 ΤΑΒΟΛΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΤΩΝ ΤΡΟΠΩΝ.)

§ 1.

- Ερ. Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες, τρόπον ;
 Απ. Πλοκὴν Μουσικῶν τόνων (α) εὐτάκτου εὐαρμογῆς· τοῦτ' ἔστιν, ἄθροισμα Μουσικῶν τόνων, εὐτάκτως καὶ μετὰ λόγου προσηρμοσμένων (β).
 Ερ. Ἐκαστος τρόπος μίαν καὶ μόνην πάντοτὲ μεταχειρίζεται κλίμακα ;
 Απ. Κατὰ τὴν προσαρμογὴν τὴν ὁποίαν ἤθελε λάβει τὸ Μουσικὸν μάθημα· δηλ. ἐνίοτε εἰς τρόπον μεταχειρίζεται

(α) Πλοκῆς ἐμμελοῦς σχῆμα. (Βαχχ)

(β) Λέγεται δε ὁ τρόπος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ τρόπος, καὶ εἶδος, καὶ σχῆμα.

μίαν και μόνην κλίμακα, ἄλλοτε δὲ πολλὰς (α).

Ερ. Πόσα εἶναι τὰ συστατικά τοῦ τρόπου;

Απ. Τέσσαρα· τὸ προήχημα, ἡ κλίμαξ, οἱ συχνότερως ἐπιφερόμενοι τόνοι, καὶ αἱ καταλήξεις.

§ 2.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ προήχημα;

Απ. Ἡ βᾶσις τὴν ὁποίαν ὁ ψάλλον ἐκφωνεῖ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ προκειμένου Μουσικοῦ μαθήματος, καὶ ἡ ὁποία προγράφεται τῆς μελωδίας.

Ερ. Ποῖοι εἶναι οἱ συχνότερως ἐπιφερόμενοι τόνοι;

Απ. Ἐκεῖνοι, οἵτινες συχνάκις ἀναφέρονται, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἡ μελωδία εὐχαριστεῖται τρόπον τινα διὰ τὴν διατρίβην, δηλ. ἐκεῖνοι οἵτινες ἀκούονται περισσότερον.

Ερ. Τί δὲ εἶναι αἱ καταλήξεις;

Απ. Ὁ κειρὸς, ἢ αἱ περίοδοι ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μελωδία ζητεῖ τρόπον τινα διὰ τὴν ἀναπαυθῆν· διαιροῦνται δὲ αὗται εἰς τρία· εἰς καταλήξεις ἀτελεῖς, ἐντελεῖς, καὶ τελικάς· καὶ ἀτελεῖς μὲν λέγονται ἐκεῖναι, διὰ τῶν ὁποίων ἡ μελωδία ζητεῖ τὴν ἐπαναπαυθῆν τοῦτον τινα, πλὴν ἀτελῶς πως· ἐντελεῖς δὲ ἐκεῖναι, διὰ τῶν ὁποίων ἡ μελωδία ἀναπαύεται εἰς τὴν προκειμένην τῆς βᾶσιν, προσξενούσα εἰς τὴν ἀκοὴν κατὰπαυσιν τῆς ὑποθέσεως· τε-

(α) Ὁ καθ' εἷς ἀπὸ τοὺς τρόπους ὁδείων ἐκτάχαρδον κλίμακα, ὁ μὲν α. τόνος ἢ κλίμακος ὀνομάζεται παρὰ τῶν ἀρχαίων Γκάτ η, ὁ τέταρτος πρὸς τὸ δεξιὸν Βλέση, καὶ ὁ ἕβδομος πρὸς τὸ δεξιὸν Ν ή τ η.

λικαὶ δὲ ἐκείναι, μὲ τὰς ὁποίας φανερώνεται τὸ τέλος τῆς μελωδίας, ἢ τῶν τροπαρίων.

Ερ. Πόσα, καὶ ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα, ἀρ' ὧν γνωρίζονται οἱ τρόποι ;

Απ. Δύω τὸ προήχημα, καὶ αἱ καταλήξεις.

Ερ. Πόσοι εἶναι οἱ τρόποι ;

Απ. Δεκατρεῖς· οἷτινες ἀνάγονται εἰς δύο γένη, εἰς διατονικόν, καὶ χρωματικόν.

Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι εἶναι οἱ τοῦ διατονικοῦ γένους ;

Απ. Ἐξ· ὁ α', ὁ δ', ὁ ε', ὁ ζ', ὁ η', καὶ ὁ θ'.

Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι οἱ τοῦ χρωματικοῦ ;

Απ. Ἑπτὰ· ὁ β', ὁ γ', ὁ σ', ὁ ι', ὁ ιά', ὁ ιβ', καὶ ὁ ιγ'.

§ 3.

Ερ. Ἐχομεν σημεῖα, τὰ ὁποῖα νὰ μᾶς φανερώσῃ ἀμέσως τὴν ἰδέαν, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ὅλα τοῦ κάθε τρόπου;

Απ. Ναι· ἡ ἰδέα καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν τρόπων παραφαίνονται (καθ' ἡμᾶς) ἀμέσως διὰ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων τῆς διαλέκτου μας.

Ερ. Ὅποιαν δύνανται ἔχουν ταῦτα ;

Απ. Εἰς μὲν τὴν ἀρχὴν περιγράφονται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς βίας τῆς μελωδίας, δηλ. τῶν Τρόπων. Περ. χ. θέλοντες νὰ φανερώσωμεν ὅτι, τὸ προκείμενον μέλος εἶναι εἰς πρῶτον τρόπον, γράρομεν οὕτω· Τρόπος Α. παρμολίως ποιούμεν καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς τρόπους. Εἰς δὲ τὰ μέσα τῆς μελωδίας γραφόμενα, ἔχουν τοιαύτην δύνανται, ἵσως τὸ ἐπόμενον νὰ παύσῃ τὴν δύνανται τοῦ

προηγουμένου ἀμέσως ὅπου φανῆ· καὶ τότε ὀνομάζονται, μεταβολαί.

Ερ. Ὅποια, καὶ πόσα εἶναι, καὶ πῶς ὀνομάζονται;

Απ. Εἶναι τὰ ἐξῆς· τὰ ὅποια εἶναι ἰσαριθμα μετὰ τοὺς τρόπους, ὀνομάζονται δὲ, σημεῖα τροπικά.

Τροπικὸν σημεῖον τοῦ πρώτου Τρόπου — — α'.

Τοῦ δευτέρου Τρόπου — — β'.

Τοῦ τρίτου τρόπου — — γ'.

Τοῦ τετάρτου τρόπου — — δ'.

Τοῦ πέμπτου τρόπου — — ε'.

Τοῦ ἕκτου τρόπου — — — ς'.

Τοῦ ἐβδόμου τρόπου — — ζ'.

Τοῦ ὀγδόου τρόπου — — — η'.

Τοῦ ἐνάτου τρόπου — — θ'.

Τοῦ δεκάτου τρόπου — — ι'.

Τοῦ ἐνδεκάτου τρόπου — — ια'.

Τοῦ δωδεκάτου τρόπου — — ιβ'.

Τοῦ δεκάτου τρίτ. τρόπου — ιγ'.

§ 4.

Ερ. Πόσους τρόπους διέκρινον οἱ ἀρχαῖοι Μουσικοί;

Απ. Ὁ μὲν Εὐκλείδης, 7· ἄλλοι δὲ, 15. (α)

Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον διέκρινον τὸν καθ' ἓνα ἀπὸ αὐτούς;

Απ. Ἐχόντες ὡς γνώμονα καὶ ὀδηγὸν (δηλ. ὡς σημεῖον) τὸν

(α) Τῶν ὀπέων τὰ ὀνόματα εἰσὶ ταῦτα· Αὐδῖος, ὑπολύδης, ὑπερλύδης· Διόλιος, ὑπαιόλιος, ὑπεραιόλιος· Φρύγιος, ὑποφρύγιος, ὑπερφρύγιος· Ἰάσιος, ὑπαιάσιος, ὑπεριάσιος· Δωρῖος, ὑποδωρῖος, ὑπερδωρῖος.

παρ' ἡμῶν λεγόμενον ἐλάχιστον τόνον (α) ὠρίζον δὲ, ὅτι, πρῶτος τρίπος εἶναι ὁ ἔχων εἰς τὴν κλίμακά του τὸν ἐλάχιστον τόνον, τῆταρτον (δηλ. τὸν $\zeta\bar{\epsilon}$ $Z\bar{\eta}$), καὶ ἑβδομον (τοῦτ' ἔστι τὸν $B\bar{\epsilon}$ $\Gamma\bar{\alpha}$), ἀναβαίνοντας ἀπὸ τὸ βαρὺ πρὸς τὸ ὀξὺ τῆς κλίμακος, οἶον· $\Gamma\bar{\alpha}$, $\Delta\bar{\iota}$, $K\bar{\epsilon}$, $\zeta\bar{\epsilon}$, $Z\bar{\eta}$, $\Pi\bar{\alpha}$, $B\bar{\epsilon}$, $\Gamma\bar{\alpha}$, ὠνομάζετο δὲ, μιξολύδιος.

Δεύτερος δὲ εἶναι ὁ ἔχων εἰς τὴν κλίμακά του τὸν ἐλάχιστον τόνον, πρῶτον (δηλ. τὸν $B\bar{\epsilon}$ $\Gamma\bar{\alpha}$) καὶ πέμπτον (ἦτοι τὸν $\zeta\bar{\epsilon}$ $Z\bar{\eta}$) ἀναβαίνοντας ἀπὸ τὸ βαρὺ πρὸς τὸ ὀξὺ μέρος τῆς κλίμακος, οἶον· $B\bar{\epsilon}$, $\Gamma\bar{\alpha}$, $\Delta\bar{\iota}$, $K\bar{\epsilon}$, $\zeta\bar{\epsilon}$, $Z\bar{\eta}$, $\Pi\bar{\alpha}$, $B\bar{\epsilon}$ · ὠνομάζετο δὲ Λύδιος.

Τρίτος δὲ ὁ ἔχων εἰς τὴν κλίμακά του τὸν ἐλάχιστον τόνον, δεύτερον (δηλ. τὸν $B\bar{\epsilon}$ $\Gamma\bar{\alpha}$) καὶ ἕκτον (ἦτοι τὸν $\zeta\bar{\epsilon}$ $Z\bar{\eta}$) ἀναβαίνοντας ἀπὸ τὸ βαρὺ πρὸς τὸ ὀξὺ τῆς κλίμακος, οἶον· $\Pi\bar{\alpha}$, $B\bar{\epsilon}$, $\Gamma\bar{\alpha}$, $\Delta\bar{\iota}$, $K\bar{\epsilon}$, $\zeta\bar{\epsilon}$, $Z\bar{\eta}$, $\Pi\bar{\alpha}$ · ἐλέγετο δὲ, Φρύγιος.

Τέταρτος δὲ ὁ ἔχων εἰς τὴν κλίμακά του τὸν ἐλάχιστον τόνον (δηλ. τὸν $B\bar{\epsilon}$ $\Gamma\bar{\alpha}$) τρίτον, ἑβδομον δὲ (ἦτοι τὸν $\zeta\bar{\epsilon}$ $Z\bar{\eta}$) ἀναβαίνοντας ἀπὸ τὸ βαρὺ πρὸς τὸ ὀξὺ τῆς κλίμακος, οἶον· $Z\bar{\eta}$, $\Pi\bar{\alpha}$, $B\bar{\epsilon}$, $\Gamma\bar{\alpha}$, $\Delta\bar{\iota}$, $K\bar{\epsilon}$, $\zeta\bar{\epsilon}$, $Z\bar{\eta}$ · ὠνομάζετο δὲ, Δώριος.

Πέμπτος δὲ ὁ ἔχων τὸν ἐλάχιστον (ἦτοι τὸν $\zeta\bar{\epsilon}$ $Z\bar{\eta}$) πρῶτον, καὶ τέταρτον (ἦτοι τὸν $B\bar{\epsilon}$ $\Gamma\bar{\alpha}$) ἀναβαίνοντας ἀπὸ τὸ βαρὺ πρὸς τὸ ὀξὺ μέρος τῆς κλίμακος, οἶον· $\zeta\bar{\epsilon}$, $Z\bar{\eta}$, $\Pi\bar{\alpha}$, $\Gamma\bar{\epsilon}$, $\Gamma\bar{\alpha}$, $\Delta\bar{\iota}$, $K\bar{\epsilon}$, $\zeta\bar{\epsilon}$ · ἐλέγετο δὲ, ὑπολύδιος.

(α) Τοῦτ' ἔστι, τὸ τοῦ $B\bar{\epsilon}$ $\Gamma\bar{\alpha}$, καὶ $\zeta\bar{\epsilon}$ $Z\bar{\eta}$ διάστημα.

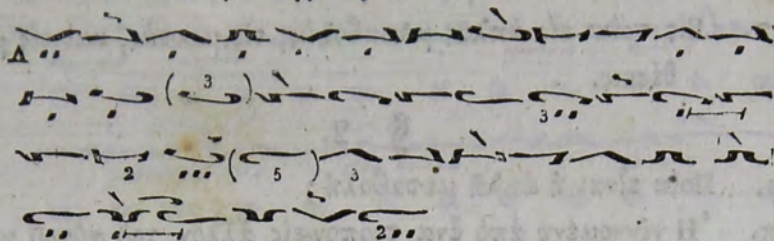
Ἐκτος δὲ ὁ ἔχων τὸν ἐλάχιστον τόνον (δηλ. τὸν ζ̄ Z̄η) δευτερον, πέμπτον δὲ (ἦτοι τὸν Β̄ε Γ̄α) ἀναβαίνοντας ἀπὸ τὸ βαρὺ πρὸς τὸ ὀξύ τῆς κλίμακος, οἶον Κ̄ε, ζ̄ε, Ζ̄η, Π̄α, Β̄ε, Γ̄α, Δ̄ι, Κ̄ε. ὠνομάζεται δὲ, ὑποφρύγιος.

Ἑβδομος δὲ ὁ ἔχων τὸν ἐλάχιστον τόνον (ἦτοι τὸν ζ̄ε Ζ̄η) τρίτον, ἕκτον δὲ (δηλ. τὸν Β̄ε Γ̄α) ἀναβαίνοντας ἀπὸ τὸ βαρὺ πρὸς τὸ ὀξύ τῆς κλίμακος, οἶον Δ̄ι, Κ̄ε, ζ̄ε, Ζ̄η, Π̄α, Β̄ε, Γ̄α, Δ̄ι. ἐκκληῖτο δὲ, ὑποδῶριος.

§ 5.

- Ερ. Τί φανερόνουν οἱ μὲ παρένθεσιν τονικοὶ χαρακτηῆρες εὐρισκόμενοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς μελωδίας;
- Απ. Τὰ διάφορα ἴσα τῆς μελωδίας, τὰ ὅποια κατὰ τὰς περιστάσεις, οἱ ἰσοκράται πρέπει νὰ μετέρχωνται.
- Ερ. Ἔχομεν παράδειγμα περὶ τούτου;
- Απ. Ἰδοὺ παρ. χ. τὸ ἐξῆς μέλος ψαλλόμενον, οἱ ἰσοκράται πρέπει νὰ ἔχουν ὡς βάσιν δηλ. ἴσον τὸν ἦτοι τὴν βάσιν τοῦ προκειμένου. Προχωροῦντες ἀπαντῶμεν ἐν Δ̄ι, μὲ παρένθεσιν, ὁ ὅποιος μᾶς φανερῶνει ὅτι, οἱ ἰσοκράται πρέπει νὰ ἀρήσουν τὸ ἴσον τοῦ καὶ νὰ μεταβῶν εἰς τὸν Δ̄ι, τοῦ ὁποίου τὸ ἴσον θέλουν τὸ ἐξακολουθεῖ ἕως νὰ ἀπαντήσουν ἄλλον τονικὸν χαρακτηῆρα μὲ παρένθεσιν, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ποιότητα θέλουν μεταβῆ ἔχοντες αὐτὴν ὡς ἴσον.
- Ερ. Τί φανερόνουν οἱ ἀριθμοί, εἰς τοὺς μὲ παρένθεσιν τονικοὺς χαρακτηῆρας;
- Απ. Παρ. χ. ψάλλοντες τὸ προκειμένον μέλος, οἱ ἰσοκράται

πρέπει να ἔχουν τὸ ἴσον των εἰς τὸν $\bar{\omega}$ (ὡς προείρηται) προχωροῦντες ἀπαντῶμεν τὸν Δι, με παρένθεσιν καὶ ἀριθμὸν 3, οὕτω ($\overset{3}{\curvearrowright}$) ὁ ὁποῖος σημαίνει ὅτι, να ἀναβιβάσουν τὸ ἴσον των 3 τόνους πρὸς τὸ ὄξυ, ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρότερον ἐκράτουν· πάλιν προχωροῦντες ὀλίγον, ἀπαντῶμεν ἓνα $\zeta\bar{\epsilon}$ κατιόντα με παρένθεσιν, καὶ ἀριθμὸν 5 ὁ ὁποῖος σημαίνει ὅτι να μεταβοῦν ἀπὸ τὸν $\bar{\omega}$ εἰς τὸν $\zeta\bar{\epsilon}$, καταβιβάζοντες τὸ ἴσον 5 τόνους· ὡς εἰς τὸ ἐξῆς παράδειγμα φαίνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ, ΚΑΙ ΜΕΤΑΘΕΣΕΩΣ.

§ 1.

Ερ. Τί ἐννοοῦμεν, λέγοντες μεταβολήν,

Απ. Μετάθεσιν ἀπὸ τρόπου εἰς τρόπον (α) δηλ. ψάλλοντες

(α) Ἦ δὲ κατὰ τρόπον μεταβολὴ ἐστίν, ὅταν ἐκ Αὐθίου εἰς Φρύγιον, ἢ εἰς τινὰ τῶν λοιπῶν μεταχωρήσῃ. (Βαλκ.)

ἓνα τρόπον, καὶ θέλοντες νὰ μεταβῶμεν εἰς ἄλλον, ὅν τινα ἡ περίστασις ζητήσῃ, παύομεν δι' ὅλου ἀπὸ τὴν ἰδέαν καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προκειμένου τρόπου, καὶ ἀναλαμβάνοντες τὴν ἰδέαν τοῦ τυχόντος τρόπου, ἐξακολουθοῦμεν ἕως οὗ ν' ἀπαντήσωμεν λύσιν.

Ερ. Πόσα εἶναι τὰ εἶδη τῆς μεταβολῆς;

Απ. Τρία· τὸ ἀπὸ τρόπου εἰς τρόπον, τὸ ἀπὸ γένους εἰς γένος, καὶ τὸ ἀπὸ συστήματος εἰς σύστημα.

Ερ. . Εἰς πόσα ὑποδιαιροῦνται;

Απ. Εἰς τρία· εἰς ἀπλᾶς μεταβολάς, εἰς μικτάς, καὶ εἰς μεταθέσεις.

§ 2.

Ερ. Ποῦτα εἶναι ἡ ἀπλῆ μεταβολή;

Απ. Ἡ γιγνομένη ἀπὸ ἓνα τρόπον εἰς ἄλλον, τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ συστήματος.

Ερ. Ποῖα εἶναι ἡ μικτὴ μεταβολή;

Απ. Ἡ γιγνομένη ἀπὸ ἓνα τρόπον εἰς ἄλλον, καὶ ἀπὸ γένους εἰς ἕτερον γένος.

Ερ. Ὅποιον ἔχομεν παράδειγμα τῆς ἀπλῆς μεταβολῆς;

Απ. Ἰδού· τὸ προκείμενον μέλος εἶναι ἑῖς ἄ. τρόπον, ...

Κυ ρι ε ε κε κρα ξα α προ ο ος

σε ε ε εἰ σα κου ου ου σο ο ο

ον μου ει σα α κου σο ον μου ου Κυ υ

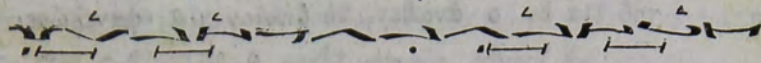

υ ρι ι ι ι ι ε.

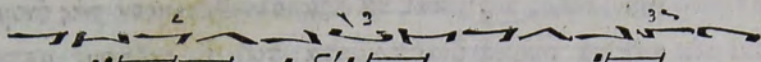
εις τὸ ὁποῖον προχωροῦντες, ἀπαντῶμεν μεταβολικὸν σημεῖον τοῦ δ'. τρόπου, τὸ ὁποῖον μᾶς φανερώνει ὅτι, ἡ μεταβολὴ γίνεται μόνον ἀπὸ τρόπου εἰς τρόπον, ἐκ τοῦ ὅτι καὶ οἱ δύο οὗτοι τρόποι εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους, καὶ συστήματος.

Ερ. Ὅποιον δὲ τὸ τῆς μικτῆς μεταβολῆς παράδειγμα;

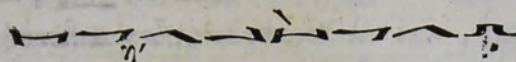
Απ. Ἴδού· τὸ ἐξῆς μέλος εἶναι εἰς τρόπον ἡ. Τρόπος ἡ.

Οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι

οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι

οι οι οι οι οι οι οι οι

εις τὸ ὁποῖον προχωροῦντες, ἀπαντῶμεν μεταβολὴν γ' τρόπου, ἡ ὁποία μᾶς φανερώνει ὅτι, ἡ μεταβολὴ εἶναι μικτὴ, διότι γίνεται ἀπὸ ἓνα τρόπον εἰς ἄλλον, καὶ ἀπὸ γένους εἰς ἄλλο γένος.

§ 3.

Ερ. Τί θέλει νὰ εἰπῇ, μεταθέσεις;

Απ. Μεταβολὴ, ἣτις μεταβάλλει συγχρόνως ὁμοῦ μὲ τὰ τονικά διαστήματα καὶ τὰς ὀνομασίας τῶν τόνων.

Ερ. Τί φανερώνει τὸ μ;

Απ. Μετάθεσιν τῶν τόνων τῆς κλίμακος.

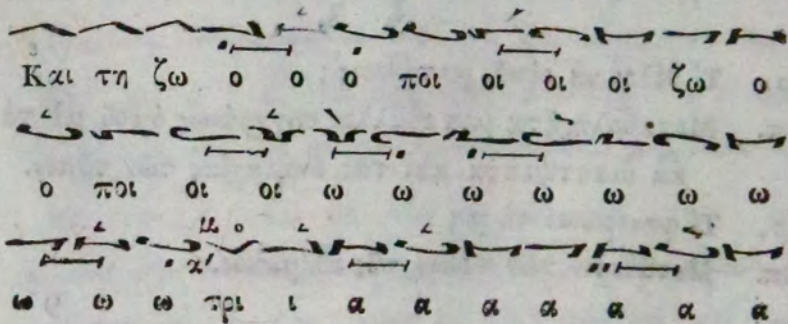
Ερ. Τί σημαίνει τὸ ο ;

Απ. Ὅτι ὁ τόνος, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται, νὰ ληφθῇ εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, δηλ. εἰς τὴν ἰσότητά τοῦ προηγουμένου τόνου.

Ερ. Τίτι τρόπῳ γίνεται ἡ μετάθεσις ;

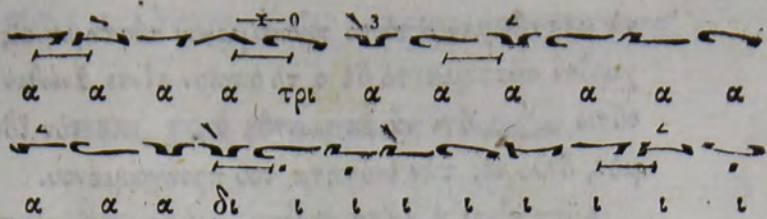
Απ. Ἴδού· παρ. χ. τὸ ἐξῆς μέλος εἶναι εἰς τρόπον δ΄. προχωροῦντες δὲ, ἀπαντῶμεν σημεῖον τοῦ α΄. τρόπου ὁμοῦ μὲν ἐν μ (φανερῶνον μεταθεσιν), τὸ ὁποῖον μᾶς λέγει, ὅτι νὰ μεταβάλωμεν τὸν εἰς α΄. τρόπον, (ἔχοντες τοῦ Πᾱ ἐν ο ἄνωθεν, τὸ ὁποῖον μας φανερώνει ὅτι ὁ νὰ ληφθῇ εἰς τὸν ἴδιον βαθμὸν δηλ. εἰς τὸ ἴδιον ἴσον τοῦ) , καὶ νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὰς ὀνομασίας καὶ τὰ τονικά διαστήματα τοῦ α΄. τρόπου, μεταβάλλοντες τὸν εἰς , τὸν εἰς , καὶ τὸν εἰς , καὶ τὰ λοιπὰ, ἕως οὗ ν' ἀπαντήσωμεν λύσιν ἢ τοιαύτην μεταβολὴ λέγεται μετάθεσις ἀπὸ τρόπου εἰς τρόπον τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ συστήματος, ἐκ τοῦ, ὅτι εἶναι καὶ οἱ δύο οὗτοι τρόποι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ συστήματος, ὡς φαίνεται εἰς τὸ ἐφεξῆς παράδειγμα.

Τρόπος δ΄.

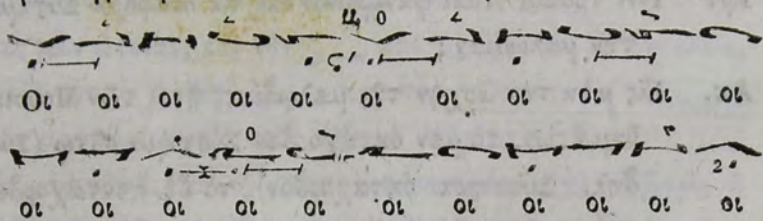
Και τη ζω ο ο ο ποι οι οι οι ζω ο
 ο ποι οι οι ω ω ω ω ω ω
 ω ω ω τρι ι α α α α α α

Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον γίνεται ἡ ἀπὸ τρόπου εἰς τρόπον, καὶ ἡ ἀπὸ γένους εἰς γένος μετὰθεσις;

Απ. Παρ. χ. τὸ ἐξῆς εἶναι εἰς τρόπον ἁ. προχωροῦντες δὲ, ἀπαντῶμεν σημεῖον τοῦ σ. τρόπου ὀμοῦ μὲ ἔν μ, καὶ ἔν ο εἰς τὸν $\overset{0}{\curvearrowright}$, τὰ ὁποῖα μᾶς φανερώουσι ὅτι νὰ μεταβάλωμεν τὸν $\curvearrowright$ τοῦ προηγο μένου τρόπου εἰς $\curvearrowright$ σ. τρόπον, ἐξακολοθοῦντες τὰς ὀνομασίας καὶ διαστήματα τῶν τόνων ὡς τὰ ζητεῖ ἡ τοῦ σ'. τρόπου κλίμαξ, ἕως οὗ ν' ἀπαντήσωμεν λύσιν τινά, ὡς εἰς τὸ ἐφεξῆς παράδειγμα φαίνεται. Τρόπος ἁ.

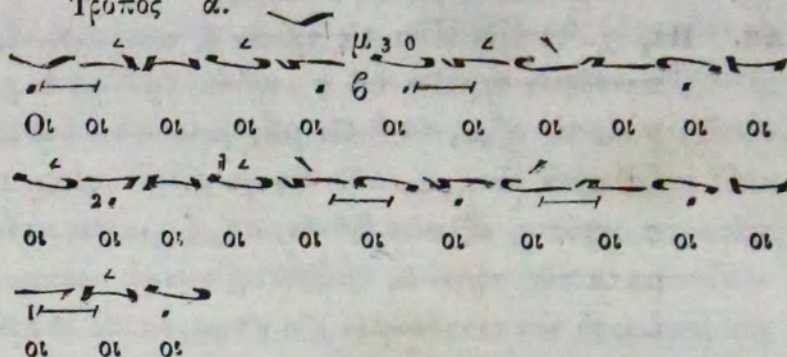
Ερ. Πῶς γίνεται ἡ κατὰ τρόπον, κατὰ γένος, καὶ κατὰ σύστημα μετὰθεσις;

Απ. Παρ. χ. τὸ προκείμενον εἶναι εἰς τρόπον ἁ. προχωροῦντες δὲ, ἀπαντῶμεν σημεῖον τοῦ β'. τρόπου καὶ ἔν μ, μὲ 3 ἀριθμὸν καὶ ἔν ο ἄνωθεν τοῦ $\overset{0}{\curvearrowright}$ καὶ τὸ μὲν β. μᾶς φανερώουσι ὅτι νὰ μεταβάλωμεν ἀπὸ τὸν προκείμενον τρόπον εἰς τὸν β'. τρόπον, τὸ δὲ μ μὲ τὸ 3 ἀριθμὸν ὅτι

νά μεταβῶμεν ἀπὸ τὸ προκείμενον σύστημα εἰς τὸ τριχορδον σύστημα· τὸ δὲ οὗτω εἶναι ἀνωθεν τοῦ Δι, οὔτω , ὅτι νά ἐκ φωνηθῇ ὁ εἰς τὸν ἴδιον βιβλίον, δηλ. εἰς τὴν ἰσότητα τοῦ προηγουμένου.

Αὕτη εἶναι ἡ κατὰ τρόπον, γένος, καὶ σύστημα μετὰθεσις, ὡς φαίνεται εἰς τὸ ἐφεξῆς παράδειγμα.

Τρόπος α΄.

οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι

οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι οι

οι οι οι

Ερ. Τίνι τρόπῳ θέλει φανερόννται τὰ διάφορα συστήματα εἰς τὴν μελωδίαν;

Απ. Εἰς μὲν τὴν ἀρχὴν τῆς μελωδίας, ἦτοι τῶν Μουσικῶν μαθημάτων, τὸ μὲν ὀκτάχορδον Σύστημα οὔτω (Σύστ. 8^{ον}, δηλ. Σύστημα ὀκτάχορδον) τὸ δὲ πεντάχορδον οὔτω (Σύστ. 5^{ον}, ἦτοι σύστημα πεντάχορδον) τὸ δὲ τετράχορδον οὔτω (Σύστ. 4^{ον}, δηλ. Σύστημα τετράχορδον) τὸ δὲ τρίχορδον οὔτω (Σύστ. 3^{ον}, τοῦτ' ἔστι Σύστημα τρίχορδον) εἰς δὲ τὰ μέσα τῆς μελωδίας, μὲ ἓν μ καὶ ἀριθμὸν ἔμπροσθεν, ὁποιοῦδήποτε συστήματος ἤθελε τύχει· οὔτω, μ. 8, μ. 5, μ. 4, μ. 3 τὰ ὅποια σημαίνουν, μετὰθεσιν εἰς 8^{ον}, εἰς 5^{ον}, εἰς 4^{ον}, καὶ εἰς 3^{ον}.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΤΟΝ.

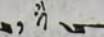
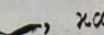

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑΤΡΙΩΝ ΤΡΟΠΩΝ.

§ 1.

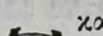
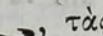

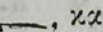

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ ἄ Τρόπος ;

Απ. Ὁ ἔχων τὴν βᾶτιν του εἰς μὲν τὸ στιχηράριον, εἰς τὸν , εἰς δὲ τὴν Παπαδικὴν εἰς τὸν , καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν διατονικὴν κλίμακα.

Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὴν διατριβὴν του ;

Απ. Ὅταν τὸ μέλος ᾔηται ἀργόν, κάμει τὴν περισσοτέραν του διατριβὴν εἰς τὸν , ἢ , ὅταν δὲ σύντομον, εἰς τὸν , καὶ τραπικὸν δὲ σημεῖον ἔχει τὸ ᾠ.

Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὰς καταλήξεις του ;

Απ. Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν καὶ , τὰς δὲ ἐντελεῖς, εἰς τὸν καὶ , καὶ τὰς τελικὰς, εἰς τὸν .

Ερ. Πῶς μεταβαίνει εἰς τοὺς ἄλλους τρόπους ;

Απ. Εἰς μὲν τὸν ε', καὶ ζ' κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐκ τῆς ἰδίας του βάσεως εἰς δὲ τὸν γ, καὶ ζ' εἰρμολογικὸν κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰς τὸν β'. κατὰ διτονίαν ἢ τριτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ, εἰς τὸν ἡ. κατὰ τόνον μείζονα ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ κατὰ πεντατονίαν, εἰς δὲ τὸν θ'. κατὰ τόνον ἐλάσσονα ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ εἰς τὸν ιά. κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον, ἢ κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§ 2.

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ β' Τρόπος ;

- Απ.** Ὁ ἔχων τὴν βάσιν του ποτὲ μὲν εἰς τὸν , ποτὲ δὲ εἰς τὸν , καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν (κατὰ τὸ τρίχορδον σύστημα) χρωματικὴν κλίμακα. (σ. 41)
- Ερ.** Εἰς ποίους τόνους διατρίβει περισσότερο;
- Απ.** Εἰς τὸν καὶ τροπικὸν δὲ σημεῖον ἔχει τὸ β̄.
- Ερ.** Εἰς ποίους κάμει τὰς καταλήξεις του;
- Απ.** Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , τὰς δὲ ἐντελεῖς εἰς τὸν , ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὸν .
- Ερ.** Πῶς μεταβαίνει εἰς τοὺς ἄλλους Τρόπους;
- Απ.** Εἰς μὲν τὸν ᾱ. Τρόπον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἴσου· εἰς δὲ τὸν γ' καὶ ζ' εἰρμολογικὸν κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰς δὲ τὸν δ' ἐκ τῆς ἰδίης βάσεως, εἰς δὲ τὸν ε̄, καὶ σ' κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰς δὲ τὸν η̄ κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰς τὸν θ̄ ἐκ τῆς ἰδίης βάσεως.

§ 3.

- Ερ.** Ποῖος εἶναι ὁ γ' Τρόπος;
- Απ.** Ὁ ἔχων τὴν βάσιν του εἰς τὸν , κατὰ δὲ τὴν Παπαδικὴν εἰς τὸν , ἐπὶ τὸν , καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν χρωματικὴν κλίμακα. (σ. 42)
- Ερ.** Εἰς ποίους τόνους διατρίβει περισσότερο;
- Απ.** Εἰς τὸν , καὶ τροπικὸν δὲ σημεῖον ἔχει τὸ γ'.
- Ερ.** Εἰς ποίους τόνους κάμει τὰς καταλήξεις του;
- Απ.** Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , καὶ εἰς τὸν ὀξὺν , τὰς δὲ ἐντελεῖς εἰς τὸν , καὶ τὰς τελικὰς εἰς τὸν .

Ερ. Πῶς μεταβαίνει εἰς τοὺς ἄλλους τρόπους ;

Απ. Εἰς μὲν τὸν α'. τρόπον κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ, εἰς δὲ τὸν β'. κατὰ μείζονα τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ, εἰς τὸν δ', ε', καὶ ς'. κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰς δὲ τὸν ζ'. κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον, εἰς δὲ τὸν η'. κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰς δὲ τὸν θ'. κατὰ τόνον πρὸς τὸ βαρὺ, εἰς δὲ τὸν ιά. κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§ 4.

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ δ'. Τρόπος ;

Απ. Ὁ ἔχων τὴν βάσιν τοῦ κατὰ μὲν τὸ στιχηρὸν εἰς τὸν , κατὰ δὲ τὸ Παπαδικὸν μέλος εἰς τὸν , καὶ ὁ οὐ ποῖος μεταχειρίζεται τὴν διατονικὴν κλίμακα.

Ερ. Εἰς ποίους τόνους διατρίβει περισσύτερον ;

Απ. Εἰς τὸν , , καὶ . τροπικὸν δὲ σημεῖον ἔχει τὸ δ'.

Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὰς καταλήξεις τοῦ ;

Απ. Ἐχων τὴν βάσιν τοῦ εἰς τὸν , τὰς μὲν ἀτελεῖς κάμει εἰς τὸν , , τὰς ἐντελεῖς εἰς τὸν , καὶ τὰς τελικὰς εἰς τὸν , καὶ .

Ερ. Πῶς μεταβαίνει εἰς ἄλλους Τρόπους ;

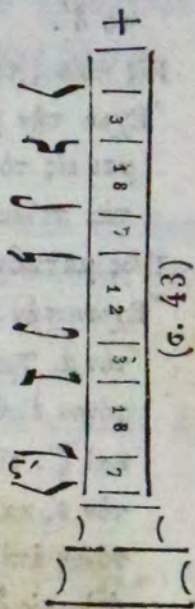
Απ. Ἐχων τὴν βάσιν τοῦ εἰς τὸν μεταβαίνει εἰς μὲν τὸν α'. Τρόπον κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον, εἰς δὲ τὸ β'. κατὰ τόνον ἐλάσσανα, ἢ τριτονίαν πρὸς τὸ ὀξύ, εἰς δὲ τὸν γ' καὶ ζ'. εἰρμολογικὸν κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ, εἰς δὲ τὸν ε, καὶ ς'. κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον, εἰς δὲ τὸν η'. κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰς δὲ τὸν θ'. κατὰ τόνον πρὸς τὸ ὀξύ, εἰς δὲ τὸν ιά. κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§ 5.

- Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ ε΄ Τρόπος ;
- Απ. Ὁ ἔχων τὴν βάσιν του εἰς τὸν καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν δικτονικὴν κλίμακκ.
- Ερ. Εἰς ποίους τόνους διατρίβει περισσότερον ;
- Απ. Εἰς τὸν , , τροπικὸν δὲ σημεῖον ἔχει τὸ ε΄.
- Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὰς καταλήξεις του ;
- Απ. Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , , τὰς ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς εἰς τὸν .
- Ερ. Πῶς μεταβαίνει εἰς τοὺς ἄλλους Τρόπους ;
- Απ. Εἰς μὲν τὸν α΄. κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ ὄξυ, εἰς δὲ, τὸν β΄. κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ ὄξυ, ἢ κατὰ τριτονίαν, εἰς δὲ τὸν γ΄ καὶ ζ΄ εἰρμολογικὸν κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὄξυ, εἰς δὲ τὸν δ΄, ε΄, καὶ ς΄. κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον, εἰς δὲ τὸν η΄. κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰς δὲ τὸν θ΄. κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ ὄξυ, εἰς δὲ τὸν ια΄. κατὰ τετρατονίαν.

§ 5.

- Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ ς΄ Τρόπος ;
- Απ. Ὁ ἔχων τὴν βασιν του εἰς τὸν καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν ἐξῆς χρωματικὴν κλίμακκ. (σ. 43)
- Ερ. Εἰς ποίους τόνους διατρίβει περισσότερον ;
- Απ. Εἰς τὸν , , σημεῖον δὲ τροπικὸν ἔχει τὸ ς΄.
- Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὰς καταλήξεις του ;

Απ. Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , τὰς ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς εἰς τὸν , ἐνίοτε δὲ ποιεῖ τὰς τελικὰς καὶ εἰς τὸν .

Ερ. Πῶς μεταβαίνει εἰς τοὺς ἄλλους Τρόπους;

Απ. Εἰς μὲν τὸν α', δ', ε', κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον· εἰς δὲ τὸν β'· κατὰ τριτονίαν, ἢ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ· εἰς δὲ τὸν γ'· καὶ ζ'· κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ, εἰς δὲ τὸν η'· κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ βαρύ· εἰς δὲ τὸν θ'· κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον, ἢ κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ· εἰς δὲ τὸν ια'· κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§ 7.

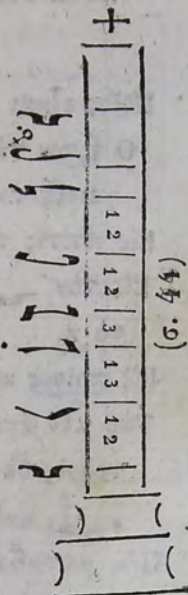
Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ ζ'· Τρόπος;

Απ. Ὁ ἔχων τὴν βάσιν τοῦ κατὰ μὲν τὸ εἰρμολογικὸν μέλος εἰς τὸν , κατὰ δὲ τὸ Παπαδικὸν εἰς τὸν , καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται εἰς μὲν τὸ Πηππαδικὸν μέλος τὴν διατονικὴν κλίμακα, κατὰ δὲ τὸ εἰρμολογικὸν καὶ στιχηραρικὸν τὴν ἐξῆς χρωματικὴν (σ. 44).

Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὴν περισσοτέραν του διατριβὴν;

Απ. Κατὰ μὲν τὰ στιχηρὰ καὶ εἰρμολογικὰ εἰς τὸν , καὶ , εἰς δὲ τὰ Παπαδικὰ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μελωδίας τροπικὸν δὲ σημεῖον ἔχει τὸ ζ'.

Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὰς καταλήξεις του;

Απ. Μεταχειρίζομενος τὴν χρωματικὴν κλίμακα, τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , , καὶ , τὰς ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν , μεταχειρίζομενος δὲ τὴν διατονικὴν, τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , τὰς ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν , καὶ τὰς τελικὰς εἰς τὸν .

Ερ. Πῶς μεταβαίνει εἰς ἄλλους τρόπους ;

Απ. Ἐχων τὴν βάσιν του εἰς τὸν , εἰς μὲν τὸν α', δ', ε', ς', κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰς δὲ τὸν β'. κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ· εἰς δὲ τὸν γ'. κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον· εἰς δὲ τὸν δ'. κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· εἰς δὲ τὸν ε'. κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§ 8.

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ δ'. Τρόπος ;

Απ. Ὁ ἔχων τὴν βάσιν του εἰς τὸν , καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν διατονικὴν κλίμακα.

Ερ. Εἰς ποῖους τόνους κάμει τὴν περισσοτέραν του διατριβὴν ;

Απ. Εἰς τὸν , , καὶ , σημεῖον δὲ προπικὸν ἔχει τὸ η'.

Ερ. Εἰς ποῖους κάμει τὰς καταλήξεις του ;

Απ. Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , , καὶ · τὰς ἐντελεῖς δὲ εἰς τὴν βάσιν του, σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν , καὶ τὰς τελικὰς εἰς τὴν βάσιν του.

Ερ. Πῶς μεταβαίνει εἰς τοὺς ἄλλους τρόπους ;

Απ. Εἰς μὲν τὸν α', δ', ε', ς', κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ· εἰς δὲ τὸν β'. κατὰ διτονίαν, ἢ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ· εἰς δὲ τὸν γ'. καὶ δ'. κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ· εἰς δὲ τὸν ε'. κατὰ πεντατονίαν, ἢ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§ 9.

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ θ'. Τρόπος;

Απ. Ὁ ἔχων τὴν βάσιν του εἰς τὸν , καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν διατονικὴν κλίμακα.

Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὴν περισσotέραν του διατριβήν;

Απ. Εἰς τὸν καὶ σημεῖον δὲ τροπικὸν ἔχει τὸ θ'.

Ερ. Εἰς ποίους δὲ κάμει τὰς καταλήξεις του;

Απ. Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , καὶ , τὰς δὲ ἐντελεῖς καὶ τελικὰς εἰς τὴν βάσιν του.

Ερ. Πῶς μεταβαίνει εἰς τοὺς ἄλλους Τρόπους;

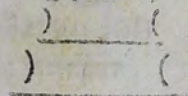
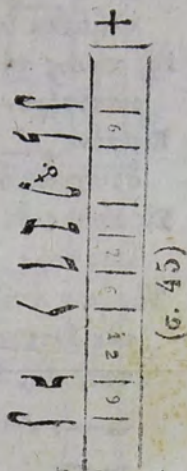
Απ. Εἰς μὲν τὸν α', δ', ε', καὶ ς' κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ εἰς δὲ τὸν β'. κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον, ἢ κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ· εἰς δὲ τὸν γ' καὶ ζ' κατὰ ἐλάχιστον τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ· εἰς δὲ τὸν η'. κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· εἰς δὲ τὸν ια'. κατὰ τριτονίαν, ἢ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§ 10.

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ ι'. Τρόπος,

Απ. Ὁ ἔχων τὴν βάσιν του εἰς τὸν , καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν ἐξῆς χρωματικὴν κλίμακα (σ. 45).

Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὴν περισσotέραν του διατριβήν

Απ. Εἰς τὸν , καὶ , σημεῖον δὲ τροπικὸν ἔχει τὸ ϵ .

Ερ. Εἰς ποίους δὲ κάμει τὰς καταλήξεις του;

Απ. Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , καὶ , τὰς δὲ ἐντελεῖς καὶ τελικὰς εἰς τὴν βᾶσιν του.

§ 11.

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ $\iota\acute{\alpha}$. Τρόπος;

Απ. Ὁ ἔχων τὴν βᾶσιν του εἰς τὸν , καὶ ὁ ὅποῖος μεταχειρίζεται τὴν ἐξῆς χρωματικὴν κλίμακα (σ. 46).

Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὴν περισσοτέραν του διατριβήν;

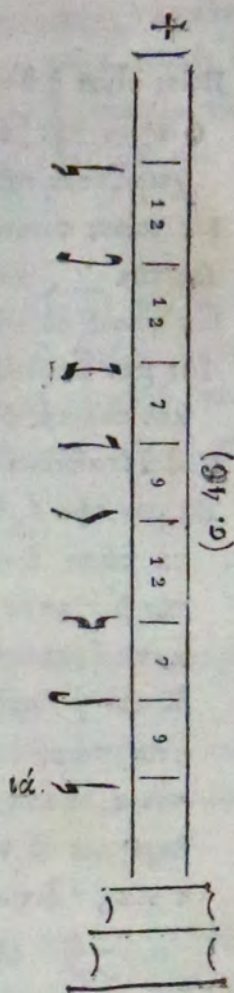
Απ. Εἰς τὸν , καὶ , σημεῖον δὲ τροπικὸν ἔχει τὸ $\iota\acute{\alpha}$.

Ερ. Εἰς ποίους δὲ κάμει τὰς καταλήξεις του;

Απ. Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , τὰς ἐντελεῖς δὲ εἰς τὴν βᾶσιν του, καὶ τὰς τελικὰς εἰς τὸν , καὶ εἰς τὸν ὑπ' αὐτὸν .

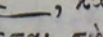
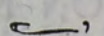
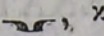

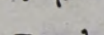

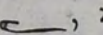

Ερ. Πῶς μεταβαίνει εἰς τοὺς ἄλλους τρόπους;

Απ. Εἰς μὲν τὸν α . κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον, ἢ κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· εἰς δὲ τὸν β ' κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον· εἰς δὲ τὸν γ ' καὶ ζ ' κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ· εἰς δὲ τὸν δ '

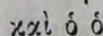

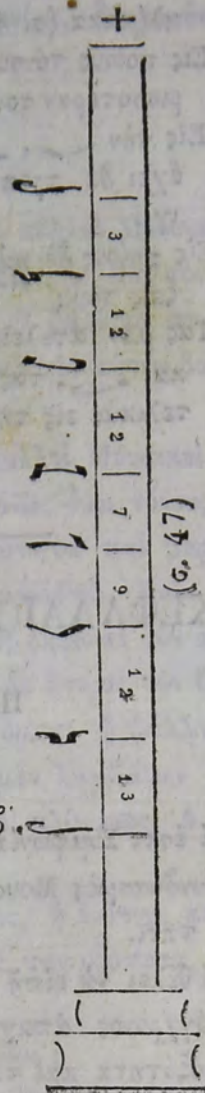
έ, και σ', κατά τετρατονίαν, ἢ τριτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· εἰς δὲ τὸν ή. κατά τόνον, ἢ πεντατονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· εἰς δὲ τὸν θ'. κατά τριτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ.

§ 12.

- Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ ιβ'. Τρόπος ;
 Απ. Ὁ ἔχων τὴν βάσιν του ποτὲ μὲν εἰς τὸν , ποτὲ δὲ εἰς τὸν ὄξυν , καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν ἐξῆς χρωματικὴν κλίμακκα (σ. 47).
 Ερ. Εἰς ποῖους τόνους κάμει τὴν περισσοτέραν του διατριβὴν ;
 Απ. Εἰς τοὺς ὄξεις , , καὶ · σημεῖον δὲ τροπικὸν ἔχει τὸ ιβ'·
 Ερ. Εἰς ποῖους κάμει τὰς καταλήξεις του ;
 Απ. Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν ὄξυν , καὶ εἰς τὸν ὑπ' αὐτὸν · τὰς δ' ἐντελεῖς εἰς τὸν ὄξυν , καὶ τὰς τελικὰς εἰς τὸν βαρὺν καὶ ὄξυν .

§ 13.

- Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ ιγ'. Τρόπος ;
 Απ. Ὁ ἔχων τὴν βάσιν του εἰς τὸν , καὶ ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὴν ἐξῆς χρωματικὴν

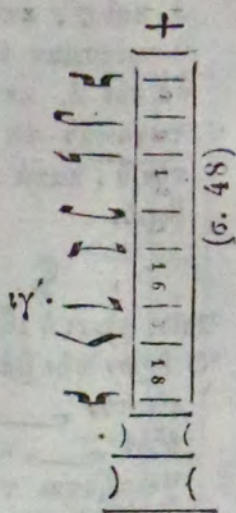
κλίμακα (σ. 48).

Ερ. Εἰς ποίους τόνους κάμει τὴν περισοτέρην του διατριβὴν;

Απ. Εἰς τὸν , , καὶ ἔχει δὲ τροπικὸν σημεῖον τὸ γ'.

Ερ. Εἰς ποίους δὲ κάμει τὰς καταλήξεις του;

Απ. Τὰς μὲν ἀτελεῖς εἰς τὸν , καὶ , τὰς ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς εἰς τὴν βᾶσιν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ.

§ 1.

Ερ. Τί ἐστὶ Συμφωνία;

Απ. Συνδυασμὸς Μουσικῶν τόνων ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι.

Ερ. Τί θέλει νὰ εἰπῇ Συνδυασμὸς;

Απ. Σύγχρονος ἀπαγγελία δύο ἀνομοίων τόνων κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ τὴν βαρύτητα.

Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον γίνεται ἡ σύγχρονος αὕτη ἀπαγγελία;

Απ. Ὄταν δύο Μουσικοὶ ἐκφωνοῦν δύο ἀνομοίους τόνους εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν μὲ ἀρέσκειαν τῆς ἀκοῆς.

Ερ. Πόσα εἶναι τὰ εἶδη τοῦ Συνδυασμοῦ;

Απ. Τέσσερα· τὸ τῆς ὁμοφωνίας, συμφωνίας, διαφωνίας, καὶ παραφωνίας.

§ 2.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ εἶδος τῆς ὁμοφωνίας ;

Απ. Ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον δύο, ἢ καὶ πολλοὶ Μουσικοὶ ἐκφωνοῦν ταυτόχροτως ἓνα τόνον εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἦχον, ἢτοι εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ἢ ψάλλουν συγχρότως ἐν Μουσικὸν μάθημα εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν βάσιν.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ τῆς Συμφωνίας εἶδος ;

Απ. Ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον δύο, ἢ πολλοὶ Μουσικοὶ διηρημένοι εἰς δύο, ἐκφωνοῦν ταυτόχροτως δύο τόνους, αἵτινες διαφέρουν μὲν κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα, ὑπάρχει ὁμως μεταξὺ αὐτῶν ὁμοιότης. Παρ. χ. δύο Μουσικοὶ, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς ἐκφωνεῖ τὸν α. τόνον τῆς κλίμακος, δηλ. τὸν Ζῆ, ὁ δὲ ἕτερος τὸν ἔσχατον δηλ. τὸν ὀξὺν Ζῆ, ταυτόχροτως ὁμως ἢ ψάλλουν συγχρότως ἐν Μουσικὸν μάθημα, ὁ μὲν λαμβάνων διὰ βάσιν τὸν α. τόνον τῆς ὀκταχόρδου κλίμακος, ὁ δὲ τὸν ἔσχατον.

Τὸ τοιοῦτον δὲ λέγεται κρᾶσις, ἢ ἐνότης, καὶ συμφωνία δύο ἀνομοίων τόνων κατὰ τὴν ὀξύτητα, καὶ τὴν βαρύτητα.

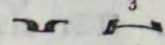
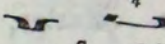
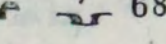
Ερ. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ τῆς διαφωνίας εἶδος ;

Απ. Ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον δύο Μουσικοὶ ἐκφωνοῦν συγχρότως μὲν δύο τόνους, δηλ. ὁ μὲν τὸν Ζῆ, ὁ δὲ τὸν Πᾶ, δὲν διακρίνεται ὁμως μεταξὺ αὐτῶν οὐδεμία ἐλκυστικὴ ποιότης, δηλ. συμφωνία.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ τῆς Παρμφωνίας εἶδος;

Απ. Ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον δύο Μουσικοὶ ψάλλουν, ἢ ἐκφωνοῦν ταῦτοχρόνως δύο ἀνομοίους τόνους· δηλ. ὁ μὲν τὸν Ζῆ, ὁ δὲ τὸν Βε· ἢ ὁ μὲν τὸν Βε, ὁ δὲ τὸν Δι, οὔτινες παρεμφαίνουσι μὲν κἄποιαν διαμφωνίαν, ὄχι ὅμως καὶ ἐντελῆ συμφωνίαν.

Ερ. Πόσα, καὶ ποῖα εἶναι τὰ εἶδη τῆς Συμφωνίας;

Απ. Τέσσαρα. Τὸ δ' ἄ τριῶν (χορδῶν) δηλ. τὸ 19
 Τὸ διὰ τεσσάρων, τοῦτ' ἔστι τὸ 28
 Τὸ διὰ πέντε, ἦτοι τὸ 40
 Καὶ τὸ διαπασῶν δηλ. τὸ 68 (α)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

ΠΕΡΙ ΑΡΜΟΝΙΑΣ, Η ΤΟΥ ΕΝΑΡΜΟΝΙΟΥ ΓΕΝΟΥΣ.

§ 1.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ ἐναρμονίον γένος τῆς Μουσικῆς;

Απ. Τὸ ἐκ πλειόνων, ἢ ἐξ ἑνὸς τόνου ψαλλόμενον μέλος· ἦτοι,

(α) Οἱ ἀριθμοὶ σημαίνουν, τὰ μικρὰ ἔτα τμήματα τῆς κλίμακος ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνίσταται τὰ τῶν Μουσικῶν τόνων διαστήματα. Παρ χ. τὸ διὰ τριῶν, συνίσταται ἀπὸ δύο τοιῶν διαστήματα, τοῦτ' ἔστι Βε Γα, Γα δι, ὅθεν 7 τὸ τοῦ, Βε Γα, διάστημα, καὶ 12 τοῦ Γα Δι, συνιστοῦν τὸν 19 ἀριθ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λογίζονται καὶ τῶν λοιπῶν ἄλλων συμφωνιῶν οἱ ἀριθμοί.

ἁρμονία εἶναι, ὅταν ἐν Μουσικῶν μάθημα ψάλλεται ἀπὸ πολλοὺς εἰς διαφόρους ἀνομοίους βηθμοὺς, ἢ χορδὰς μιᾶς ὁποιασδήποτε κλίμακος (α).

Ερ. Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες, Ἄρμονίαν;

Αρ. Ἐρχομένην διαφόρων συστημάτων τοῦτ' ἔστιν ἁρμονία κυρίως εἶναι τάξις συμφωνιῶν, εὐτάκτως καὶ μετὰ λόγου προσηρμοσμένων.

Ερ. Πόθεν γεννᾶται ἡ Ἄρμονία;

Απ. Ἐκ τῶν διαφόρων τῆς Μουσικῆς συστημάτων;

Ερ. Πόσα εἶναι τὰ μέρη τῆς Ἄρμονίας;

Αρ. Τρία· τὸ ὑπατοειδές, τὸ μεσοειδές, καὶ τὸ νητοειδές. Παρ. γ. ἐὰν ἐν ἁρμονικῶν μέλος ᾖναι προσηρμοσμένον εἰς τὸ διὰ πασῶν (τὸ ὁποῖον σύγκειται ἐκ δύο συστημάτων, ἐκ τετραχόρδου δηλ. καὶ πενταχόρδου), τότε τὸ ὑπατοειδές θέλει εἶναι ἡ πρώτη (χορδὴ τῆς διὰ πασῶν) διαλ. ὁ Ζη· τὸ μεσοειδές, ἡ πέμπτη, δηλ. ὁ Δι· καὶ τὸ νητοειδές, ἡ ὀγδόη, ἧτοι ὁ ὀξὺς Ζη.

§ 2.

Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον γίνεται ἡ τοιαύτη ἐφαρμογὴ τοῦ ἑναρμονίου μέλους;

Απ. Οὕτω· δύο, ἢ καὶ περισσότεροι Μουσικοὶ, παρ. γ. λαμβάνοντες ὡς βάσιν τὴν α. χορδὴν τῆς κλίμακος, δηλ. τὸν

(α) Τελευταίῳ γὰρ αὐτῶ, καὶ μόλις μετὰ πολλοῦ πόνου συνεθίζεται ἡ αἰσθησις. (Ἄριστόξ.)

$Z\bar{\eta}$, ἄλλοι τὴν γ' , ἤτοι τὸν $B\bar{\epsilon}$, ἄλλοι τὴν η , δηλ. τὸν ὀξὺν $Z\bar{\eta}$, καὶ ἄλλοι τὴν ΙΟ , ἤτοι τὸν ὀξὺν $B\bar{\epsilon}$, καὶ ψαλλοντες εὐρύθμως ἐν Μουσικὸν μάθημα, ἀποτελοῦν ἀρμονίαν (α).

Ερ. Τὸ ψαλλόμενον ἀπὸ αὐτοὺς ἐναρμόνιον μάθημα πόθεν θέλει σύγκειται, ἀπὸ ἀπλᾶς καὶ μονοειδεῖς διατριβᾶς, ἢ ἀπὸ μικτᾶς καὶ πολυειδεῖς;

Απ. Ἀπὸ ἀπλᾶς, καὶ ἀπὸ μικτᾶς, κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μελοποιίας.

Ερ. Αἱ περίοδοι τοῦ ἀρμονικοῦ μαθήματος, ὅλων τῶν βαθμῶν θέλουν συμφωνεῖ εἰς ὅλην των τὴν διάρκειαν, ἢ ὄχι;

Απ. Αἱ μὲν θέλουν συμφωνεῖ, αἱ δὲ, ὄχι κατὰ τὴν ἔνοιον καὶ τὴν σημασίαν τῶν λέξεων τοῦ ψαλλομένου μαθήματος, καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μελοποιίας.

§ 3.

Ερ. Οἱ διάφοροι αὐτοὶ καὶ ἀνόμοιοι ἀρμονικοὶ βαθμοὶ ἔχουν ἰδιαιτέρας ὀνομασίας πρὸς διακρίσιν;

Απ. Ναί· ὀνομάζονται δὲ, ὁ μὲν α . βαθμὸς, δηλ. ἡ α . χορδὴ τῆς κλίμακος (ὁ $Z\bar{\eta}$), ὑπάτη· ἢ ὑπ' αὐτὴν τρίτη (ὁ $\Delta\bar{\iota}$), ὑποπάτη· ἢ τρίτη μετὰ τὴν α . χορδὴν πρὸς τὸ ὀξὺ (ὁ $B\bar{\epsilon}$), παρυπάτη· ἢ πέμτη (δηλ. ὁ $\Delta\bar{\iota}$), μέση· ἢ ὀγδόη (ὁ ὀξὺς $Z\bar{\eta}$), ὑπάτη ὑπατῶν καὶ ἡ δεκάτη (ὁ ὀξὺς $B\bar{\epsilon}$), νήτη.

(α) Ἀκριβέστερον δὲ τὸ ἐναρμόνιον παρὰ γὰρ τοῖς ἑπιφανεστάτοις ἐν Μουσικῇ τετύχηκε παραδοχῆς· τοῖς δὲ πολλοῖς ἔστιν ἀδύνατον. (Ἀριστεῖδ)

- Ερ. Μὲ ποίους βαθμοὺς συμφωνεῖ ἡ ποιότης τῆς υποῦπάτης, ὑπάτης, καὶ παρυπάτης;
- Απ. Ἡ τῆς υποῦπάτης, μὲ τὸν τῆς μέσης· ἡ τῆς ὑπάτης, μὲ τὸν τῆς ὑπάτης ὑπατῶν· καὶ ἡ τῆς παρυπάτης, μὲ τὸν τῆς νήτης.

§ 4.

- Ερ. Αἱ διατριβαὶ τῶν ἐναρμονίων τούτων βαθμῶν, ὠρισμέναι εἶναι; ἢ ἀπόλυτοι;
- Απ. Ὀρισμέναι.
- Ερ. Μέχρι τίνος δ' ἐκτείνονται;
- Απ. Τῆς μὲν προῦπάτης, μέχρι τῆς ὑπάτης, ἐνιοτε δὲ καὶ μέχρι τῆς ὑπάτης ὑπατῶν· τῆς δὲ ὑπάτης, μέχρι τῆς ὑπάτης ὑπατῶν· τῆς παρυπάτης, μέχρι τῆς μέσης· τῆς μέσης, μέχρι τῆς ὑπάτης ὑπατῶν· τῆς ὑπάτης ὑπατῶν, μέχρι τοῦ ἐπὶ τῆς νήτης Γ $\bar{\alpha}$, καὶ τῆς νήτης, μέχρι τοῦ ἐπ' αὐτῆς Δ $\bar{\iota}$ (α).
- Ερ. Αἱ συλλαβαὶ, ἢ καὶ αἱ λέξεις τοῦ ψαλλομένου ἀρμονικοῦ

(α) Διὰ τὴν ἀποκχιστᾶται ὠραιοτέρα καὶ ἡδονικὴ ἡ ἀρμονία, πρέπει νὰ σύγ-
κηται ἀπὸ φωνὰς μικτάς· τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ βροντώδεις, καὶ βομβώδεις ἡλικιωμέ-
νων ἀνδρῶν (αἴτινες ἀνήκουσι εἰς τὴν υποῦπάτην, ὑπάτην, καὶ μέσην), καὶ ἀπὸ λυ-
γερᾶς μικρῶν δηλ. παιδίων (αἱ ὁποῖαι ἁρμόζουσι εἰς τὸν βαθμὸν τῆς παρυπά-
της, ὑπάτης ὑπατῶν, καὶ τῆς νήτης). Πρὸς τούτοις πρέπει, ὥστε αἱ προσποιή-
σεις καὶ αἱ μιμήσεις τῶν διαφόρων φωνῶν τῶν ψαλλόντων νὰ γίνωνται μὲ μεγάλην
αὐστηρότητα, τοῦτ' ἔστιν κατὰ τὸν λόγον τοῦ μεγάλου, τοῦ μείζονος, ἐλάσσονος,
καὶ ἐλαχίστου τόνου κατὰ τὸ κεφάλαιον θ'. § 3.

μαθήματος ὅλοι συγχρόνως προφέρονται πάντοτε ἀπὸ ὅλους; ἢ ὄχι;

Απ. Κατὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ ἀρμονικοῦ μαθήματος.

Ερ. Ὅλοι δὲ οἱ βαθμοὶ, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μελωδίας ἐξακολουθοῦν ἀκαταπαύστως; ἢ ὄχι;

Απ. Εἶναι περιστάσεις, καθ' ἃς ἐξακολουθοῦν ὅλοι· εἶναι δὲ καὶ περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ εἷς σιωπᾷ, καὶ οἱ λοιποὶ ἐξακολουθοῦν ἢ δύο καὶ τρεῖς σιωποῦν, καὶ οἱ ἄλλοι ἐξακολουθοῦν, ἢ εἷς ἐξακολουθεῖ, καὶ οἱ λοιποὶ σιωποῦν· κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μελοποιΐας.

Ερ. Ἐχει ἰδιαιτέρα σημεῖα γραφῆς ἡ ἀρμονικὴ μελοποιΐα;

Απ. Ναί· τὸ $| \text{—} |$, τὸ $|$, καὶ τὸ $| \text{'} |$. ἐξ αὐτῶν δὲ τὸ μὲν $| \text{—} |$ ὀνομάζεται Σύνδεσμος τῆς φωνητικῆς ἀρμονίας, τὸ δὲ $| \text{'} |$, Σύνδεσμος τῆς ὀργανικῆς ἀρμονίας, τὸ δὲ $| \text{'} |$, δηλωτικόν

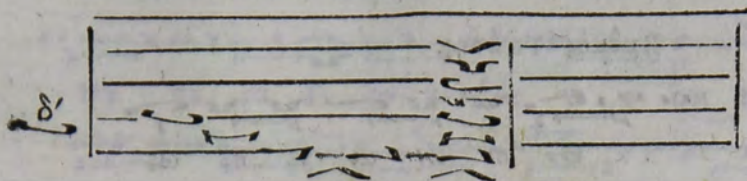
Ερ. Τίνι τρόπῳ γίνεται ὁ τῆς φωνητικῆς ἀρμονίας Σύνδεσμος;

Απ. Οὕτω· παρ. γ. οἱ ἐξῆς τονικοὶ χαρακτηριστῆρες

$| \text{~~~~~} |$ εἶναι ὅλοι δεδεμένοι μὲ τὸ σημεῖον τοῦ Συνδέσμου· ὁ πρῶτος (ἀπὸ τοὺς ψάλλοντας, τοῦτ' ἔστιν ὁ πρῶτος ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς χορείας) ἐκφωνεῖ τὸν ~~~~~ ὁ β', τὸν ~~~~~ ὁ γ', τὸν ~~~~~ ὁ δ', τὸν ~~~~~ ὁ ε', τὸν ~~~~~ ὁ ς', τὸν ~~~~~ ὁ ζ', τὸν ~~~~~ καὶ ἔ, τὸν τελευταῖον ~~~~~ , τοὺς ὁποίους ὅλοι ταυτόχρονως πρέπει νὰ τοὺς ἐκφωνήσουν δίχως τὴν παραμικρὰν δυσάρεσκειαν τῆς ἀκοῆς· ἅμα δὲ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν αὐτῶν γὰ ἐπανεῖθθ ὁ καθείς εἰς τὴν ἐπομένην περίοδον.

Ερ. Πώς φανερώνεται ἡ δύναμις τοῦ Συνδέσμου τῆς ὀργανικῆς ἁρμονίας ;

Απ. Οὕτω παρ. χ. εἰς τὴν ἐξῆς ὀργανικὴν περίοδον ἀπαντῶμεν τὸ σημεῖον τοῦ Συνδέσμου νὰ κατακρατῇ ἑπτὰ τονικούς χαρακτήρας

ὄθεν ὁ *α*. τῆς χορείας (ἢ τὸ *α*. τῆς χορείας ὄργανον) ἐκφώνει τὸν ὑπὸ τοῦ πενταγράμμου *α*· ὁ *β*, τὸν *β*· ὁ *γ*, τὸν *γ*· ὁ *δ*, τὸν *δ*· ὁ *ε*, τὸν *ε*· ὁ *ς*, τὸν *ς*· ὁ *ζ*, τὸν *ζ*· καὶ ὁ *η*, τὸν ὀξύ· πλὴν ὅλοι ὁμοῦ συγχρόνως χωρὶς δυσἀρέσκειαν τῆς ἀκοῆς· ἅμα δὲ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν τονικῶν τούτων χαρακτήρων νὰ ἐπανέλθῃ ὁ καθεὶς εἰς τὴν ἐπομένην περίοδον.

Ερ. Τί δὲ τὸ δηλωτικὸν μᾶς διδάσκει ;

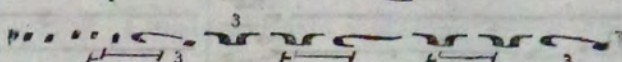
Απ. Ἐπιγραφόμενον μὲν εἰς τοὺς τονικούς χαρακτήρας, φανερώνει τοὺς τῆς δευτέρας πρὸς τὸ ὀξύ διαπασῶν τόνους· ὑπογραφόμενον δὲ ὑπὸ τῶν τονικῶν χαρακτήρων, φανερώνει τοὺς τῆς δευτέρας πρὸς τὸ βαρὺ διαπασῶν τόνους·

ΙΔΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΕΝΑΡΜΟΝΙΟΥ ΓΕΝΟΥΣ
ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

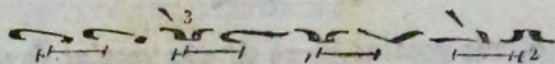
Μέλος διατονικόν.

ΤΑ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ (α).

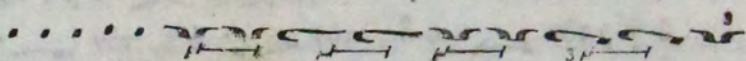
Βαθμὸς Ὑπάτης.

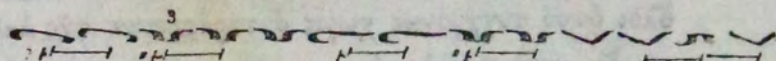
Θυ σι αν αι νε σε ως

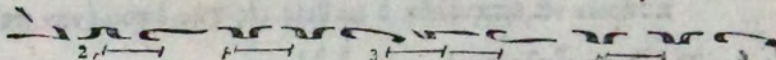
Και με τα του Πνευ μα τος σου

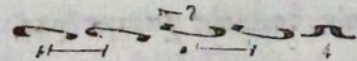
Α ξι ον και δι και ον ε στι

Προ σκυ νειν Πα τε ρα Υι ον και α γι ι ον

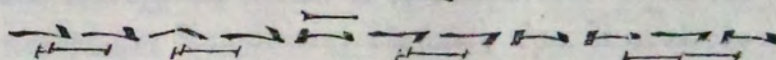
Πνευ μα τρι α θα ο ο μο ου σι ον

και α χω ρι ζον.

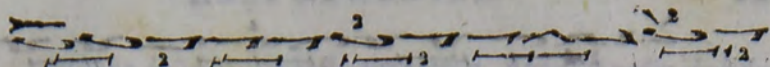
ΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΥΠΑΤΗΣ.

Βαθμὸς Παρυπάτης.

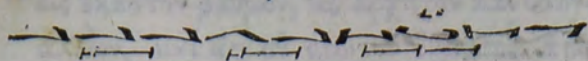

Ε λε ον ει ρη νης θυ σι α αν αι

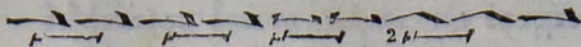
(α) Τούτ' ἐστὶ, τὰ κατὰ τῆς Ὑπάτης Ὑαλλόμενα.

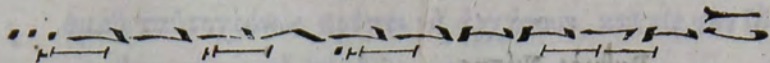
νέ σε ως και με τα του Πνευ μα τος σου

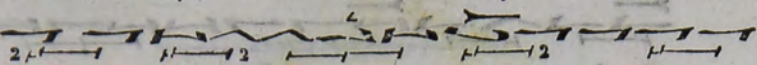
Ε χο μεν προς τον Κυ υ ρι ον

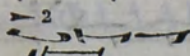
Α ξι ον και δι και ον ε στι

Πα τε ρα Υι ον και α γι ι ον Πνευ

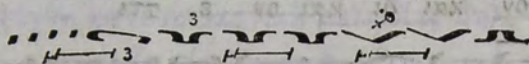
μα τρι α δα Ο ο μο ου σι ον και α

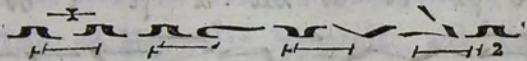
χω ρι σον.

ΤΑ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ ΥΠΑΤΩΝ.

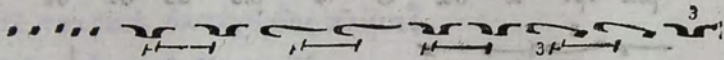
Βαθμός 'Υπάτης 'Υπατῶν.

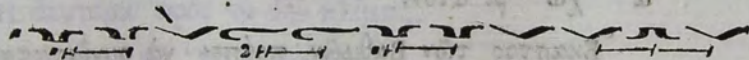
Θυ σι αν αι νε σε ως

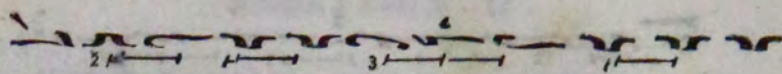
Και με τα του Πνευ μα τος σου

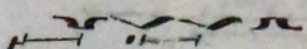
Α ξι εν και δι και ον ε στι

νευ Πα τε ρα Υι εν και α γι ι ον

Πνευματριαδα Οομοουσιον

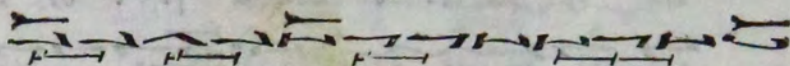

και αχωριστον.

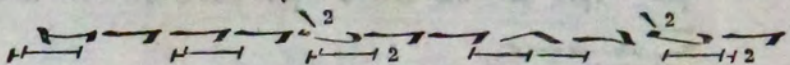
ΤΑ ΤΗΣ ΝΗΤΗΣ.

Βαθμὸς Νήτης.

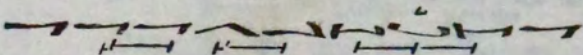
1

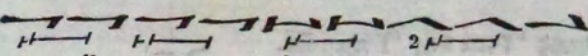
Ελεονειρηνηςθυσιααναινε

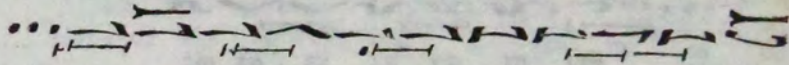
σεωςκαιμετατουΠνευματοςσου

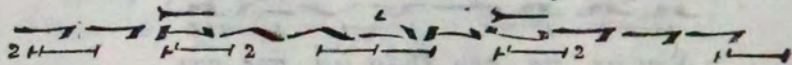
ΕχομενπροςτονΚυριον

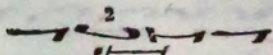
Αξιονκαιδικαιονεστι

ΠατεραΥιονκαιαγιονΠνευ

ματριαδαΟομοουσιονκαι

αχωριστον.

Ἐκαστος τῶν Βαθμῶν πρέπει νὰ συνίσταται τοῦλάχιστον ἀπὸ πέντε Μουσικῶς, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ διδά-

σκαλος ἐκλέγει τοὺς ἱκανοτέρους, ἀποκαθιστῶν ἀνὰ ἕνα εἰς ἕκαστον βαθμὸν, ὡς ἀρχηγὸν καὶ ὀδηγὸν τῶν λοιπῶν ἄλλων, καὶ ἀφ' οὗ πρῶτον ἕκαστος ἀπὸ τοὺς βαθμοὺς μελετῆσει ἰδιαιτέρως τὸ ἰδικόντου Μουσικὸν μέρος, ὁ διδάσκαλος ἔπειτα κάμει τὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἔνωσιν ὅλων ὁμοῦ τῶν βαθμῶν. Πρὸς τούτοις οἱ βαθμοὶ ὅλοι ὁμοῦ ταύτοχρόνως πρέπει νὰ ἀρχήσουν, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν πρέπει νὰ τὸ τελειώσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΩΟΝ.

ΠΕΡΙ ΜΕΛΟΠΟΙΪΑΣ.

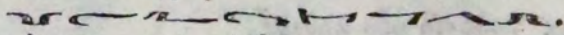
§ 1.

- Ερ. Τί εἶναι ἡ Μελοποιΐα ;
 Απ. Τέχνη κατασκευαστικὴ μελωδίας δηλ. τέχνη τοῦ νὰ κατασκευάζῃ τίς Μουσικὰ μέλη.
 Ερ. Πόσα εἶναι τὰ εἶδη τῆς Μελοποιΐας ;
 Απ. Τρία· τὸ Μεσοειδές, Νητοειδές, καὶ Ὑπατοειδές.
 Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ Μεσοειδές ;
 Απ. Ἡ τακτικὴ ὀκτάχορδος κλίμαξ.
 Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ Νητοειδές ;
 Απ. Ἡ δευτέρα πρὸς τὸ ὀξύ κλίμαξ.
 Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ Ὑπατοειδές ;
 Απ. Ἡ δευτέρα πρὸς τὸ βαρὺ κλίμαξ.

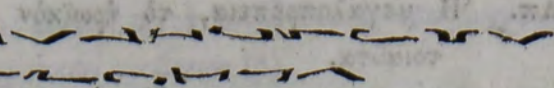
§ 2.

- Ερ. Πόσα εἶναι τὰ μέρη τῆς Μελωποιίας ;
 Απ. Τρία· ἡ Λήψις, ἡ Μίξις, καὶ ἡ Χρῆσις.
 Ερ. Τί εἶναι ἡ Λήψις ;
 Απ. Ὁ τόπος, ἥτοι τὸ μέρος τῆς μελωδίας, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου μελοποιὸς πρέπει νὰ κάμῃ τὴν ἔναρξιν τῆς μελωδίας.
 Ερ. Τί εἶναι ἡ Μίξις ;
 Απ. Ἡ προσχρωμολογία, ἢ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν Μουσικῶν Τόνων, οἱ διάφοροι τόποι τῆς μελωδίας, τὰ διάφορα Γένη, καὶ οἱ διάφοροι Τρόποι τῆς μελωδίας.
 Ερ. Ἡ δὲ Χρῆσις τί εἶναι ;
 Απ. Ἡ διάφορος ἀπεργασία, ἥτοι ἡ ἐξέτασις, ἢ ἡ δοκιμὴ, τὴν ὁποίαν ὁ μελοποιὸς κάμει εἰς τὸ τυνιζόμενον Μουσικὸν μᾶθημα.

§ 3.

- Ερ. Πόσα εἶναι τὰ εἶδη τῆς Χρήσεως ;
 Απ. Τέσσαρα· ἡ Ἀγωγή, ἡ Πλοκή, ἡ Πετσία, καὶ ἡ Τονή.
 Ερ. Τῆς δὲ ἀγωγῆς τὰ εἶδη πόσα εἶναι ;
 Απ. Τρία· ἡ Εὐθεία, ἡ Ἀνακάμπτουςα, καὶ ἡ Περιφερής.
 Ερ. Τί εἶναι ἡ Εὐθεία ;
 Απ. Ἡ κατὰ συνέχειαν ἀνάβασις τῶν τόνων τῆς κλίμακος· οἷον

 Ερ. Ἡ δὲ Ἀνακάμπτουςα ποία εἶναι ;
 Απ. Ἡ κατὰ συνέχειαν κατάβασις τῶν τόνων τῆς κλίμακος· οἷον

 Ερ. Ἡ δὲ Περιφερής τί εἶναι ;
 Απ. Ἡ μέθοδος ἐκείνη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ μελοποιὸς διατονικῶς μὲν ἀναβιβάζει τοὺς τόνους, χρωματικῶς δὲ τοὺς κατα-

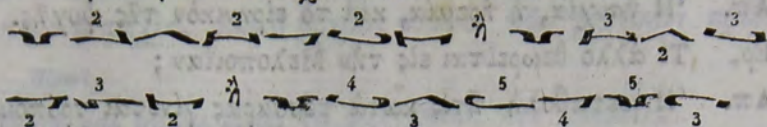

βιάζειν οἶον

ἢ καὶ ἐναντίως.

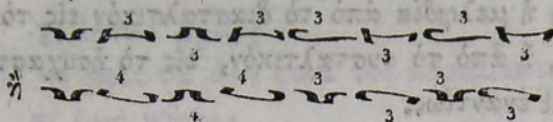
Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ εἶδος τῆς Πλοκῆς;

Απ. Ἡ ὑπερβάσιμος διαδοχὴ τῶν Μουσικῶν τόνων, οἶον

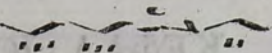
Ερ. Τῆς δὲ Πέτειας τὸ εἶδος ποῖον εἶναι;

Απ. Ἡ πληξίς ἐκείνη, τὴν ὁποῖαν ὁ μελοποιὸς κάμει δις, ἢ τρίς εἰς τοὺς αὐτοὺς ἀνιόντας καὶ κατιόντας τόνους· οἶον

Ερ. Τῆς δὲ Τονῆς τὸ εἶδος ποῖον εἶναι;

Απ. Ἡ χρονικὴ ἐπιμονή, ἣτις γίνεται ἐπάνω εἰς ἓνα τόνον, περισσότερον ἀπὸ ἓνα χρόνον· οἶον

Ερ. Τὴν δὲ σιωπὴν τί δὲνάμεθα νὰ τὴν ὀνομάσωμεν;

Απ. Αὐτὴ δύναται νὰ ὀνομασθῆ ὡς ἓν εἶδος τῆς χρήσεως, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι καὶ αὐτὴ μία ἀναγκασία καὶ οὐσιώδης ὕλη τῆς μελοποιίας· περὶ δὲ τῆς δυνάμεώς της, ὄρα Κεφ 0' § 2.

§ 4.

Ερ. Τὰ δὲ ἦθη τῆς μελοποιίας πόσα καὶ ποῖα εἶναι;

Απ. Τρία· τὸ Διασταλτικόν, Συσταλτικόν, καὶ Ἠσυχαστικόν.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ διασταλτικὸν ἦθος;

- Απ. Ἡ μεγαλοπρέπεια, τὸ ἡρωϊκὸν τῆς ψυχῆς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.
- πρ. Ποῖον τὸ Συλστατικὸν ἦθος;
- Απ. Ἡ συστολή, ἡ ταπεινώσις τῆς ψυχῆς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.
- Ερ. Τὸ δὲ Ἠσυχαστικὸν τῆς μελοποιίας ἦθος ποῖον εἶναι;
- Απ. Ἡ ἡσυχία, ἡ ἡρεμία, καὶ τὸ εἰρηνικὸν τῆς ψυχῆς.
- Ερ. Τί ἄλλο θεωρεῖται εἰς τὴν Μελοποιίαν;
- Απ. Ἡ μεταβολὴ ἧτις κατὰ τέσσαρας γίνεται τρόπους· δηλ. κατὰ Γένος, κατὰ Σύστημα, κατὰ Τρόπον, καὶ κατὰ Μελοποιίαν καὶ περὶ τῶν τριῶν, ὄρα Κεφ, ιά^{ον}. ιβ^{ον}. καὶ ιγ^{ον}. ἡ δὲ κατὰ Μελοποιίαν μεταβολὴ εἶναι τὸ νὰ μεταβαίνη ἡ μελωδία ἀπὸ τὸ διασταλτικὸν εἰς τὸ συσταλτικὸν, ἢ ἀπὸ τὸ συσταλτικὸν, εἰς τὸ ἡσυχαστικὸν ἦθος, ἢ καὶ ἐναντίως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΡΥΘΜΟΥ.

§ 1.

- Ερ. Τί ἐστὶ Ῥυθμὸς;
- Απ. Σύστημα τὸ ἐξ ἀνομοίων χρόνων συνιστάμενον (α), ἢ Σύστημα ἐκ βραχέων καὶ μακρῶν χρόνων συνιστάμενον

(α) Κατά τινας εἶναι ὁ ὀριζμηδὸς οὗτος τοῦ Ῥυθμοῦ.

(α) δηλ. ῥυθμὸς εἶναι ἢ μετὰ λόγου ἔνωσις τῶν βραχέων καὶ μακρῶν χρονικῶν κρούσεων (β).

Ερ. Ὅποια εἶναι ἡ ὕλη, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν γεννᾶται ὁ ῥυθμὸς;

Απ. Ἡ ἀνόμοιος καὶ εὐτακτος χρονικὴ διαδοχὴ;

Ερ. Πόσα καὶ ὅποια εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ῥυθμοῦ;

Απ. Δύω ὁ ταχὺς, καὶ ὁ βραδὺς τρόπος τῶν χρονικῶν κρούσεων.

Ερ. Πόσα καὶ ὅποια εἶναι τὰ συστατικὰ τοῦ ῥυθμοῦ;

Απ. Τέσσαρα· ἡ Θέσις, ἡ Ἄρσις, ὁ Ψόφος, καὶ ἡ Ἡρεμία.

Ερ. Τί ἐστὶ Θέσις;

Απ. Ἡ πρὸς τὰ κάτω φορὰ τοῦ κινουμένου σώματος.

Ερ. Τί ἐστὶν Ἄρσις;

Απ. Ἡ πρὸς τὰ ἄνω φορὰ τοῦ κινουμένου σώματος;

Ερ. Τί ἐστὶ Ψόφος;

Απ. Ἡ πλῆξις, ἢ κρούσις τοῦ σώματος.

Ερ. Τί δὲ ἐστὶν Ἡρεμία;

Απ. Ἡ στάσις, ἣτις γίνεται εἰς τὸ κινούμενον σῶμα.

§ 2.

Ερ. Τί ἐστὶ ῥυθμικός, (ἢ μετρικός) Ποῦς;

Απ. Μέρος ἐκ τοῦ ὅλου ῥυθμοῦ (γ), ἢ τάξις συγχειμένη ἐκ βραχέων καὶ μακρῶν χρονικῶν κρούσεων.

(α) Κατάτινας δὲ οὕτω.

(β) ῥυθμὸς ἐστὶ χρόνου καταμέτρησις, κινήσεως γενομένης ποιᾶς τινας. Κατὰ δὲ Νικόμαχον, χρόνων εὐτακτος σύνθεσις. (Βακ. Γερ) κατὰ δὲ Ἀριστόξενον, χρόνος διηρημένος ἀφ' ἐκάστου τῶν ῥυθμιζομένων δυναμένων.

(γ) Ποῦς ἐστὶ, μέρος τοῦ παντὸς ῥυθμοῦ, δι' οὗ τὸ ὅλον καταλαμβάνομεν (Αριστ. δ.).

- Ερ. Πόθεν γεννᾶται ὁ Ῥυθμικὸς Ποῦς ;
 Απ. Ἐκ τῆς τῶν συλλαβῶν συμπλοκῆς (α).
 Ερ. Τί ἐνοοῦμεν λέγοντες, μέτρον Ῥυθμικόν ;
 Απ. Ποδῶν συμπλοκὴν τέταγμένην (β).
 Ερ. Τί ἐστὶ Συμπλοκὴ τέταγμένη ;
 Απ. Σύστημα ποδῶν, ἐξ ἄνομοίων χρόνων συγκεείμενον· τοῦτ' ἐστὶ Σύστημα, τὸ ὁποῖον συνίσταται ἀπὸ πόδας, ταχεῖς καὶ μακροὺς χρόνους ἔχοντας.
 Ερ. Πόθεν γεννᾶται τὸ Ῥυθμικὸν μέτρον ;
 Απ. Ἐκ τῆς τῶν ποδῶν συμπλοκῆς, ἢ συνθέσεως.

§ 3.

- Ερ. Εἶναι σημεῖα, τὰ ὁποῖα νὰ μᾶς φανερώσῃ τοὺς βραχεῖς καὶ μακροὺς χρόνους τοῦ Ῥυθμοῦ ;
 Απ. Εἶναι τὸ υ, καὶ τὸ — καὶ τὸ μὲν υ ὀνομάζεται βραχὺ, τὸ δὲ —, μακρόν.
 Ερ. Πόσον χρόνον φανερώσει τὸ καθ' ἓν ἀπὸ αὐτά ;

(α) Ὁ δὲ Ἱπρισιτίνος Σχολιαστὴς· Ποῦς ἐστὶ ποιῶν καὶ ποσῶν συλλαβῶν σύνθεσις εἰς εὐπρεπὲς σχῆμα· ποιῶν μὲν, ὅτι δεῖ τὰς μὲν μακρὰς εἶναι, τὰς δὲ βραχείας· ποσῶν δὲ, ὅτι δεῖ δύο εἶναι, ἢ πλείους· εἰς εὐπρεπὲς δὲ σχῆμα, ὡς, ὅταν εἰπώμεν τὰς συλλαβὰς, ἢ καθ' ἑαυτὴς συντιθεσθαι ἀλλήλαις, ἢ τῆς μακρᾶς λυόμενης εἰς δύο βραχείας· λέγεται δὲ καὶ συλλαβῶν σύστημα (Ἀριστειδ.)

(β) Μέτρον ἐστὶ σύστημα ποδῶν, ἐξ ἄνομοίων συλλαβῶν συγκεείμενον ἐπὶ μήτρος σύμμετρον (Ἀριστειδ.)

Μέτρον καλεῖται καὶ στίχος ἑξαπόσ· ἐκ μιᾶς γὰρ συλλαβῆς Ποῦς οὐ γίνεται, οὐδὲ ἐξ ἑνὸς χρόνου.

Απ. Τὸ μὲν βραχὺ, φανερώνει ἐνὸς χρόνου· τὸ δὲ μακρὸν δύο,
δηλ. τὸ διπλοῦν.

Ερ. Ἐκ πόσας Θέσεις καὶ Ἄρσεις σύγκριται ὁ χρόνος τῶν
σημαίων τούτων;

Απ. Ἐκ μίαν Θέσιν, καὶ ἀπὸ μίαν Ἄρσιν (α).

§ 4

Ερ. Εἰς πόσα διαιροῦνται οἱ ῥυθμικοὶ πόδες;

Απ. Εἰς τρία· εἰς δισύλλαβους, τρισύλλαβους, καὶ τετρασύ-
λλάβους.

Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι εἶναι οἱ δισύλλαβοι;

Απ. Τέσσαρες· Ὁ Πυρρήχιος (1) υ υ
Ὁ Ἰάμβος (2) υ —
Ὁ Σπονδαῖος (3) — —
Καὶ ὁ Τροχαῖος — υ.

Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι εἶναι οἱ τρισύλλαβοι; (β)

Απ. Ὁκτώ (4) ὁ Τρίβραχος (5) υ υ υ

(α) Ἡ δὲ Θέσις καὶ Ἄρσις οὐκ ἐκ τοῦ τῶν συλλαβῶν ἀριθμοῦ γίνεται, ἀλλ' ἐκ τοῦ
τῶν χρόνων λόγου· δηλοῦ γὰρ ὅτι τῆς βακχείας διπλασία τῶ χρόνου ἢ μακρὰ (Ἀριστ.)

(1) Ὅν καὶ ἡγεμόνα καλοῦσι (Βακχ. ὁ γέρον) Πυρρήχιος δὲ ἐκλήθη, ὅτι βραχύ-
τατος ἐστὶ, καὶ ὀξεῖαν ποιεῖται τὴν κίνησιν τῶν χρόνων (Ἡρακλ.)

(2) Ἐκλήθη ἐκ τῆς Ἰάμβου γυναικός.

(3) Ἐκλήθη δὲ οὕτως, ὅτι ἐν ταῖς σπονδαῖς τοιοῦτον μέτρον ἐχρῶντο (Σχολ. Ἡρακλ.)

(β) Ἐκ τῶν καὶ αὐτοὶ ὄντες, οἵτινες δὲν γίνονται ἀπὸ τῶν ἀπλῶν σύνθεσιν,
ἀλλ' ἀπὸ προσθήκῃ συλλαβῶν.

(4) Ὁ δὲ Ἡρακλείων (Σελ 10) διπλασίου φησὶ τούτους εἶναι ἐννοητέον δὲ
τῶν δισύλλαβων· οἷοι μὲν γὰρ ὀκτώ, ἐκαῖνοι δὲ τέσσαρες τὸν ἀριθμόν.

(5) Καλεῖται δὲ καὶ χορεῖος ἄ. (Ἀριστ.)

- 'Ο Μολοσσός (1) — — —
 'Ο Δάκτυλος — υ υ
 'Ο 'Ανάπαιστος υ υ —
 'Ο Βακχείος (2) υ — —
 'Ο Παλιμβάκχειος (3) — — υ
 'Ο 'Αμφίβραχυσ (4) υ — υ
 Καὶ ὁ 'Αφίμακρος (5) — υ —
 'Ο Δισπόνδειος — — — —
 'Ο Διΐμβος (6) υ — υ —
 'Ο Διτρόχαιος (7) — υ — υ
 'Ο Χορίαμβος (8) — υ υ —
 'Ο 'Αντίσπαστος υ — — υ

Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι εἶναι οἱ Τετρασύλλαβοι;

Απ. Δεκαεξί (α) ὁ Παρακελευσματικός υ υ υ υ

- 'Ο Δισπόνδειος — — — —
 'Ο Διΐμβος (6) υ — υ —
 'Ο Διτρόχαιος (7) — υ — υ
 'Ο Χορίαμβος (8) — υ υ —
 'Ο 'Αντίσπαστος υ — — υ

(1) Ἐλήθη δὲ ἀπὸ τοῦ ἔθνους τῶν Μολοσσῶν, (Ἀριστείδ.)

(2) Καὶ ὑποβάκχειος, καὶ ὑπερθετικός· ὅτι ὑπερτιθεμένην ἔχει τὴν βραχείαν·

(Σχολ. 'Πραιστ.)

(3) Ὡς ἐναντίος τῆ βραχείᾳ, Παλιμβάκχειος κέκληται. ('Πραιστίων)

(4) Ὡς ἐλατέρωθεν τῆς μακρᾶς βραχείαν ἔχων συλλαβήν.

(5) Διὰ τὸ ἐκατέρωθεν τῆς βραχείας τὴς μακρᾶς ἔχειν κλεῖται δὲ κρητικός, ἔτι ἀπὸ Κρητῶν εὐρεθῆναι δοκεῖ (Σχολ. 'Πραιστίων).

(α) Οἱ ὅποιοι εἶναι σύνθετοι ἐκ τῶν ἀπλῶν.

(6) Ἡ Ἰαμβικὴ ταυτοποδία. ('Πραιστίων).

(7) Ἡ Τροχικὴ ταυτοποδία, καὶ Κρητικός, καὶ διχόρειος ('Πραιστίων).

(8) Καλεῖται δὲ καὶ Κύκλιος ὁ Χορίαμβος, ἔτι δὲ καὶ Ἰσποβάκχειος, καὶ Βακχείος κατὰ τροχάου (Σχολ. 'Πραιστίων Σελ. 83).

- 'Ο Ἴωνικός ἀπὸ μείζονος (1) — — υ υ
 'Ο . . . . . ἀπὸ ἐλάσσονος υ υ — —
 'Ο Παίων ἄ. (2) — υ υ υ
 'Ο . . . . . β'. (3) υ — υ υ
 'Ο . . . . . γ'. (4) υ υ — υ
 'Ο . . . . . δ'. (5) υ υ υ —
 'Ο Ἐπίτριτος ἄ. (6) καὶ (7) υ — — —
 'Ο . . . . . β. (8) — υ — —
 'Ο . . . . . γ'. (9) — — υ —
 Καὶ ὁ . . . . . δ'. (10) — — — υ.

Ερ. Πῶς ἄλλως ὀνομάζονται οἱ πόδες οὔτοι ;

Απ. Δίσημοι, ἤτοι δίχρονοι (α') τρίσημοι, τετράσημοι, πεντάσημοι, ἑξάσημοι, ἐπτάσημοι, καὶ ὀκτάσημοι.

(1) Ἴωνικός μὲν, ὅτι οἱ Ἴωνες αὐτῷ ἐκέχοντο.

(2) 'Ο ἄ. Παίων καλεῖται καὶ Παιωνικός (Σχολ. 'Ηφαιστίων),

(3) 'Ο β'. καλεῖται καὶ συμβλητός, ἔτι δὲ καὶ Κρητικός (αὐτόθ)

(4) 'Ο γ'. καὶ Δυδιμαῖος, καὶ Κουρητικός, καὶ Δελφικός, καὶ Δρόμιος.

(5) 'Ο δ'. ὑπορχηματικός, καὶ Κρητικός.

(6) Ἐπίτριτον καλεῖται τὸ χῆμα, ἐπεὶ συνέστηκεν ἐκ ποδῶν λόγων ἐχόντων ἐπίτριτον, ὡς ἔχει τὰ τέσσαρα πρὸς τὰ τρία ('Αριστείδ.)

(7) 'Ο ἄ. Ἐπίτριτος καλεῖται καὶ Ἴππιος, καὶ Καρικός, καὶ Δόχμιος.

(8) 'Ο β'. καὶ τροχαϊκὴ ἐπτάσημος, καὶ Καρικός. ('Ηφαιστίων)

(9) 'Ο γ'. Ἰχθυική ἐπτάσημος, ἢ Ῥόδιος, καὶ περιοδικός. ('Ηφαιστίων)

(10) 'Ο δ'. καλεῖται καὶ ἀντισπατική ἐπτάσημος, καὶ μονογενής. ('Ηφαιστίων)

(α) Σημεῖον γὰρ ὁ χρόνος καλεῖται.

- Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι εἶναι οἱ δίστημοι ;
 Απ. Εἷς ὁ Πυφρίχιος.
- Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι οἱ τρίστημοι ;
 Απ. Τρεῖς ὁ Ἰαμβος, ὁ Τροχαῖος, καὶ ὁ Χορεῖος.
- Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι οἱ τετράσημοι ;
 Απ. Τέσσαρες ὁ Σπονδαῖος, ὁ Δάκτυλος, ὁ Ἀνάπαιστος, καὶ ὁ Παρκελευσματικός.
- Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι οἱ πεντάσημοι ;
 Απ. Ἑπτὰ ὁ Βακχεῖος, ὁ Ἀμφίμακρος, ὁ Παλιμβάκχειος, ὁ Παίων α', ὁ β', ὁ γ', καὶ ὁ δ'.
- Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι οἱ ἑξάσημοι ;
 Απ. Ἑξ ὁ Ἀντίσπαστος (α), ὁ Ἰωνικός ἀπὸ μείζονος, ὁ Ἰωνικός ἀπὸ ἐλάσσονος, ὁ Διτρόχαιος, ὁ Διτάμβος, καὶ ὁ Χορίαμβος.
- Ερ. Πόσοι καὶ ποῖοι οἱ ἑπτάσημοι ;
 Απ. Τέσσαρες ὁ Ἐπίτριτις α', ὁ β', ὁ γ', καὶ ὁ δ'.
- Ερ. Πόσοι δὲ καὶ ποῖοι οἱ ὀκτάσημοι ;
 Απ. Εἷς ὁ Δισπόνδειος.

(α) Ὁ Ἀντίσπαστος καλεῖται καὶ Σπονδιακός, καὶ Βακχεῖος κατὰ Ἰαμβον (Σχολ. Ἡρακλείων).

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΙΚΟΣΗΚΤΩ ΡΥΘΜΙΚΩΝ
ΠΟΛΩΝ.

Ανάτα- στος	Ἰων. ἀπό ἐλάσσον			Ἰων. ἀ- πόμειζον	Πελαγί- ουχοίσιος
υ υ -	υ υ - -			- - υ υ	- υ υ
Πάτων	Χορείσιος	Προκαλευσματικός	Ἐπίτριτος δ'.	Μολοσ- σός	Ἐπίτρι- τος
γ. υ υ - υ	υ υ υ	υ υ υ υ	- - - υ	- - - -	γ. - - υ -
Πάτων δ'.	Πυρρίγιος		Σπονδαίσιος	Διστήν δαίσιος	
υ υ υ -	υ υ		- -	- - - -	
Πάτων β'.	Ἰαμβός		Τροχαίσιος	Χορλαμ- βός	
υ - υ υ	υ -		- - υ	- υ υ -	
Ἄντι- παστος	Ἄντιμυβός		Πάτων δ'.	Λακτυλός	Ἄντι- χειός
υ - - υ	υ - υ -		- υ υ υ	- υ υ	υ - υ
Βαρυχείος.	Ἐπίτρι- τος δ'.			Ἐπίτριτος β'.	Ἄμφι- μυαίσιος
υ - -	υ - - -			- υ - -	- υ -

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΤΩΝ ΦΩΝΗΝΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΕΛΩΔΙΑΣ.

§ 1.

- Ερ. Τίνι τρόπῳ γίνεται ἡ ἐφαρμογὴ τῆς τῶν φωνηέντων καὶ χρονικῶν γραμμάτων δυνάμεως μὲ τὴν τοῦ ῥυθμοῦ δύναμιν ;
- Απ. Ὅταν ἐφαρμύζεται ἡ χρονικὴ δυνάμις τῶν ἐπτὰ φωνηέντων καὶ χρονικῶν τούτων γραμμάτων, εἰς τὴν δύναμιν τῶν χρονικῶν τοῦ ῥυθμοῦ σημείων.
- Ερ. Τὰ ἐπτὰ ταῦτα φωνήεντα εἶναι ἰσόχρονα ὅλα, ἢ ὄχι ;
- Απ. Ὅχι ! αὐτὰ διαιροῦνται εἰς τρία· εἰς μακρὰ, βραχέα, καὶ δίχρονα· ἐξ αὐτῶν δὲ τὸ μὲν $\bar{\eta}$, καὶ $\bar{\omega}$ εἶναι μακρὰ, τὸ δὲ $\bar{\epsilon}$, καὶ $\bar{o}$ βραχέα, τὸ δὲ $\bar{\alpha}$, $\bar{\iota}$, $\bar{u}$ δίχρονα.
- Ερ. Πόση χρονικὴ ποσότης εἶναι προσηρμοσμένη εἰς καθ' ἓν ἀπὸ αὐτά ;
- Απ. Εἰς μὲν τὰ βραχέα, δηλ. τὸ $\bar{\epsilon}$, καὶ $\bar{o}$ εἶναι ἑνὸς β'. λεπτοῦ, ἥτοι ἑνὸς χρόνου· εἰς δὲ τὰ μακρὰ, ἥτοι τὸ $\bar{\eta}$ καὶ $\bar{\omega}$, δύο χρόνων· εἰς δὲ τὰ δίχρονα, τοῦτ' ἔστι τὸ $\bar{\alpha}$, $\bar{\iota}$, $\bar{u}$ · κατὰ τὴν συμπλοκὴν τὴν ὁποῖαν ἤθελον λάβει.
- Ερ. Διὰ τί ἡ χρονικὴ ποσότης τῶν διχρόνων εἶναι ἄστατος ;
- Απ. Ἐπειδὴ αὐτὰ κατὰ τὰς περιστάσεις τρέπονται πότε μὲν εἰς βραχέα, πότε δὲ εἰς μακρὰ.

§ 2.

- Ερ. Ὅποιου ῥυθμικοῦ σημείου ὁ χρόνος ἀναλογεῖ μὲ τὴν τῶν

βραχέων γραμμάτων χρονικὴν δύναμιν;

Απ. Ἡ τοῦ βραχέος, δηλ. | υ |.

Ερ. Ὅποιου δὲ μὲ τὴν τῶν μακρῶν;

Απ. Ἡ τοῦ μακροῦ, δηλ. | — |.

Ερ. Τίνι τρόπῳ γίνεται ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ῥυθμικῶν τούτων σημείων ἐπὶ τῶν φωνηέντων τούτων γραμμάτων;

Απ. Ἐπὶ μὲν τῶν βραχέων, δηλ. τοῦ ε̄, καὶ ο̄, μετὰ τοῦ βραχέος τιθεμένου ἐπ' αὐτῶν, οὔτω ε̄, ο̄ ἐπὶ δὲ τῶν μακρῶν, μετὰ τοῦ μακροῦ, οὔτω ἦ, ω̄ ἐπὶ δὲ τῶν διχρόνων μετὰ τοῦ βραχέος, ὅταν ἐκλαμβάνωνται ὡς βραχέα, οὔτω ἄ, ἱ, ὕ μετὰ δὲ τοῦ μικροῦ, ὅταν ἐκλαμβάνωνται ὡς μακρά, οὔτω ᾱ, ῑ, ὕ.

Ερ. Τί ἀποτελεῖται ἐκ τῆς τοιαύτης ἐφαρμογῆς;

Απ. Ἡ διάφορος καὶ πολυποίκιλος σύνθεσις τῶν ῥυθμικῶν ποδῶν καὶ μέτρων.

§ 3.

Ερ. Εἶναι δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ δύναμις αὕτη τῶν μακρῶν, τῶν βραχέων, καὶ διχρόνων γραμμάτων, καὶ ἡ δύναμις ἐν ταύτῳ τῶν ῥυθμικῶν ποδῶν καὶ μέτρων εἰς μέλος τί Μουσικόν; ψάλλοντες δηλ. ἐν Μουσικῶν μάθημα, νὰ διαφυλάττωμεν συγχρόνως καὶ τὴν τῶν μακρῶν, βραχέων, καὶ διχρόνων γραμμάτων δύναμιν;

Απ. Ναί.

Ερ. Τίνι τρόπῳ;

Απ. Ἐφαρμόζοντες εἰς τὰ φωνηέντα αὐτὰ γράμματα τοσαύτην διάρκειαν μελωδίας, ὅσην ἡ ῥυθμικὴ δύναμις αὐτῶν ζητεῖ.

Ερ. Ἐμπόροῦμεν εἰς ἓν τοιοῦτον εἶδος μελοποιίας νὰ ἐκτείνωμεν, ἢ νὰ συστέλωμεν κατὰ τὸν ἀρέσκειάν μας τὴν διάρκειαν τῆς μελωδίας;

Απ. Ὅχι, κατ' οὐδένα τρόπον· ἐπειδὴ τότε δὲν φυλάττονται οἱ κανόνες καὶ οἱ ὀρισμοὶ τῶν μακρῶν καὶ βραχέων γραμμάτων, τοῦτ' ἔστι τοῦ ῥυθμοῦ.

Ερ. Τίνι τρόπῳ ἤμπαρεῖ νὰ γίνῃ μία τοιαύτη ἐφαρμογή;

Απ. Παρ. χ. οἱ ἐξῆς στίχοι συνίστανται ἀπὸ δύο δακτύλους, ἓνα Σπονδαῖον, δύο δακτύλους, ἓνα Τροχαῖον, ἓνα δάκτυλον, ἓνα Σπονδαῖον, ἓνα δάκτυλον, ἓνα Σπονδαῖον, ἓνα δάκτυλον καὶ ἓνα Τροχαῖον, οὕτω

Μῆνιν ἄ|ζειδε Θε|ά Πη|λη ἰ|ά|δεω Ἄχ|ιλῆος

— υ υ|—υ υ|— —|—υ υ|— υ υ|—υ

Οὐλομέ|νην ἦ|μύρι' Ἄχ|αι οἰς|ἄλ γε' εἴ|θη κε|

— υ υ|— —|—υ υ|— —|— υ υ|— υ|

Ὅθεν πρέπει νὰ προσαρμόσωμεν εἰς τὴν α. συλλαβὴν, (ἣτις εἶναι μακρὰ) ἑνὸς μικροῦ χρόνου διάρκειαν μελωδίας, εἰς τὴν β. (ἣτις εἶναι βραχεῖα), ἑνὸς βραχέος χρόνου διάρκειαν μελωδίας, εἰς τὴν γ'. (ἣτις εἶναι βραχεῖα), ἑνὸς βραχέος χρόνου διάρκειαν μελωδίας, καὶ ὅχι ὀλιγώτερον, ἢ περισσώτερον, οὕτω.

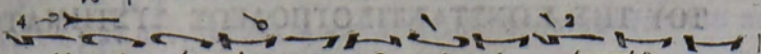
Τρόπος ἡ.

Μη η η νι ι ιν α | ει δε θε ε ε

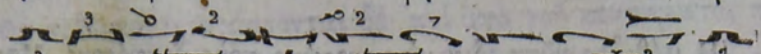
α Πη | λη η η η η η ἰ α | δε ω

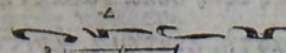
Α χι | λλη η η ος Ου λο ο ο ο

με ε | νη η ην η | μυ υ υ υ ρι

Α | χαι αι αι οισ | α α αλ γε Ε | θη

η η η κεν|.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ,

ΤΟΥ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ. (α)

Ἡ μέθοδος αὕτη, διὰ νὰ φανερώη τοὺς διαφόρους Μουσικοὺς τόνους τοῦ ποσοῦ, μεταχειρίζεται τοὺς ἐξῆς δέκα χαρακτήρας· οἵτινες ὀνομάζονται, ἴσον, ὀλίγον, πεταστή, κέντημα, κεντήματα, ὑψιλῆ, ἀπόστροφος, ἐλαφρόν, ὑποβροχή, καὶ χαμιλῆ.

Αὕτη διαιροῦνται εἰς τρία, εἰς ἴσους, ἀνιόντας, καὶ εἰς κατιόντας.

Οἱ ἴσοι εἶναι εἷς, τὸ ἴσον· διὰ τοῦ ὑποίου φανεροῦται ἡ ἰσότης εἰς τὴν Μουσικὴν.

Οἱ ἀνιόντες εἶναι πέντε, τὸ ὀλίγον, ἡ πεταστή, τὸ κέντημα, τὰ κεντήματα, καὶ ἡ ὑψιλῆ, διὰ τῶν ὁποίων παριστάνεται τὸ ἀνιέναι εἰς τὴν Μουσικὴν.

Οἱ κατιόντες εἶναι τέσσαρες· ἡ ἀπόστροφος, ἡ ἐλαφρόν, ἡ ὑποβροχή, καὶ ἡ χαμιλῆ, διὰ τῶν ὁποίων παριστάνεται τὸ κατιέναι εἰς τὴν Μουσικὴν.

Τὸ ἴσον ἀείποτε φανερώνει τὴν ὀνομασίαν καὶ ποιότητα τοῦ προηγουμένου αὐτῷ τόνου.

Τὸ ὀλίγον δεικνύει τὸν πρὸς τὸ δξὺ *α*. τόνον (δηλ. ἔχει ἓνα τόνον) ἡ πεταστή τὸν *α*. τὸ κέντημα τὸν β'. τὰ κεντήματα τὸν *α*. ἡ

† (α) Πρὸς μικρὰν πληροφορίαν καὶ χάριν τῶν μαθητῶν τῆς μεθόδου μας, καὶ τῶν φιλοκάλων καὶ περιέργων, ἐκτίθενται ταῦτα, ἐνταῦθα,

ὑψηλὴ τὸν δ'. ἢ ἀπόστροφος τὸν α'. τὸ ἐλαφρὸν τὸν β'. ἢ ὑποφόρη
τοῦς 2, καὶ ἡ χαμιλὴ τὸν δ'.

Καὶ τὸ μὲν ὀλίγον, καὶ ἡ πεταστὴ ὑποτάσσονται (α) ὑπὸ πα-
σῶν τῶν κατιουσῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ ἴσου, ὅταν ὑπ' αὐτῶν τῶν κα-
τιουσῶν τεθῶσιν, ὑποτάσσονται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ κεντήματος καὶ
τῆς ὑψηλῆς, ὅταν ἔμπροσθεν, ἢ ὑποκάτωθεν τοῦ ὀλίγου καὶ τῆς
πεταστῆς τεθῶσιν.

Ἡ ἀπόστροφος ὑποτάσσεται ὑπὸ τοῦ ἐλαφροῦ, ὅταν ἔμπρο-
σθεν αὐτῆς τεθῆ, προξενουσα συνέχειαν εἰς τοὺς δύο τόνους τοῦ
ἐλαφροῦ, ἔτι δὲ καὶ γοργόν (βραχὺ) εἰς τὸν α'. αὐτοῦ τόνον.

Ἡ πεταστὴ, τὰ κεντήματα, καὶ ἡ ὑποφόρη, σημεῖα τονικὰ
ὄντα, ἐνεργοῦν ταύτοχρόνως καὶ ὡς καλλωπιστικά· τοῦτ' ἔστιν
ἡ μὲν πεταστὴ ἀναβιδιάζει ὀλίγον περισσότερον τὸν τυχόντα τό-
νον ἀπὸ τὴν φυσικὴν του θέσιν· τῶν δὲ κεντημάτων ὁ τόνος συ-
νέχεται μετὰ τοῦ προηγουμένου καὶ ἐπομένου τόνου· τῆς δὲ ὑ-
ποφόρης οἱ δύο τόνου καταβιδιάζονται μὲ ἐν πνεῦμα, τοῦτ' ἔστιν
ἀχωρίστως.

Οἱ τονικοὶ οὗτοι δέκα χαρακτῆρες συμπλεκόμενοι μεταξύτων,
παριστάνουν τὰς διαφοροὺς ὑπερβάσεις τῆς μελωδίας παρ. χ.
ὅταν ἔμπροσθεν, ἢ ὑποκάτωθεν τοῦ ὀλίγου τεθῆ τὸ κεντήμα,
φανερώνει τὸν β'. τόνον· ὅταν δὲ ἄνωθεν τοῦ ὀλίγου, φανερώνει
τὸν γ'. καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἡ μέθοδος αὕτη, πρὸς εὐκολίαν τῶν ψαλλόντων, μετ' ἐπιρί-

(α) Τοῦτ' ἔστιν ἀπρακτοῦν, μένου ἀφωνα.

ζεται τὰς λεγομένας μαρτυρίας, τὰς ὁποίας παρατρέχομεν διὰ βραχυλογίαν.

Μεταχειρίζεται δὲ χρονικὰ σημεῖα, διὰ μὲν τὴν χρονικὴν αὐξήσιν, τὴν ἀπλήν, τὸ κλάσμα, καὶ τὸ ἀργόν, ἐκάστου τούτων φανερωθέντος ἀνὰ ἓνα χρόνον· διὰ δὲ τὴν χρονικὴν ἐλάττωσιν, τὸ γοργόν, τὸ ὁποῖον ὅταν τεθῆ ἐπὶ τινος χαρακτήρος, ὁ χαρακτήρ ἐκεῖνος μετὰ τοῦ προηγουμένου αὐτῷ λαμβάνονται εἰς ἓνα χρόνον.

Τὸ δὲ ἀργόν τιθέμενον ἐπὶ τοῦ ὀλίγου μὲ κεντήματα ὑποκάτιθεν, ἐν ᾧ φανερώνει ἓνα χρόνον, ἐννοεῖται ὅτι ὑπάρχει καὶ γοργόν εἰς τὰ κεντήματα.

Μεταχειρίζεται δὲ καλλωπιστικὰ σημεῖα, τὴν βαρείαν, τὸ δμυλόν, τὸ ἀντικένωμα, τὸ ψηφιστόν, τὸ ἕτερον, τὸν σταυρόν, καὶ τὸ ἐνδόφωνον.

Τροπικὰ δὲ δεκαεξί, φθοράς, λεγόμενα.

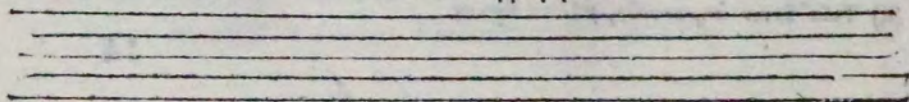
Ἰσόσεων δὲ, καὶ διέσεων σημεῖα μεταχειρίζεται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζεται καὶ ἡ ἰδιότης αὐτῆς μέθοδος, ἐκτὸς μερικῶν τινῶν.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

Εἰς τὴν μέθοδον αὐτὴν ἡ ἰσότης, τὸ ἀνιέναι, καὶ κατιέναι παριστάνονται διὰ τοῦ ἐξῆς πένταγράμμου.

Σημείον τονικὸν γενικὸν μεταχειρίζεται τὴν Νόταν· τὰ δὲ ἐξῆς μεταχειρίζεται καὶ ὡς τονικά ἐν ταύτῃ καὶ χρονικά.

Οἶον· τὴν Μπρέβαν, ἔχουσαν τέσσαρας κρούσεις· τὴν ἡμιμπρέβαν ἔχουσαν τὸν ἥμισυ χρόνον τῆς Μπρέβης· τὴν μίνηναν, ἔχουσαν τὸν ἥμισυ χρόνον τῆς ἡμιμπρέβης, τὴν ἡμιμίνηναν ἔχουσαν τὸν ἥμισυ χρόνον τῆς μίνηνας· τὸ χρωῶμα, ἔχον τὸν ἥμισυ χρόνον τῆς ἡμιμίνηνας· τὸ ἡμίχρωμα ἔχον τὸν ἥμισυ χρόνον τοῦ χρώματος· τὴν μπισκρόπαν ἔχουσαν τὸν ἥμισυ χρόνον τοῦ ἡμιχρώματος· τὴν ἡμιμπισκρόπαν ἔχουσαν τὸν ἥμισυ χρόνον τῆς μπισκρόπας.

Πρὸς χρῆσιν ἀναγκαίης ποσότητος τῆς σιωπῆς μεταχειρίζεται ἄλλα τόσα σημεία ἰδιαιτέρως σιωπῆς, ἐφαρμοζόμενα εἰς τὴν τῶν ἀνωτέρω σημείων τάξιν καὶ δύναμιν.

Πρὸς αὐξήσιν ποσοῦ χρονικοῦ εἴτε ἐπὶ τῶν τονικῶν σημείων, εἴτε ἐπὶ τῶν τῆς σιωπῆς, μεταχειρίζεται τὴν στιγμὴν (ποῦντο), τιθεμένην ἔμπροσθεν ἐκάστου σημείου, φανερώουσαν τὸν ἥμισυ χρόνον τοῦ προηγουμένου αὐτῆς σημείου· τιθεμένη δὲ καὶ δευτέρα στιγμὴ, ἔχει δύναμιν τῆς ἡμίσεως τῆς προηγουμένης· τιθεμένη δὲ καὶ τρίτη, προχωρεῖ ἀναλόγως τῶν προηγουμένων εἰς μείωσιν.

Σημεῖα δὲ γνωμόνων, ἢ κλειδῶν μεταχειρίζεται τὰ ἐξῆς· τὸ Οὔτ ($Z\bar{\eta}$), τὸ ὁποῖον κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ θέσεις λαμβάνει καὶ τὰς ἐφεξῆς ὀνομασίας, οἶον· σοπράνο, ἡμισοπράνο, κόντρ' ἄλτο, καὶ τενόρε· τὸ Σόλ ($\Delta\bar{\iota}$), (τὸ ὁποῖον φανερώσει τὴν κλειδα κυρίως καὶ ἀτρέπτως τοῦ Σόλ)· τὸ Φᾶ ($\Gamma\bar{\alpha}$), (τὸ ὁποῖον φανερώσει δύο κλειδας, ὀνομαζομένης ἢ μὲν, βαρύτονος, ἢ δὲ βαρεῖα).

Μεταχειρίζεται δὲ καὶ σημεῖα διάφορα, τὰ ὅποια φανερώουν τὰς διαφόρους χρονικὰς τροπὰς, ἢ ἀλλοιώσεις (α).

Καλλωπιστικὰ δὲ τὰ ἐξῆς οἶον, τὸ γρουπέτον, τὸ μορτέν, τὸ τρίλιο, τὸ ριτορνέλλο δούπιο, τὴν Κομοῦνα, τὸν σύνδεσμον, τὰ μεταβολικὰ σημεῖα, τὸ σημεῖον τὸ διαιροῦν τὰ χρονικὰ μέτρα, τὴν συχοπήν, τὴν τῶν τεσσάρων κτυπημάτων (χρόνων) γραμμὴν, ἕτερον σημεῖον τῶν τεσσάρων χρόνων, τὴν ἀποτζατούραν ἢ ὁποῖα λαμβάνει τὸν τοῦ ἐπομένου σημείου χρόνον, τοῦτο δὲ τὸν τῆς ἐπομένης στιγμῆς), τὰ τῆς ἐπιστροφῆς, καὶ ἐπαναλήψεως διάφορα σημεῖα, τὸ Δίς, τὸ ἀπ' ἀρχῆς, τὸ σημεῖον τὸ δηλοῦν τὸ τέλος τοῦ μαθήματος, ἕτερον σημεῖον (τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν ἐξακολουθήσῃς ἕως εἰς τὴν λέξιν τέλος), τὸ τρέμουλον, τὴν γκίντσα, σημεῖα φανεροῦντα τὸ, τὴν γυρίσῃς γοήγορα τὸ φύλλον, τὰ τυχηρὰ σημεῖα, (δηλ. τὰς διέσεις, τὰς ὑφέσεις, καὶ τὰς λύσεις), τὸ φόρτε, τὸ φορτίσιμον, τὸ πιάνο, τὸ πιανίσιμον, τὴν μειαύξησιν, τὴν αὐξημείωσιν, τὴν μειουξημείωσιν, τὴν λεγκατούραν, τὸ πῶντο, καὶ τὰ μεταβολικὰ (δι' ἀριθμῶν) δέκα χρονικὰ σημεῖα, τοῦτ' ἔστι τὰς διαφόρους χρονικὰς μεταβολὰς.

(α) Πρὸς βραχυλογίαν παραλείπομεν πολλὰ σημεῖων τὰς ὀνομασίας, τὰς ἐπισημάνσεις, καὶ ἐνεργείας.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ

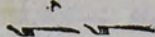
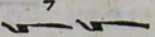
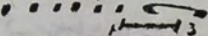
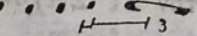
ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

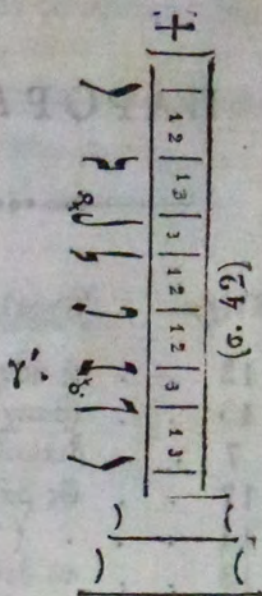
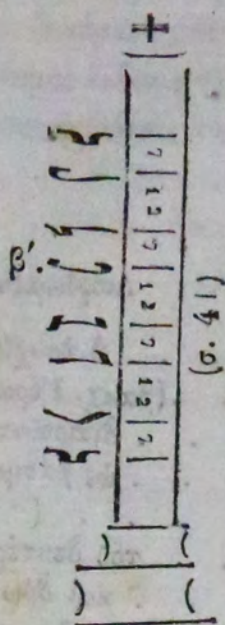
Κεφ. α. Περὶ ἤχου.	1'
Κεφ. β'. Περὶ Μουσικοῦ τόνου.	8
Κεφ. γ'. Περὶ Μουσικῆς.	10
Κεφ. δ'. Περὶ διαιρέσεως καὶ ὑποδιαιρέσεως τῆς Κλίμακος.	12
Κεφ. ε'. Περὶ τοῦ κατὰ τὴν Μουσικὴν Ποσοῦ.	17
Κεφ. ς'. Περὶ χαρακτηρῶν τοῦ Ποσοῦ τῆς Μουσικῆς.	19
Κεφ. ζ'. Περὶ τοῦ τῆς Μουσικῆς Ποιοῦ, περὶ χρόνου καὶ τῶν χρονικῶν σημείων.	27
Κεφ. η'. Περὶ χρονικῆς μεταβολῆς.	34
Κεφ. θ'. Περὶ καλλωπισμοῦ τῆς Μουσικῆς.	36
Κεφ. ι'. Περὶ τῶν τυχηρῶν σημείων.	45
Κεφ. ια'. Περὶ τῶν Γενῶν τῆς Μουσικῆς.	52
Κεφ. ιβ'. Περὶ τῶν διαφορῶν συστημάτων τῆς Μουσικῆς.	53
Κεφ. ιγ'. Περὶ τρόπου, καὶ τῶν τροπικῶν σημείων.	57
Κεφ. ιδ'. Περὶ μεταβολῆς καὶ μεταθέσεως.	63
Κεφ. ιε'. Περὶ τῶν δεκατριῶν τρόπων.	69
Κεφ. ις'. Περὶ Συμφωνίας.	78
Κεφ. ιζ'. Περὶ Ἀρμονίας.	80
Κεφ. ιη'. Περὶ μελοποιίας.	89
Κεφ. ιθ'. Περὶ ῥυθμοῦ.	92

Κεφ. κ'. Περὶ ἐφαρμογῆς τῆς τῶν φωνηέντων γραμμάτων δυνάμεως ἐπὶ τῆς μελωδίας.	100
Σύντομος ἔκθεσις τῆς γραφῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως.	104
Σύντομος ἔκθεσις τῆς γραφῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς.	106

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελ.	Στίχ.	Ἐσφαλισμένα.	Διορθωμένα.
6	13	ἡ ἦσυχ(α)	ἡ ἦσυχ(α)
7	15	(βακχ. Γέροντ.)	(βακχ. Γέρων)
13	7	διαιροῦντος	διαιροῦντες
28	17	ὡς βásiμον	ὡς βásiμον
31	11	([·])	([·])
33	13	τὸ δεύτερον	τοῦ δευτέρου
39	3	καὶ δω	καὶ δύο
40	15		
42	14	μέ τὴν φωνήν	μέ τὴν μορφήν
51	6	ὑπὸ τὸ δεξιόν	ἀπὸ τὸ δεξιόν
51	20	ἀπὸ τὸ δεδεξιόν	ἀπὸ δὲ τὸ δεξιόν
53	8	τὸν ζ̄	τὸν Κ̄
58	23	ῆς κλίμακος	τῆς κλίμακος
66	9	τρόπον	τρόπου
70	21	ἡ ἡμεῖσια βαρεία	ἡ σιγματισμένη βαρεία
86	6		
90	5	μελοποιός	ὁ μελοποιός
102	2	κατὰ τὸν	κατὰ τὴν
102	17	ἐνὸς μικροῦ	ἐνὸς μακροῦ

Καὶ αὐταὶ αἱ τοῦ β' καὶ γ' τρόπου δύο κλίμακες κατὰ λάθος δὲν ἐγράφησαν εἰς τὰς θέσεις των. Σελ. 70

Καὶ τότε κατὰ λάθος δὲν ἐσημειώθη εἰς τὴν Σελ. 36 κατὰ τὸν 21 Στίχον.

Ερ. Ἡ δὲ στιγματισμένη βαρεῖα τί προξενεῖ;

Απ. Αὐτὴ προξενεῖ εἰς τὸν τόνον εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται, ἐν βάρῳ μὲ κροῦσιν δασεῖαν καὶ διακεκομμένην.

(Τὸ Κεφάλαιον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸ ματὰ τὸ τοῦ κατὰ τὴν Μουσικὴν ποσοῦ Ε'. Κεφ. μεταξύ τῆς 18 καὶ 19 σελ.)

ΚΕΦ. ΣΤ.

Περὶ τῶν τονιαίων διαστημάτων
σημείων τῆς Μουσικῆς

§. α.

- Ερ. Ποῖον ἐκ τῶν δύο οὐσιωδέστερων πρώτων συστατικῶν τῆς μουσικῆς, εἶναι κυρίως τὸ οὐσιωδέστερον καὶ πρώτιστον;
- Απ. Οἱ μουσικοὶ τόνοι, δηλ. τὰ τονικά διαστήματα
- Ερ. Εἶναι δυνατόν ὥστε ἡ πολυπλοκος, πολυχροος καὶ ὑποκεκρυμμένη αὐτῇ δύναμις τῶν τονιαίων διαστημάτων, νὰ περιττάνεται ἀμέσως εἰς τὴν γραφὴν τῆς μουσικῆς, ἀνευ τινὸς σκέψεως ἢ προμελέτης;
- Απ. Μάλιστα.
- Ερ. Πῶς, καὶ μὲ ποῖον τρόπον ἢμπορεῖ νὰ γίνῃ τοῦτο;
- Απ. Ἡ τρικύβηθ δυσκατάληπτος, καὶ ὑποκεκρυμμένη δύναμις τῶν τονιαίων διαστημάτων, διὰ νὰ ἦναι εὐκατάληπτος καὶ ἀπλουτέατη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ψάλλοντος, πρέπει νὰ κενρωσώμεν σημεῖα αὐτοσυστάτα, ἰσχυρὰ καὶ ἀμετάδλητα, ἰσοδύναμα τῶν αὐτοσυστάτων ἐπὶ τὰ τονικῶν χαρακτηῶν.

§. β.

- Ερ. Ποῖα, καὶ πόσα θέλουσι εἶσθαι τὰ σημεῖα αὐτὰ, τὰ

εμφαινόντα τὰ διάφορα μήκη, τῶν τονικίων διαστημάτων;

Απ. Τὰ ἐξῆς, τὰ ὁποῖα εἶναι ἰσάριθμα μὲ τὰ τονικά διαστήματα, δηλ. (') (') (').

Ερ. Πῶς ὀνομάζονται;

Απ. Σημεῖα διαστηματικά.

Ερ. Ποῖον μουσικῶν τόνων διαστήματα θέλουν φανερόναι οὗτά τὰ διαστηματικά σημεῖα;

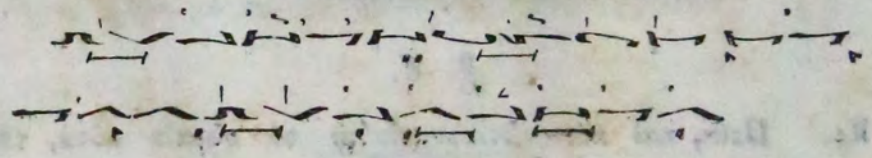
Απ. Τὸ μὲν (') φανερόναι τὸ τοῦ μειζουοῦ τόνου διάστημα, τὸ δὲ (') τὸ τοῦ ἐλάσσουοῦ, τὸ δὲ (') τὸ τοῦ ἐλαχίστου.

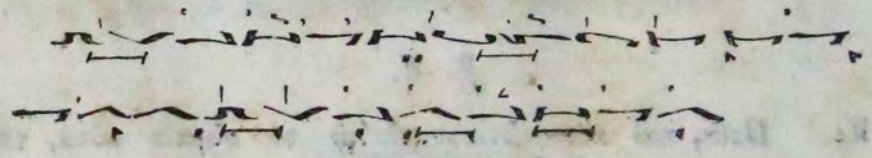
§ γ'.

Ερ. Μὲ ποῖον τρόπον θέλουν κατατάττεσθαι τὰ σημεῖα ταῦτα εἰς τὴν γραφὴν τῆς μουσικῆς, διὰ νὰ παριστάνουν ἀμέσως τὰ διάφορα μήκη τῶν μουσικῶν τόνων;

Απ. Τιθέμενα μεταξύ τῶν κατὰ συνέχειαν λαμβανομένων μουσικῶν τόνων.

Ερ. Εἶναι δυνατόν νὰ μὲ τὸ διδάξετε τοῦτο ἀπλούστερον διὰ νὰ τὸ ἐννοήσω;

Απ. Παρ. χάρ. θέλοντες νὰ φανερώσωμεν εἰς τὴν ἐξῆς τῆς μελωδίας περίοδον, τὰ διάφορα τονικία διαστήματα, γράφομεν μεταξύ τῶν τονικῶν χαρακτηῶν, τὰ διάφορα διαστηματικά σημεῖα οὕτω. Τρόπος ἄ.

Καὶ ἡ μὲν μεταξύ τοῦ εὐρισκομένη κάθετος μικρὴ γραμμὴ, φανερώνει τὸ μεταξύ αὐτῶν εὐρισκόμενον, μείζονος τόνου διάστημα· ἡ δὲ μεταξύ τοῦ εὐρισκομένη μικρὴ δασεῖα φανερώνει τὸ μεταξύ αὐτῶν εὐρισκόμενον ἐλάσσονος τόνου διάστημα· ἡ δὲ μεταξύ τοῦ εὐρισκομένη μικρὴ ψιλή, φανερώνει τὸ μεταξύ αὐτῶν εὐρισκόμενον ἐλαχίστου τόνου διάστημα, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

2 δ'.

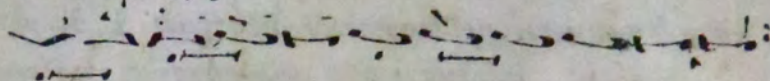
Ερ. Ὅταν δὲ εἰς τὴν μελωδίαν ἀπαντῶμεν καὶ μόρια μείζονος τόνου, με ποῖον τρόπον θέλει τὰ παριστάνωμεν;

Απ. Τὸ μὲν τέταρτον τοῦ μείζονος τόνου διάστημα διὰ τῆς ἐξῆς ὀριζοντιῆ γραμμῆς (-) ἤτις φανερώνει ἐν τεταρτημόριον, τὸ δὲ τριτημόριον τοῦ μείζονος τόνου διὰ τοῦ ἐξῆς σημείου. (·)

Ερ. Διδάξετέ με καὶ τοῦτο ἀπλούστερον διὰ νὰ τὸ καταλάβω;

Απ. Παρ. χαρ. Ψάλλοντες τὴν ἐξῆς περίοδον, ἀπαντῶμεν τεταρτημόριον μείζονος τόνου, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ εὐρισκόμενον διάστημα· ὅθεν διὰ νὰ φανερώσωμεν ὅτι μεταξύ αὐτῶν τῶν δύο τῶν εὐρίσκεται τεταρτημόριον μείζονος τόνου, γράφο-

μεν μεταξύ τῶν δύο τούτων χαρακτηριστῶν τὸ (-)
οὕτω. Τρόπος ζ'.

Οὕτω ποιούμεν καὶ ὅταν ἀπαντῶμεν τριτημόρια τοῦ μείζονος τόνου.

ζ ε.

- Ερ. Τί φανερώνει ἡ στιγμὴ εὐρισκομένη ἀπὸ τὸ δεξιὸν μέρος ἐκάστου τῶν διαστηματικῶν τούτων σημείων;
- Απ. Ὅταν εὐρίσκηται μία στιγμὴ, φανερώνει ἐν τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, ἔτι περισσότερον, ἀπὸ τὸ ὅσον φανερώνει τὸ προκείμενον ἐκεῖνο διαστηματικὸν σημεῖον· ἐὰν εὐρισκῶνται δύο στιγμαί, φανερώνει δύο τεταρτημόρια ἔτι περισσότερον, καὶ οὕτω καθέξης.
- Ερ. Ἐὰν δὲ ἡ στιγμὴ εὐρεθῇ ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ διαστηματικοῦ σημείου, τί φανερώνει;
- Απ. Δηλοί, ὅτι ὅταν στιγμαί εὐρισκῶνται, τόσα τριτημόρια τοῦ μείζονος τόνου προθέτονται ἔτι περισσότερον, ἀπὸ τὸ ὅσον φανερώνει τὸ ἐπόμενον ἐκεῖνο διαστηματικὸν σημεῖον. Τὸ αὐτὸ δηλοί καὶ εἰς τὰ τῶν τεταρτημορίων, ἢ τριτημορίων διαστηματικὰ σημεῖα ὑερισκομένη ἡ στιγμὴ,

